

TNO-rapport

Sectorprofielen Arbeidsongevallen

Bijlage bij de Monitor Arbeidsongevallen 2005

Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek

Stichting Consument en Veiligheid

Sectorprofielen Arbeidsongevallen
Bijlage bij de Monitor Arbeidsongevallen 2005

Uitgever

TNO Kwaliteit van Leven
Polarisavenue 151
Postbus 718
2130 AS Hoofddorp
T 023 554 93 93
F 023 554 93 94
www.tno.nl/arbeid

Deze publicatie is tot stand gekomen in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. U vindt meer informatie over deze publicatie op: <http://www.tno.nl/ongevallen>

Bestellen kan via:

F 023 554 93 94
E Receptie-HD@tno.nl

ISBN:

Auteurs:

Karin Jettinghoff¹
Christine Stam²
Anita Venema¹
Anneke Bloemhoff²
Paulien Giesbertz²
Linda Drupsteen¹

1 Werkzaam bij TNO Kwaliteit van Leven

2 Werkzaam bij Stichting Consument en Veiligheid

Druk

PlantijnCasparie Almere

© 2007 TNO

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van TNO.

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
1 Inleiding en methode	19
1.1 Bronnen	19
1.1.1 Risicoprofiel	19
1.1.2 Ongevalsscenario's	20
1.2 Analyse	21
2 Alle sectoren	25
2.1 Kerncijfers	25
2.2 Risicoprofiel	26
2.2.1 Persoonskenmerken	26
2.2.2 Bedrijfsomvang	27
2.2.3 Werkkenmerken	27
2.3 Ongevalsscenario's	29
2.4 Nadere analyse van enkele scenario's	30
2.5 Conclusies	32
3 Landbouw en visserij	33
3.1 Kerncijfers	33
3.2 Risicoprofiel	34
3.2.1 Persoonskenmerken	34
3.2.2 Bedrijfsomvang	34
3.2.3 Werkkenmerken	35
3.3 Ongevalsscenario's	38
3.4 Nadere analyse van enkele scenario's	39
3.5 Conclusies	41
4 Industrie en delfstofwinning	43
4.1 Kerncijfers	43
4.2 Risicoprofiel	46
4.2.1 Persoonskenmerken	46
4.2.2 Bedrijfsomvang	48
4.2.3 Werkkenmerken	48
4.3 Ongevalsscenario's	50
4.4 Nadere analyse van enkele scenario's	50
4.5 Conclusies	55

5	Bouwnijverheid	57
5.1	Kerncijfers	57
5.2	Risicoprofiel	58
	5.2.1 Persoonskenmerken	58
	5.2.2 Bedrijfsomvang	58
	5.2.3 Werkkenmerken	59
5.3	Ongevalsscenario's	62
5.4	Nadere analyse van enkele scenario's	63
5.5	Conclusies	67
6	Handel	71
6.1	Kerncijfers	71
6.2	Risicoprofiel	73
	6.2.1 Persoonskenmerken	73
	6.2.2 Bedrijfsomvang	73
	6.2.3 Werkkenmerken	74
6.3	Ongevalsscenario's	77
6.4	Nadere analyse van enkele scenario's	78
6.5	Conclusies	81
7	Horeca	83
7.1	Kerncijfers	83
7.2	Risicoprofiel	85
	7.2.1 Persoonskenmerken	85
	7.2.2 Bedrijfsomvang	85
	7.2.3 Werkkenmerken	86
7.3	Ongevalsscenario's	89
7.4	Nadere analyse van enkele scenario's	90
7.5	Conclusies	93
8	Vervoer, opslag en communicatie	97
8.1	Kerncijfers	97
8.2	Risicoprofiel	98
	8.2.1 Persoonskenmerken	98
	8.2.2 Bedrijfsomvang	98
	8.2.3 Werkkenmerken	99
8.3	Ongevalsscenario's	102
8.4	Nadere analyse van enkele scenario's	103
8.5	Conclusies	108

9	Financiële instellingen	111
9.1	Kerncijfers	111
9.2	Risicoprofiel	112
	9.2.1 Persoonskenmerken	112
	9.2.2 Bedrijfsomvang	112
	9.2.3 Werkkenmerken	113
9.3	Ongevalsscenario's	116
9.4	Conclusies	118
10	Openbaar bestuur	121
10.1	Kerncijfers	121
10.2	Risicoprofiel	121
	10.2.1 Persoonskenmerken	121
	10.2.2 Bedrijfsomvang	122
	10.2.3 Werkkenmerken	123
10.3	Ongevalsscenario's	126
10.4	Nadere analyse van enkele scenario's	127
10.5	Conclusies	130
11	Onderwijs	133
11.1	Kerncijfers	133
11.2	Risicoprofiel	133
	11.2.1 Persoonskenmerken	133
	11.2.2 Bedrijfsomvang	134
	11.2.3 Werkkenmerken	135
11.3	Ongevalsscenario's	138
11.4	Nadere analyse van enkele scenario's	138
11.5	Conclusies	140
12	Gezondheids- en welzijnszorg	143
12.1	Kerncijfers	143
12.2	Risicoprofiel	144
	12.2.1 Persoonskenmerken	144
	12.2.2 Bedrijfsomvang	144
	12.2.3 Werkkenmerken	145
12.3	Ongevalsscenario's	148
12.4	Nadere analyse van enkele scenario's	149
12.5	Conclusies	151

13	Overige sectoren	153
13.1	Kerncijfers	153
13.2	Risicoprofiel	155
13.2.1	Persoonskenmerken	155
13.2.2	Bedrijfsomvang	155
13.2.3	Werkenmerken	155
13.3	Ongevalsscenario's	158
13.4	Nadere analyse van enkele scenario's	159
13.5	Conclusies	162

Samenvatting

In de Monitor Arbeidsongevallen, die sinds 2002 jaarlijks wordt gepubliceerd, staan nationale kerncijfers over arbeidsongevallen, trends en een vergelijking met de Europese cijfers. De Monitor Arbeidsongevallen is onder meer bedoeld als informatiebron voor de overheid en het bedrijfsleven. De gegevens over arbeidsongevallen op jaarbasis bieden echter weinig mogelijkheden voor een betrouwbare nadere analyse per sector, waardoor de geboden informatie voor gebruik in sectoren te algemeen wordt gevonden. Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft TNO Kwaliteit van Leven en Consument en Veiligheid dan ook verzocht om een aparte rapportage op te stellen met sectorprofielen voor arbeidsongevallen op basis van cijfers over meerdere jaren. Deze rapportage vormt een bijlage bij de Monitor Arbeidsongevallen 2005.

Kerncijfers

Voor het opstellen van de sectorprofielen is gebruik gemaakt van de Enquête Beroepsbevolking (EBB) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Letsel Informatie Systeem (LIS) van Consument en Veiligheid. In tabel 1 is te zien dat de meeste ongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaatsvinden in de industrie en delfstofwinning (24%), de bouwnijverheid (14%) en de handel (13%). De kans op een dergelijk arbeidsongeval is het grootst in de sectoren bouwnijverheid (2.800 arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim per 100.000 werkenden), industrie en delfstofwinning (2.100 arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim per 100.000 werkenden), en vervoer, opslag en communicatie (1.900 arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim per 100.000 werkenden).

Voor arbeidsongevallen die leiden tot een behandeling op de Spoedeisende Hulp-afdeling (SEH) van een ziekenhuis geldt dat in de industrie en delfstoffenwinning en in de bouwnijverheid de meeste ongevallen met behandeling op een SEH-afdeling voorkomen (respectievelijk 15 en 14%), gevolgd door de handel (12%). De kans op een arbeidsongeval met behandeling op een SEH-afdeling is het grootst in de bouwnijverheid (2.600 per 100.000 werkenden), gevolgd door de horeca (1.600 per 100.000 werkenden) en de sector vervoer, opslag en communicatie (1.300 per 100.000 werkenden).

De meeste arbeidsongevallen die leiden tot ziekenhuisopname (na behandeling op een SEH-afdeling) vinden plaats in de bouwnijverheid (17%). De kans op dergelijke ongevallen is eveneens het grootst in de bouwnijverheid (120 arbeidsongevallen met ziekenhuisopname per 100.000 werkenden), gevolgd door de landbouw en visserij (110 arbeidsongevallen met ziekenhuisopname per 100.000 werkenden). Het percentage slachtoffers dat na SEH-behandeling wordt opgenomen in het ziekenhuis is het hoogst in de sector landbouw en visserij (10%).

Tabel 1 Gemiddeld jaarlijks aantal arbeidsongevallen naar type en sector

Gevolgen	Ongeval met lichamelijk letsel en verzuim		Ongeval met SEH-behandeling		Ongeval met ziekenhuisopname na SEH-behandeling		Opname-perc.
	Aantal	% Aantal per 100.000	Aantal	% Aantal per 100.000	Aantal	% Aantal per 100.000	
Landbouw en visserij	3.900	4	3.200	4	310	9	10
Industrie en delfstofwinning	22.000	24	13.000	15	470	14	4
Bouwnijverheid	13.000	14	12.000	14	580	17	5
Handel	12.000	13	9.900	12	250	7	3
Horeca	4.000	4	4.800	6	70	2	1
Vervoer, opslag en communicatie	8.900	10	5.900	7	340	10	6
Financiële instellingen*	680	<1	250				
Openbaar bestuur	4.800	5	3.800	4	180	5	5
Onderwijs	1.800	2	850	<1	30	<1	4
Gezondheids- en welzijnszorg	8.000	9	3.400	4	50	2	2
Overig	8.800	10	2.800	3	140	4	5
Onbekend	2.100	2	26.000	30	1.000	29	4
TOTAAL	90.000	100	85.000	100	3.400	100	44

* geen betrouwbare schatting mogelijk voor ongevallen met SEH-behandeling en ongevallen met ziekenhuisopname na SEH-behandeling.

BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek; Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid.

Trends

In tabel 2 wordt per sector aangegeven hoe de arbeidsongevallen zich de afgelopen jaren hebben gedragen. De gemiddelde verandering per jaar geeft weer hoe sterk het aantal arbeidsongevallen of de kans op een arbeidsongeval per jaar gemiddeld toe- of afneemt in de betreffende sector. De significantie van de trend geeft aan in hoeverre de afname of toename per jaar significant is in de betreffende sector. Significant wil zeggen dat de kans dat deze daling of steiging op toeval berust, verwaarloosbaar is.

De kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim per 100.000 werkkenden is gedaald met gemiddeld 5% per jaar. Dit is een significante daling. In de horeca en het onderwijs zijn stijgende trends zichtbaar. Deze zijn echter niet significant. In de industrie, de handel en in de categorie 'overige sectoren' is een significant dalende trend te zien in de kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim.

Het absolute aantal ongevallen met SEH-behandeling is significant gedaald met gemiddeld 6% per jaar. De sectoren industrie en delfstoffenwinning, handel en horeca laten voor deze ongevallen eveneens een significant dalende trend zien. In

Tabel 2 Trends in arbeidsongevallen naar type en sector

Gevolgen	Ongevallen met lichamelijk letsel en verzuim per 100.000 werkkenden		Absoluut aantal ongevallen met SEH-behandeling	
	Gemiddelde trend per jaar	Significantie trend	Gemiddelde trend per jaar	Significantie trend
Landbouw en visserij (A,B)	-5%		-4%	
Industrie en delfstoffenwinning (C,D)	-6%	significant	-9%	significant
Bouwnijverheid (F)	-1%		-2%	
Handel (G)	-8%	significant	-6%	significant
Horeca (H)	+4%		-6%	significant
Vervoer, opslag en communicatie (I)	-2%		-1%	
Financiële instellingen (J)	-1%		-8%	
Openbaar bestuur (L)	-1%		-3%	
Onderwijs (M)	+2%		+ <1%	
Gezondheids- en welzijnszorg (N)	-4%		-3%	
Overig (E,K,O,P,Q)	-7%	significant	+3%	
TOTAAL	-5%	significant	-6%	significant

BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek;
Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid.

het onderwijs en in de overige sectoren is een kleine, niet significante stijging te zien. Met uitzondering van de trend in de sector handel, laten de significante trends in arbeidsongevallen met SEH-behandeling overigens de laatste drie jaar een afvlakking zien.

Risicoprofielen

In tabel 3 staat het risicoprofiel voor alle sectoren samen (totaal) en voor iedere sector apart weergegeven. Bij het opstellen van de risicoprofielen is gebruik gemaakt van informatie over arbeidsongevallen met lichamelijk letsel én minimaal één dag verzuim bij werkenden uit de Enquête Beroepsbevolking (EBB) van het CBS. In de tabel staat het gemiddelde aantal arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim per jaar per 100.000 werkenden voor verschillende risicogroepen weergegeven. Wanneer de ene risicogroep een duidelijk grotere kans heeft op een arbeidsongeval met letsel en verzuim dan de andere risicogroep, dan is de ongevalkans voor de risicogroep met de grotere kans rood gemarkeerd en de ongevalkans voor de risicogroep met de kleinere kans groen. Wanneer drie of meer risicogroepen met elkaar worden vergeleken, kan het zijn dat risicogroep A een kleinere kans heeft op een arbeidsongeval met letsel en verzuim dan risicogroep B, maar een grotere kans op een dergelijk ongeval dan risicogroep C. In dat geval is de cel met de ongevalkans voor risicogroep A oranje gemarkeerd. We spreken van een grotere of kleinere kans wanneer het verschil significant is en wanneer de kans op een arbeidsongeval ten minste 1,5 keer groter respectievelijk kleiner is.

Voor alle sectoren samen zijn de groepen met een relatief grote kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim:

- Mannen
- 15-29 jarigen
- Lager opgeleiden
- Werknemers
- Werkenden die 36 uur per week of meer werken
- Werkenden die 's avonds en 's nachts werken
- Werkenden die kracht moeten zetten in het werk
- Werkenden die blootgesteld worden aan lawaai op het werk

In de tabel staat de gemiddelde kans per jaar op een arbeidsongeval met letsel en verzuim voor verschillende risicogroepen ook per sector weergegeven. Mannen in de sector landbouw en visserij hebben bijvoorbeeld, net als in veel andere sectoren, een grotere kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval met letsel en verzuim dan vrouwen. De kans op een arbeidsongeval met letsel en verzuim is voor mannen in de sector landbouw en visserij 1.900 per 100.000 werkenden. Voor vrouwen bedraagt deze kans 470 per 100.000 werkenden.

In de sector handel neemt de kans op een arbeidsongeval met letsel en verzuim af, naarmate men hoger is opgeleid. In deze sector hebben werkenden met een middelhoog opleidingsniveau een grotere kans op een dergelijk ongeval dan werkenden met een hoog opleidingsniveau, maar een kleinere kans in vergelijking met werkenden met een laag opleidingsniveau. De ongevalkans voor werkenden met een laag opleidingsniveau bedraagt 1.300 per 100.000 werkenden en werkenden met een hoog opleidingsniveau hebben een kans van 400 per 100.000 werkenden. De ongevalkans voor werkenden met een middelhoog opleidingsniveau in deze sector bedraagt 860 per 100.000 werkenden.

Ongevalsescenario's

In tabel 4 is voor alle sectoren samen en per sector informatie over ongevalsscenario's opgenomen. Ten eerste is een indeling gemaakt naar de hoofdcategorieën 'vallen', 'contact met een object' en 'overige scenario's'. Daaronder zijn de meeste voorkomende sub-scenario's opgenomen. De cijfers betreffen jaargemiddelden met betrekking tot arbeidsongevallen die leiden tot een behandeling op een Spoedeisende Hulpafdeling (SEH-afdeling) van een ziekenhuis bij werkenden. Deze informatie is afkomstig uit het Letsel Informatie Systeem (LIS) van Consument en Veiligheid.

In bijna twee derde van alle arbeidsongevallen wordt het letsel veroorzaakt door contact met een object (61%), waarbij snij-ongevallen het meeste voorkomen. Eén vijfde van de slachtoffer wordt behandeld voor letsel veroorzaakt door een val (19%), nog eens een vijfde van de ongevallen valt in de categorie 'overig' (20%). Binnen de laatstgenoemde categorie komt het scenario 'vreemd voorwerp in lichaam' het meeste voor. Valongevallen leiden relatief vaker tot relatief ernstig letsel (9% ziekenhuisopnamen) dan de ongevallen binnen de beide andere categorieën (beide 3% ziekenhuisopnamen). Bij de nader uitgewerkte scenario's (snij-ongevallen, ongevallen waarbij het slachtoffer geraakt wordt door een bewegend object en 'val van hoogte') komen diverse productgroepen bij meer dan één scenario voor: handgereedschap, 'grondstoffen/bouwmaterialen van metaal', aangedreven gereedschap, verpakkings- en opslagmateriaal, delen van gebouwen en (onderdelen van) vervoermiddelen.

In vrijwel alle afzonderlijk geanalyseerde sectoren is het percentage slachtoffers met letsel door contact met een object het grootst. In de handel in en de sector industrie en delfstofwinning is het aandeel zelfs 71% respectievelijk 70%. Een uitzondering vormt de sector openbaar bestuur waarbij de categorie 'overige scenario's' het grootst is. Ook geldt voor de meeste sectoren dat binnen de categorie 'contact met object' snij-ongevallen het meeste voorkomen. Opvallend is het hoge percentage in de horeca: de helft van alle ongevallen in de horeca die leiden tot een SEH-behandeling, is een snij-ongeval. In de sectoren vervoer, post en communicatie en het openbaar bestuur komt binnen de groep 'ongevallen door contact met object' het scenario 'geraakt door bewegend object' het meeste voor.

Tabel 3 Risicofactoren naar sector op basis van de kans op arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim

JAARLIJKS AANTAL ARBEIDSONGEVALLEN MET LICHAAMELIJK LETSEL EN VERZUIM PER 100.000 WERKENDE												
	Totaal	Landbouw en Visserij	Industrie en delfstoffen- winning	Bouw- nijverheid	Handel	Horeca	Vervoer, opslag en communicatie	Financiële instellingen	Openbaar bestuur	Onderwijs	Gezondheids- en welzijnzorg	Overig
Geslacht												
Man	1.600	1.900	2.500	3.000	1.300	1.600	2.200	260	1.100	410	850	850
Vrouw	580	470	700	130	680	1.100	840	220	490	320	680	440
Leeftijd												
15 tot 29 jaar	1.500	1.600	2.600	3.800	1.300	1.300	2.200	260	1.100	540	1.000	940
30 tot 49 jaar	1.100	1.500	2.000	2.600	970	1.600	1.700	200	1.100	340	680	630
50 jaar en ouder	820	1.300	1.500	2.000	530	760	1.900	410	410	300	520	410
Opleidingsniveau												
Laag (BO, MAVO/LBO)	1.800	1.400	2.700	3.200	1.300	1.500	3.000	340	1.000	820	1.000	1.500
Middel (HAVO/WVO/MBO)	1.200	1.600	2.200	2.800	860	1.400	1.400	260	1.300	520	800	690
Hoog (HBO/WO)	350	1.100	450	700	400	600	580	190	340	280	420	230
Herkomst												
Autochtoon	1.100	1.500	1.900	2.600	990	1.200	1.800	260	930	330	690	650
Allochtoon	1.500	1.100	2.900	4.200	1.100	1.900	2.300	170	730	560	860	760
Bedrijfsomvang												
Klein bedrijf	940	1.500	1.600	2.500	700	920	1.300	100	2.600	240	400	590
Midden bedrijf	1.400	1.500	2.500	3.100	1.100	1.500	2.300	270	1.200	380	690	720
Groot bedrijf	1.100	1.200	1.900	2.700	1.300	2.300	1.800	270	820	370	810	620
Positie in de werkring												
Werknemer	1.200	1.400	2.100	3.000	1.100	1.500	1.900	240	910	350	750	720
Zelfstandige	700	1.500	1.000	1.500	420	520	630	350	310	520	160	440

JAARLIJKS AANTAL ARBEIDSONGEVALLEN MET LICHAAMELIJK LETSEL EN VERZUIM PER 100.000 WERKENDE												
	Totaal	Landbouw en visserij	Industrie en deelfstoffenwinning	Bouwnijverheid	Handel	Horeca	Vervoer, opslag en communicatie	Financiële instellingen	Openbaar bestuur	Onderwijs	Gezondheids- en welzijnzorg	Overig
Gewerkte uren												
<36 uur	730	790	1.100	1.500	730	1.200	1.200	130	540	370	720	530
36 uur of meer	1.500	1.900	2.300	2.900	1.300	1.600	2.200	290	1.000	350	680	760
Avond- en nachtwerk												
Nee	1.000	1.200	1.800	2.700	950	1.200	1.500	230	500	330	620	550
Ja	2.000	2.300	3.300	3.300	1.900	1.600	2.500	670	2.600	1.200	970	1.500
Tijdsdruk*												
Ja regelmatig	1.400	2.200	2.500	2.600	1.700	2.100	2.000	390	1.100	230	970	810
Ja soms	1.200	2.000	2.200	3.100	1.000	1.500	2.000	250	790	410	720	500
Nee	1.200	1.300	2.100	2.700	860	1.200	1.900	190	850	390	670	860
Hoog werktempo*												
Ja regelmatig	1.300	1.700	2.200	2.300	1.400	1.900	2.000	430	1.100	220	1.000	700
Ja soms	1.300	2.400	2.000	3.400	1.200	1.200	1.800	360	810	290	740	770
Nee	1.300	1.600	2.500	2.600	760	2.100	1.700	40	940	630	950	820
Kracht zetten*												
Ja regelmatig	3.000	1.900	4.900	4.200	2.600	2.200	3.700	0	2.600	2.300	1.000	4.100
Ja soms	1.500	1.700	2.900	3.000	840	850	2.500	0	1.700	130	700	1.100
Nee	450	370	750	630	400	740	1.000	240	570	260	300	310
Lawaai*												
Ja regelmatig	3.600	4.200	4.400	5.000	2.900	2.000	4.500	0	3.200	1.300	1.100	2.600
Ja soms	2.000	430	2.900	4.000	2.100	1.100	2.300	960	1.900	390	1.100	1.800
Nee	750	1.200	1.100	1.600	870	1.100	1.400	210	600	250	510	570

JAARLIJKS AANTAL ARBEIDSONGEVALLEN MET LICHAAMELIJK LETSEL EN VERZUIM PER 100.000 WERKENDE												
	Totaal	Landbouw en visserij	Industrie en deelfstoffenwinning	Bouwnijverheid	Handel	Horeca	Vervoer, opslag en communicatie	Financiële instellingen	Openbaar bestuur	Onderwijs	Gezondheids- en welzijnzorg	Overig
Werktempo zelf regelen*												
Ja regelmatig	1.200	1.800	2.000	2.800	910	2.100	2.000	290	710	390	780	710
Ja soms	1.300	2.500	2.500	1.800	1.800	1.800	860	450	990	490	1.000	810
Nee	1.500	1.700	2.800	3.400	1.000	1.400	2.200	110	1.800	300	1.100	890
Verlof opnemen zelf beslissen*												
Ja meestal	1.300	1.700	2.300	3.000	1.100	1.700	1.800	220	600	310	650	820
Ja soms	1.600	1.500	1.800	3.400	1.800	2.300	2.000	390	1.800	600	1.300	540
Nee	1.500	2.100	3.000	3.000	1.200	3.400	2.100	160	1.900	350	1.400	1.100

= subgroep met de kleinste kans op een arbeidsongeval ten opzichte van de blauw en/of grijs gemarkeerde subgroep(en)**
 = subgroep met een kleinere kans op een arbeidsongeval ten opzichte van de grijs gemarkeerde subgroep, maar een grotere kans ten opzichte van de wit gemarkeerde subgroep**
 = subgroep met de grootste kans op een arbeidsongeval ten opzichte van de blauw en/of wit gemarkeerde subgroep(en)**

* Vraag is door deel respondenten niet ingevuld. Daardoor tellen de subcategorieën niet op tot totaalcijfer (zie ook hoofdstuk 1).

** We spreken van een grotere of kleinere kans wanneer de kans op een arbeidsongeval ten minste 1,5 keer groter respectievelijk kleiner is.

BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek

Het percentage valongevallen varieert van 9% in de industrie en delfstofwinning tot 34% in de sector vervoer, post en communicatie. Het betreft vooral de scenario's 'zwikken', 'val van trap of ladder' en 'val van hoogte'. Het percentage ongevallen in de categorie 'overige scenario's' loopt uiteen van 12% (vervoer, post en communicatie) tot 37% (openbaar bestuur). Het scenario 'vreemd voorwerp in lichaam' neemt in vijf sectoren de eerste plaats in binnen deze categorie. In de overige sectoren zien we de scenario's 'contact met dier' (landbouw en visserij), 'verbranding' (horeca), lichamelijk contact (openbaar bestuur, onderwijs, gezondheids- en welzijnszorg, niet in tabel: vervoer, post en communicatie) het meeste voorkomen binnen de categorie 'overige scenario's'.

Op basis van het aantal SEH-behandelingen en de ernst van de letsels (percentage ziekenhuisopnamen) zijn per sector 3 à 4 scenario's nader uitgewerkt (voor welke scenario's zie tabel 4). Opvallend is dat in veel sectoren snijden aan enige vorm van gereedschap en/of messen hoog scoort. Binnen de sectoren valt op dat hetzelfde product vaak tot meerdere soorten ongevallen leidt. Zo vinden we in de handel ongevallen met (onderdelen van) vervoermiddelen terug bij de scenario's 'snijden', 'beknelling' en 'geraakt door bewegend object' en in de sector vervoer, opslag en communicatie bij de scenario's 'geraakt door bewegend object', 'beknelling' en 'val van hoogte'.

Tabel 4 SEH-behandelingen na een arbeidsongeval naar bedrijfstak, meest voorkomende ongevalsscenario's¹ (jaargemiddelden)

	Aantal	%	Opnamepercentage
TOTAAL VOOR ALLE SECTOREN			
Val	17.000	19	9
- Val van hoogte, val uit, van ²	3.300	4	20
Contact met object	52.000	61	3
- Snijden aan object ²	22.000	26	2
- Geraakt door bewegend object ²	16.000	18	4
- Beknelling	9.400	11	5
- Stoten tegen stilstaand object	4.700	6	2
Overige scenario's	17.000	20	3
- Vreemd voorwerp in lichaam	6.800	8	<1
TOTAAL	85.000	100	4
LANDBOUW EN VISSERIJ			
Val	740	23	16
- Val van hoogte, val uit, van	180	6	30
Contact met object	1.800	57	7
- Snijden aan object ²	670	21	5
- Geraakt door bewegend object ²	580	18	7
- Beknelling ²	450	14	10

	Aantal	%	Opname- percentage
Overige scenario's	650	20	11
- Contact met dier ²	320	10	16
TOTAAL	3.200	100	10
INDUSTRIE EN DELFSTOFWINNING			
Val	1.100	9	10
Contact met object	8.800	70	3
- Snijden aan object ²	4.000	32	2
- Geraakt door bewegend object ²	2.400	19	4
- Beknelling ²	1.900	16	6
Overige scenario's	2.600	21	3
- Vreemd voorwerp in lichaam ²	1.700	13	<1
TOTAAL	13.000	100	4
BOUWNIJVERHEID			
Val	2.500	21	13
- Val van hoogte, val uit/ van ²	880	7	26
- Val van trap of ladder ²	580	5	13
Contact met object	7.500	62	3
- Snijden aan object ²	3.500	29	2
- Geraakt door bewegend object ²	2.600	22	4
- Beknelling	910	7	2
Overige scenario's	2.100	17	2
- Vreemd voorwerp in lichaam	1.500	13	<1
TOTAAL	12.000	100	5
HANDEL			
Val	1.500	15	6
Contact met object	7.000	71	2
- Snijden aan object ²	3.200	33	1
- Geraakt door bewegend object ²	2.000	20	3
- Beknelling ²	1.200	12	3
- Stoten tegen stilstaand object	610	6	<1
Overige scenario's	1.400	15	2
- Vreemd voorwerp in lichaam ²	630	6	<1
TOTAAL	9.900	100	3
HORECA			
Val	710	15	3
- Uitglijden	230	5	3
Contact met object	3.100	65	<1
- Snijden aan object ²	2.400	49	<1
- Geraakt door bewegend object ²	350	7	3

	Aantal	%	Opname- percentage
Overige scenario's	1.000	21	2
- Verbranding ²	450	9	-
- Lichamelijk contact ²	190	4	6
TOTAAL	4.800	100	1
VERVOER, POST EN COMMUNICATIE			
Val	2.000	34	7
- Val van hoogte, val uit, van ²	620	10	11
- Zwikken	540	9	2
Contact met object	3.200	54	5
- Geraakt door bewegend object ²	1.400	23	6
- Beknelling ²	960	16	5
- Stoten tegen stilstaand object	430	7	7
- Snijden aan object	430	7	4
Overig scenario	740	12	3
TOTAAL	5.900	100	6
FINANCIËLE INSTELLINGEN³			
OPENBAAR BESTUUR			
Val	1.100	30	7
- Zwikken	350	9	<1
Contact met object	1.200	33	4
- Geraakt door bewegend object ²	550	15	4
- Snijden aan object ²	270	7	3
- Stoten tegen stilstaand object	260	7	3
Overige scenario's	1.400	37	4
- Lichamelijk contact ²	680	18	2
- Acute fysieke belasting	180	5	6
TOTAAL	3.800	100	5
ONDERWIJS			
Val	290	33	7
- Zwikken	80	9	7
- Val van trap of ladder	50	6	6
Contact met object	390	45	2
- Snijden aan object ²	150	18	3
- Geraakt door bewegend object	140	16	1
- Stoten tegen stilstaand object	50	6	-
Overige scenario's	180	21	3
- Lichamelijk contact	70	8	8
TOTAAL	850	100	4

	Aantal	%	Opname- percentage
GEZONDHEIDS- EN WELZIJSZORG			
Val	580	17	5
- Zwikken	180	5	<1
Contact met object	1.800	53	<1
- Snijden aan object ²	960	28	<1
- Geraakt door bewegend object	330	10	2
- Stoten tegen stilstaand object	270	8	<1
- Beknelling	240	7	1
Overige scenario's	1.000	30	<1
- Lichamelijk contact ²	320	9	-
- Verbranding	190	6	<1
- Acute fysieke belasting	150	5	2
TOTAAL	3.400	100	2
OVERIGE SECTOREN			
Val	860	31	7
- Zwikken	220	8	-
- Val van trap of ladder ²	190	7	17
Contact met object	1.300	45	3
- Snijden aan object ²	450	16	2
- Geraakt door bewegend object	420	15	5
- Beknelling	210	8	2
- Stoten tegen stilstaand object	170	6	2
Overig scenario	680	24	5
- Vreemd voorwerp in lichaam	140	5	1
- Lichamelijk contact	130	5	8
TOTAAL	2.800	100	5
<p>1 meest voorkomende ongevalsscenario's per sector met kolompercentage \geq 5% aangevuld met nader uitgewerkte ongevalsscenario's met kolompercentage $<$5%</p> <p>2 uitgewerkte scenario's, zie betreffende hoofdstuk</p> <p>3 geen betrouwbare schattingen mogelijk</p> <p>BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid</p>			

1 Inleiding en methode

TNO Kwaliteit van Leven en Consument en Veiligheid geven op verzoek van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid sinds 2002 jaarlijks de Monitor Arbeidsongevallen in Nederland uit (zie www.tno.nl/ongevallen). Deze rapportages geven een overzicht van de nationale kerncijfers over arbeidsongevallen, trends en een vergelijking met de Europese cijfers. Met deze informatie houdt de overheid de vinger aan de pols ten aanzien van de arbeidsveiligheid in Nederland.

De Monitor Arbeidsongevallen is ook bedoeld als informatiebron voor het bedrijfsleven. De ongevallencijfers moeten bedrijven en sectoren in staat stellen hun eigen prestaties wat betreft ongevallenpreventie te beoordelen en zondig te verbeteren. De gegevens over arbeidsongevallen op jaarbasis bieden echter weinig mogelijkheden voor een betrouwbare nadere analyse per sector, waardoor de geboden informatie voor gebruik in sectoren te algemeen wordt gevonden. In het kader van de voorbereiding van Monitor Arbeidsongevallen 2005 heeft het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid TNO Kwaliteit van Leven en Consument en Veiligheid verzocht om een aparte rapportage op te stellen met sectorprofielen voor arbeidsongevallen op basis van cijfers over meerdere beschikbare jaren. In dat kader zijn elf sectorprofielen opgesteld. Deze komen overeen met de hoofddeling naar sectoren, zoals gehanteerd in de Monitor Arbeidsongevallen. Deze rapportage vormt een bijlage bij de Monitor Arbeidsongevallen 2005.

1.1 Bronnen

Voor het opstellen van de sectorprofielen is gebruik gemaakt van de Enquête Beroepsbevolking (EBB) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Letsel Informatie Systeem (LIS) van Consument en Veiligheid. Voor meer informatie over deze bronnen en de wijze waarop ze gebruikt worden in het kader van de Monitor Arbeidsongevallen verwijzen we naar de Verantwoording Monitor Arbeidsongevallen (zie ook www.tno.nl/ongevallen).

1.1.1 Risicoprofiel

In de EBB zijn van 2000 tot en met 2005 gegevens verzameld over arbeidsongevallen. Daarnaast bevat de EBB veel achtergrondinformatie over de werkende en zijn arbeidsomstandigheden. De gegevens zijn gebruikt voor het beschrijven van risicoprofielen van arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim per sector. Onder arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim verstaan we op basis van de beschikbare

informatie in de EBB ongevallen met lichamelijk letsel¹ én minimaal één dag verzuim bij werkenden die mini-maal vier uur per week werken en vijftien jaar of ouder zijn. Wat betreft de risicoprofielen voor arbeidsongevallen beschrijven we naast een aantal persoons- en bedrijfsvariabelen dat standaard in de Monitor Arbeidsongevallen wordt gebruikt bij het beschrijven van arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (te weten geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, herkomst, bedrijfsomvang en positie in de werkring²), ook een aantal werkvariabelen uit de EBB die relevant kunnen zijn voor de sectoren in het kader van de preventie van arbeidsongevallen (te weten het aantal uren dat men per week werkt, 's avonds en 's nachts werken, onder tijdsdruk werken, in een hoog werktempo werken, vaak kracht moeten zetten, lawaaiige werkomstandigheden, het werktempo zelf kunnen regelen en zelf kunnen beslissen wanneer men verlof opneemt)³.

De in dit rapport voor de sectoren naar diverse kenmerken beschreven risicoprofielen moeten met enige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. De EBB is cross-sectioneel van karakter. Dat wil zeggen dat alle variabelen gelijktijdig zijn gemeten. Bovendien kunnen de verschillende variabelen elkaar beïnvloeden. Nader onderzoek (bijvoorbeeld naar oorzakelijke verbanden tussen arbeidsongevallen en kenmerken, én naar de verbanden tussen de kenmerken onderling) is nodig om te bepalen welke maatregelen nodig zijn om het gevonden risico te verlagen.

1.1.2 Ongevalsscenario's

LIS bevat veel informatie over de toedracht van arbeidsongevallen en is daarom gebruikt om ongevalsscenario's in de verschillende sectoren te identificeren en te beschrijven. Hierbij kijken we naar arbeidsongevallen die leiden tot een behandeling op een Spoedeisende Hulpafdeling (SEH-afdeling) van een ziekenhuis en naar ongevallen die na behandeling op de SEH-afdeling hebben geleid tot opname in het ziekenhuis⁴. Het betreft hier arbeidsongevallen van alle werkenden, dus zonder beperking naar arbeidsduur en leeftijd zoals bij de EBB wel het geval is. Per sector worden de meest voorkomende ongevalsscenario's weergegeven in een tabel, gevolgd door een nadere uitwerking van enkele belangrijke ongevalsscenario's in zogenaamde sub-scenario's, meestal een combinatie van een ongevalsscenario en een product(groep).

1 In de Monitor Arbeidsongevallen 2005 worden voor het eerst ook ongevallen met geestelijke schade en verzuim meegenomen. De EBB bevat alleen gegevens over ongevallen met lichamelijk letsel.
 2 Onderscheid wordt gemaakt tussen werknemers en zelfstandigen. Werkgevers vallen in de categorie zelfstandigen.
 3 Tijdsdruk en werktempo zijn beide aspecten van psychosociale werkbelasting, kracht zetten en lawaai zijn beide aspecten van lichamelijke belasting, en werktempo zelf kunnen regelen en verlof opnemen zelf beslissen zijn beide aspecten van regelmogelijkheden.
 4 In tegenstelling tot de Monitor Arbeidsongevallen wordt in dit rapport uitgegaan van ziekenhuisopnamen (en SEH-behandelingen) *inclusief* overledenen.

1.2 Analyse

Op basis van de EBB presenteren we het aantal arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim per sector uitgesplitst naar de verschillende risico's. In de EBB worden jaarlijks 50.000 à 60.000 werkenden ondervraagd over arbeidsongevallen. In de periode 2000-2005 meldden 4.045 respondenten een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim (gemiddeld per jaar zijn dit 674 respondenten). Gezien de omvang van het aantal respondenten gebruiken we de gegevens van alle jaren waarin de EBB vragen over arbeidsongevallen heeft gesteld. De gepresenteerde cijfers zijn jaargemiddelden over 2000-2005. Op basis hiervan kan een beeld worden verkregen bij welke groepen en in welke omstandigheden de meeste arbeidsongevallen plaatsvinden.

Daarnaast presenteren we het jaarlijks aantal arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim per 100.000 werkenden uitgesplitst naar de verschillende risicofactoren. Dit zegt iets over waar de kans op een dergelijk ongeval het grootst is en maakt het mogelijk te vergelijken met andere sectoren, onafhankelijk van het aantal werkenden in de sector. De vragen over tijdsdruk, werktempo, kracht zetten, lawaai, werktempo zelf kunnen regelen en verlof opnemen zelf beslissen zijn slechts aan een deel van de respondenten gesteld en/of zijn door een (aanzienlijk) deel van de respondenten niet beantwoord. Hierdoor komen voor deze variabelen het aantal werkenden en het aantal ongevallen met lichamelijk letsel en verzuim bij elkaar opgeteld lager uit dan het totaal aantal werkenden en arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de sector. Ook de kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim (per 100.000 werkenden) kan hierdoor voor deze variabelen in het geheel hoger of lager uitvallen dan voor de totale sector.

Om een uitspraak te kunnen doen over verschillen in risicofactoren tussen groepen zijn de verschillen getoetst op hun significantie, dat wil zeggen dat de kans is bepaald dat een gevonden verschil door toeval wordt veroorzaakt. Door het grote aantal respondenten in de steekproef, is een verschil tussen groepen echter al snel significant. Daarom is er voor gekozen om de *relevantie* van het verschil te gebruiken als criterium⁵. We spreken van een grotere (of kleinere) kans op een ongeval met lichamelijk letsel en verzuim wanneer de kans ten minste anderhalf keer groter (of kleiner) is voor de betreffende groep in vergelijking met de andere groep(en). De in de tekst van dit rapport genoemde verschillen voldoen aan dit, overigens arbitraire, criterium en zijn bovendien significant. Dit betekent dat een aantal significante verschillen niet wordt besproken.

Trendanalyse op het aantal arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim per 100.000 werkenden zijn uitgevoerd met logistische regressie. Dit levert een gemid-

5 Bovendien is, gezien het feit dat het aantal respondenten in de steekproef is gewogen naar de populatieomvang, toetsing van de significantie van verschillen in feite onjuist.

deld trendpercentage per jaar op. Getoetst wordt of de kans op een ongeval met letsel en verzuim in het ene jaar verschilt van de kans daarop in een ander jaar⁶.

LIS verkrijgt haar gegevens uit een representatieve steekproef van ziekenhuizen in Nederland met een continu bezette SEH-afdeling. In LIS worden per jaar gemiddeld bijna 10.000 SEH-behandelingen na een arbeidsongeval geregistreerd. Gezien de omvang van het jaarlijks aantal cases gebruiken we LIS-gegevens van de jaren 2001-2005. Op basis van LIS presenteren we per sector het jaarlijks gemiddelde aantal en percentage arbeidsongevallen dat leidt tot een behandeling op een Spoedeisende Hulpafdeling (SEH-afdeling) van een ziekenhuis en het jaarlijks gemiddelde aantal en percentage arbeidsongevallen met ziekenhuisopname na een behandeling op een Spoedeisende Hulpafdeling van een ziekenhuis voor de meest voorkomende ongevalsscenario's. Dit geeft een beeld van welke ongevalscenario's het meeste voorkomen binnen de onderscheiden sectoren. Het opnamepercentage vormt een indicatie voor de ernst van de gevolgen van dergelijke ongevallen. Omdat het vergelijken van ongevalscenario's tussen sectoren weinig zinvol is, geven we hierbij niet de aantallen per 100.000 werkenden weer.

Voor de trendanalyses op SEH-behandelingen en ziekenhuisopnamen na een arbeidsongeval is een methode gehanteerd op basis van maandgegevens om vast te stellen of er sprake is van veranderingen in 5-jaarsperioden voor het aantal arbeidsongevallen uit het Letsel Informatie Systeem. Er zijn geen vergelijkbare gegevens beschikbaar over het aantal werkenden per sector per maand. Daarom zijn de trends gebaseerd op absolute aantallen arbeidsongevallen. Hierbij wordt met behulp van multiële regressie een model gefit dat bestaat uit één of meer aan elkaar gekoppelde rechte lijnstukken, die ieder een 5-jaarsperiode bestrijken⁷.

Zowel de EBB als LIS zijn systemen die gegevens verzamelen bij een steekproef van werkenden. Op basis van de steekproefgegevens op basis van LIS en EBB worden landelijke schattingen geproduceerd. Voor de kleinere sectoren, voor sectoren met weinig arbeidsongevallen en voor uitsplitsing naar kleinere groepen werkenden moet rekening worden gehouden met een beperktere betrouwbaarheid.

6 In deze analyse bepalen we zowel de lineaire trend in de tijd als de afwijking van de lineaire trend (de kwadratische trend, cubische trend, en hogere orde polynomen van onderzoeksjaar). Trends met een p-waarde $< 0,05$ worden significant geacht.

7 Om trendanalyses te kunnen uitvoeren moeten *per maand* gemiddeld minimaal 9 SEH-behandelingen in LIS geregistreerd zijn. Daarnaast moeten de te analyseren variabelen voor de gehele periode beschikbaar en vergelijkbaar zijn. De trend over de laatste 5-jaarsperiode tot en met 2005 wordt uitgedrukt in een percentage. Bij een p-waarde $< 0,01$ spreken we van een statistische significante trend. In de trendanalyses worden deze maandgegevens indien nodig gecorrigeerd voor weer- en seizoensinvloeden. Vervolgens wordt gekeken of er een effect is van de veranderde leeftijdsopbouw van de bevolking in de loop der jaren. Indien dit laatste het geval is, wordt daar melding van gemaakt. Deze methode gebaseerd op maandaantallen is echter niet altijd mogelijk, omdat vooral bij deelverzamelingen het geregistreerde aantal cases te klein is voor een analyse op maandaantallen. In deze gevallen wordt er, indien mogelijk, een trendanalyse op jaaraantallen uitgevoerd. Analyses op jaaraantallen zijn uitgevoerd voor de bedrijfstakken onderwijs en financiële instellingen. Bij een p-waarde $< 0,05$ spreken we van een statistische significante trend. .

Omdat gewerkt wordt met geschatte aantallen, wordt een aantal afrondregels gehanteerd die hieronder zijn weergegeven:

- Aantallen van 100 en hoger worden zo afgerond dat alleen de eerste twee cijfers worden weergegeven, en de rest nullen.
- Percentages die kleiner zijn dan 1 worden weergegeven als <1 .
- Aantallen per 100.000 werkenden worden afgerond op twee cijfers (Bijvoorbeeld 3,325 wordt 3,3 en 2.766 wordt 2.800⁸).
- Een nul in de tabellen betekent dat de waarde afgerond nul is. Een streepje betekent dat de waarde daadwerkelijk nul is (er zijn geen ongevallen geregistreerd). Een blanco waarde betekent dat er geen gegevens beschikbaar of berekenbaar zijn.

In de tabellen met ongeval(sub)scenario's worden niet alle mogelijke (sub)scenario's weergegeven. Overwegingen wat betreft betrouwbaarheid gecombineerd met praktische overwegingen hebben geleid tot de volgende regels. Bij de sectoren met relatief veel ongevallen (meer dan 5.000 SEH-behandelingen) zijn alleen de scenario's die 100 of meer keer per jaar voorkomen in de tabellen opgenomen, bij de sectoren met een middelgroot aantal ongevallen (1.000-5.000 SEH-behandelingen) alleen scenario's die 70 of meer keer per jaar voorkomen, en bij sectoren met relatief weinig ongevallen (minder dan 1.000 SEH-behandelingen) alleen scenario's die 50 of meer keer per jaar voorkomen opgenomen. Door afronding kan het voorkomen dat het totaal in een tabel afwijkt van de som van de afzonderlijke aantallen.

Welke ongevalsscenario's nader zijn uitgewerkt is in principe gebaseerd op het aantal SEH-behandelingen en/of de ernst van de opgelopen letsels (i.e. percentage ziekenhuisopnamen na SEH-behandeling). Echter, als een analyse geen voldoende grote subscenario's blijkt op te leveren, is er voor de uitwerking van een ander scenario gekozen. Er zijn per sector maximaal vier scenario's nader uitgewerkt. Uit de tabellen met toedrachtbeschrijvingen kunnen geen kwantitatieve conclusies getrokken worden.

In de volgende hoofdstukken worden na een totaaloverzicht (alle sectoren gezamenlijk) profielen voor elf sectoren gepresenteerd. Onder de sector "overig" vallen de sectoren energie- en waterleidingsbedrijven, zakelijke dienstverlening, cultuur en overige dienstverlening, personeel in dienst van huishoudens en internationale gemeenschapsorganen. De cijfers zijn gebaseerd op twee verschillende bronnen. De aard van beide bronnen verschilt, waardoor de analysemethoden soms verschillen en de resultaten niet één op één vergeleken kunnen worden.

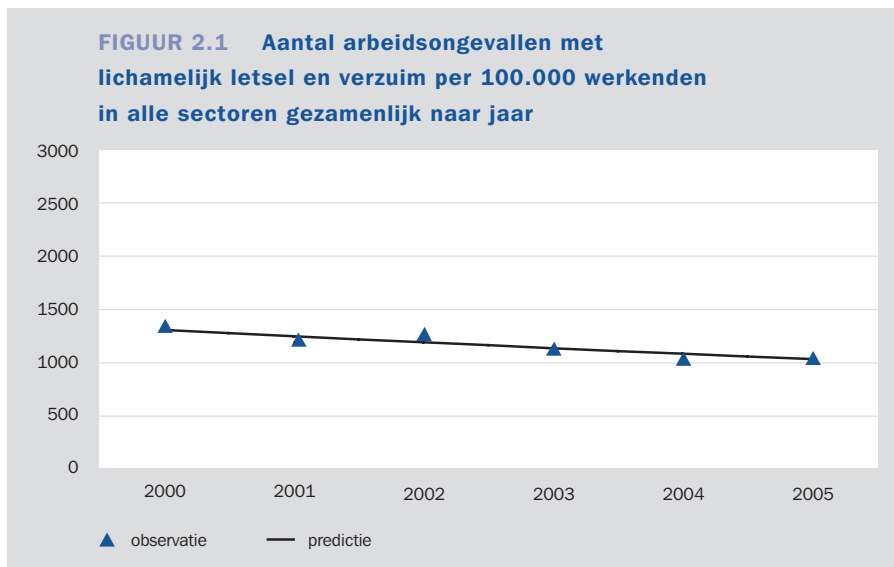
⁸ Voor de leesbaarheid wordt eveneens afgerond op twee cijfers na de komma.

2 Alle sectoren

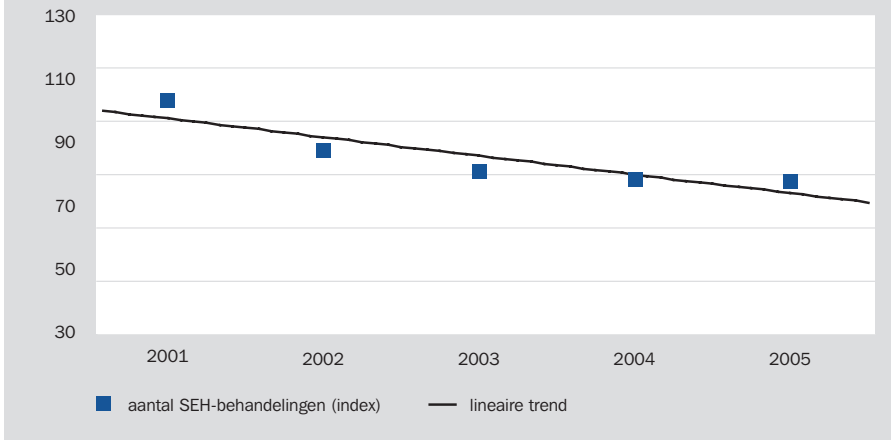
2.1 Kerncijfers

Op basis van de EBB vinden er naar schatting in Nederland jaarlijks gemiddeld 90.000 arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats. Dit zijn 1.200 arbeidsongevallen per 100.000 werkenden per jaar. Het aantal arbeidsongevallen met SEH-behandeling bedraagt jaarlijks gemiddeld 85.000, of 1.100 arbeidsongevallen per 100.000 werkenden per jaar. Vier procent van de slachtoffers op de SEH-afdeling met letsel door een arbeidsongeval, wordt na behandeling op de SEH-afdeling opgenomen in het ziekenhuis. Het aantal arbeidsongevallen met ziekenhuisopname na behandeling op een SEH-afdeling bedraagt jaarlijks gemiddeld 3.400. Per 100.000 werkenden zijn dit 44 arbeidsongevallen. Met het toenemen van de leeftijd lijkt het percentage slachtoffers dat na behandeling op de SEH-afdeling wordt opgenomen in het ziekenhuis toe te nemen (15-24 jaar: 2%, 25-44 jaar: 4%, 45-64 jaar: 7%).

Overall zijn de arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim per 100.000 werkenden met gemiddeld 5% per jaar gedaald. Dit is een significante daling (zie figuur 2.1). Het absolute aantal ongevallen met SEH-behandeling is significant gedaald met gemiddeld 6% per jaar (zie figuur 2.2). Deze trend laat overigens de laatste drie jaar een afvlakking zien. Het aantal arbeidsongevallen met *ziekenhuisopname na SEH-behandeling* laat geen significante lineaire afname of toename zien. Het (absolute) aantal ongevallen met ziekenhuisopname neemt over de periode 2001-2005 af met in totaal 1%.

FIGUUR 2.2 Aantal arbeidsongevallen met SEH-behandeling in alle sectoren gezamenlijk naar jaar

2.2 Risicoprofiel

In deze paragraaf worden de risicofactoren voor arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim voor werkenden in Nederland beschreven naar diverse persoons-, bedrijfs- en werkkenmerken.

2.2.1 Persoonskenmerken

Als we kijken naar het aantal arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim, dan is te zien dat het merendeel van de slachtoffers van arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim man is (78%). Kijken we naar de kans dan blijkt eveneens dat mannen een grotere kans hebben om betrokken te raken bij een dergelijk ongeval dan vrouwen (1.600 versus 600 per 100.000 werkenden).

Jongere werkenden in de leeftijdscategorie 15-29 jaar hebben een grotere kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim, dan oudere werkenden in de leeftijd van 50 jaar en ouder (respectievelijk 1.500 en 820 per 100.000 werkenden).

Naarmate werkenden een hoger opleidingsniveau hebben, neemt de kans op betrokkenheid bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim af. Autochtone werkenden hebben meer arbeidsongevallen dan allochtone werkenden, maar de kans op een arbeidsongeval verschilt nauwelijks.

Bij het merendeel van de arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim zijn werknemers betrokken (93%). Werknemers hebben ook een grotere kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim, vergeleken met zelfstandigen (1.200 versus 700 per 100.000 werkenden).

2.2.2 Bedrijfsomvang

In het midden- en grootbedrijf vinden de meeste arbeidsongevallen plaats (respectievelijk 39 en 43%), maar de kans op een arbeidsongeval verschilt niet duidelijk tussen de verschillende categorieën.

Tabel 2.1 *Arbeidsongevallen met lichamelijke letsel en verzuim bij werkenden in Nederland, persoonskenmerken en bedrijfsomvang (jaargemiddelden)*

	Werkenden	TOTAAL		
		Aantal	%	Aantal per 100.000
Geslacht				
Man	4.374.000	70.000	78	1.600
Vrouw	3.369.000	20.000	22	580
Leeftijd				
15 tot 29 jaar	2.060.000	30.000	34	1.500
30 tot 49 jaar	4.076.000	46.000	52	1.100
50 jaar en ouder	1.606.000	13.000	15	820
Opleidingsniveau				
Laag (Basis/MAVO/LBO)	2.206.000	41.000	45	1.800
Middel (HAVO/VWO/MBO)	3.371.000	41.000	46	1.200
Hoog (HBO/WO)	2.139.000	7.000	8	350
Herkomst				
Autochtoon	6.495.000	71.000	80	1.100
Allochtoon	1.229.000	18.000	20	1.500
Bedrijfsomvang				
Klein bedrijf	1.663.000	16.000	18	940
Midden bedrijf	2.477.000	34.000	39	1.400
Groot bedrijf	3.291.000	37.000	43	1.100
Positie in de werkring				
Werknemer	6.844.000	84.000	93	1.200
Zelfstandige	898.000	6.000	7	700
TOTAAL	7.743.000	90.000	100	1.200

BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

2.2.3 Werkenmerken

De meeste ongevallen met lichamelijke letsel en verzuim vinden plaats onder werkenden die 36 uur of meer per week werken (74%, zie tabel 2.2). Deze groep heeft tevens een grotere kans op arbeidsongevallen met lichamelijke letsel en verzuim (1.500

arbeidsongevallen per 100.000 werkenden) dan werkenden die minder dan 36 uur per week werken (750 per 100.000 werkenden).

Tabel 2.2 Arbeidsongevallen met lichamelijke letsel en verzuim bij werkenden in Nederland, werkkenmerken (jaargemiddelden)

	TOTAAL			
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000
Gewerkte uren				
<36 uur	3.234.000	23.000	26	730
36 uur of meer	4.509.000	66.000	74	1.500
Avond- en nachtwerk				
Nee	6.479.000	65.000	72	1.000
Ja	1.259.000	25.000	28	2.000
Tijdsdruk*				
Ja regelmatig	1.675.000	24.000	33	1.400
Ja soms	1.741.000	21.000	29	1.200
Nee	2.367.000	28.000	39	1.200
Hoog werktempo*				
Ja regelmatig	811.000	10.000	36	1.300
Ja soms	646.000	8.100	28	1.300
Nee	823.000	11.000	36	1.300
Kracht zetten*				
Ja regelmatig	671.000	20.000	60	3.000
Ja soms	381.000	5.600	17	1.500
Nee	1.794.000	8.000	24	450
Lawaai*				
Ja regelmatig	274.000	9.900	29	3.600
Ja soms	353.000	7.100	21	2.000
Nee	2.208.000	17.000	49	750
Werktempo zelf regelen*				
Ja regelmatig	1.362.000	16.000	54	1.200
Ja soms	435.000	5.800	20	1.300
Nee	483.000	7.400	26	1.500
Verlof opnemen zelf beslissen*				
Ja meestal	1.292.000	16.000	60	1.300
Ja soms	277.000	4.400	16	1.600
Nee	446.000	6.500	24	1.500
TOTAAL	7.743.000	90.000	100	1.200

* Vraag niet aan alle respondenten voorgelegd (zie paragraaf 1.2).

BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

Verder vinden de meeste arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de landbouw en visserij plaats onder werkenden die niet 's avonds en 's nachts werken (72%). Deze werkenden hebben echter een kleinere kans op een dergelijk arbeidsongeval (1.000 per 100.000 werkenden) dan werkenden die *wel* 's avonds en 's nachts werken (2.000 per 100.000 werkenden).

Wat betreft de lichamelijke belasting (kracht zetten en lawaai) blijkt dat de kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim groter is naarmate men meer kracht moet zetten in het werk. Datzelfde geldt ten aanzien van lawaai; naarmate men in het werk meer blootgesteld wordt aan lawaai, is de kans op een dergelijk arbeidsongeval groter.

2.3 Ongevalseenario's

In deze paragraaf worden de meest voorkomende ongevalsscenario's van werkenden in Nederland beschreven. Ongeveer 85% van de slachtoffers die op de SEH-afdeling behandeld worden na een arbeidsongeval zijn man (85%, 73.000). Het grootste deel van de slachtoffers is in de leeftijd van 25 tot en met 44 jaar (53%, 46.000).

Ruim zestig procent van de SEH-behandelingen na een arbeidsongeval vindt plaats in verband met letsel door contact met een object (61%, 52.000). Vooral snij-ongevallen en ongevallen waarbij sprake is van letsel door een bewegend voorwerp komen relatief veel voor (tabel 2.3). Bijna één op de vijf slachtoffers heeft letsel opgelopen door een val (19%, 17.000). Ongeveer één op de tien slachtoffers heeft letsel opgelopen door een vreemd voorwerp in het lichaam (8%, 6.800), bijvoorbeeld een metaalsplinter in het oog.

Vrouwen worden relatief vaker dan mannen op de SEH-afdeling behandeld in verband met letsel door een val; mannen worden vaker behandeld voor letsel door contact met een object (vooral voor 'geraakt door bewegend object') en letsel door een vreemd voorwerp in het lichaam. Wat leeftijd betreft kan opgemerkt worden dat het aandeel slachtoffers met letsel door contact met een object afneemt naarmate de leeftijd toeneemt; het aandeel slachtoffers met letsel door een val neemt juist toe.

Tabel 2.3 SEH-behandelingen en ziekenhuisopnamen na een arbeidsongeval, meest voorkomende ongevalsscenario's (jaargemiddelden)

	SEH-behandeling		Ziekenhuis opname na SEH		
	Aantal	%	Aantal	%	Opname %
Val	17.000	19	1.400	41	9
- Zwikken	3.800	4	50	2	1
- Val van hoogte, val uit, van	3.300	4	650	19	20
- Val van trap of ladder	2.600	3	310	9	12
- Uitglijden	1.600	2	90	3	6
- Struikelen	1.300	2	60	2	4
- Val door sprong	740	<1	50	1	7
- Val van tweewieler	250	<1	30	<1	10
- Val door ziekte/onwel worden	170	<1	30	<1	19
Contact met object	52.000	61	1.500	45	3
- Snijden aan object	22.000	26	400	12	2
- Geraakt door bewegend object	16.000	18	620	18	4
- Beknelling	9.400	11	440	13	5
- Stoten tegen stilstaand object	4.700	6	80	2	2
Overig scenario	17.000	20	450	13	3
- Voorwerp in lichaam	6.800	8	30	<1	<1
- Lichamelijk contact	2.100	2	50	2	3
- Acute fysieke belasting	2.000	2	50	1	2
- Verbranding	1.800	2	40	1	2
- Chemische inwerking	1.100	1	30	<1	3
- Contact met dier	470	<1	60	2	13
- Vergiftiging	460	<1	90	2	19
- Beet door dier	380	<1	<10	<1	2
- Straling	190	<1	-	-	-
- Explosie	140	<1	30	<1	21
- Beet, steek door insect	120	<1	10	<1	10
- Elektriciteit	110	<1	10	<1	11
TOTAAL	85.000	100	3.400	100	4

BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid

2.4 Nadere analyse van enkele scenario's

In deze paragraaf worden enkele veel voorkomende ongevalsscenario's nader uitgewerkt.

Snij-ongevallen en ongevallen waarbij het slachtoffer geraakt wordt door een bewegend object zijn interessant voor nadere analyse, omdat dit verreweg de grootste subcategorieën zijn. Een nadere analyse van het ongevalsscenario 'val van hoogte' lijkt zinvol omdat dergelijke ongevallen relatief vaak tot een ziekenhuisopname leiden (20% van alle SEH-behandelingen na 'val van hoogte' tegenover 4% van alle SEH-behandelingen) wat erop wijst dat er relatief vaak sprake is van ernstiger letsel (tabel 2.3). Daarnaast komt een val van hoogte ook nog relatief vaak voor.

Tabel 2.4 SEH-behandelingen na een arbeidsongeval: een uitwerking van drie ongevalscenario's (jaargemiddelden)

	Aantal	%		Aantal	%
SNIJDEN AAN	22.000	100	BEWEGEND OBJECT	16.000	100
Bestek en keukengereedschap	3.800	17	Grondstoffen/bouwmaterialen van metaal	3.100	20
- Mes, niet gespecificeerd	2.600	12	- Metalen balk/stang/staaf	910	6
- Vleesmes	950	4	- Metalen plaat	700	4
Handgereedschap	3.500	16	- Metalen buis/pijp	600	4
- Hobbymes	2.200	10	Verpakkings- en opslagmateriaal	1.600	10
- Zaag	670	3	Vervoersmiddelen (onderdelen van)	1.500	10
Grondstoffen/bouwmaterialen van metaal	2.500	11	- (Onderdelen van) motorvoertuigen	940	6
- Metalen plaat	780	4	Machines*	1.100	7
- Metalen buis/pijp/punt/pen/stang/staaf	540	2	- Vorkheftruck	650	4
Aangedreven gereedschap	2.300	10	Handgereedschap	1.100	7
- Haakse slijper	630	3	- Hamer	740	5
- Cirkelzaag	520	2	Grondstoffen/bouwmaterialen van hout	800	5
Grondstoffen/bouwmaterialen van glas	1.700	8	Grondstoffen/bouwmaterialen van beton**	720	5
Huishoudelijke apparaten	1.200	6	Delen van gebouwen	700	4
- Elektrische snijmachine	1.100	5	Aangedreven gereedschap	550	3
Verpakkingsmateriaal	590	3	VAL VAN HOOGTE	3.300	100
Serviesgoed	580	3	(Onderdelen) van vervoermiddelen	780	24
Klein ijzerwaren	570	3	- (Onderdelen van) motorvoertuigen	620	19
Delen van gebouwen	550	2	Steigerconstructie	570	18

* Machines voor bouw, industrie, landbouw en visserij.
 ** Grondstoffen/bouwmateriaal van beton, cement, steen en aardewerk
 BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid

Tabel 2.4 geeft een overzicht van de uitwerking van de eerder genoemde ongevals-scenario's waarbij alleen de subscenario's die tot minimaal 500 SEH-behandelingen per jaar leiden, in de tabel zijn opgenomen. Diverse productgroepen komen bij twee van de drie scenario's voor, te weten handgereedschap, 'grondstoffen/bouwmaterialen van metaal', aangedreven gereedschap, verpakings- en opslagmateriaal, delen van gebouwen en (onderdelen van) vervoermiddelen. Bij de afzonderlijke sectoren volgt een nadere uitwerking van enkele productgroepen/subscenario's.

2.5 Conclusies

In dit hoofdstuk is een risicoprofiel geschetst voor betrokkenheid bij arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (in termen van de kans op een ongeval) over alle sectoren. De groepen met een relatief grote kans op een arbeidsongeval zijn:

- Mannen
- 15-29 jarigen
- Lager opgeleiden
- Werknemers
- Werknemers die 36 uur per week of meer werken
- Werknemers die 's avonds en 's nachts werken
- Werknemers die kracht moeten zetten in het werk
- Werknemers die blootgesteld worden aan lawaai op het werk

Conclusies ten aanzien van de meest voorkomende scenario's bij ongevallen waarvoor het slachtoffer wordt behandeld op de SEH-afdeling van het ziekenhuis in Nederland:

- Ruim zestig procent van de SEH-behandelingen na een arbeidsongeval vindt plaats in verband met letsel door contact met een object. Vooral snij-ongevallen en ongevallen waarbij sprake is van letsel door een bewegend voorwerp komen relatief veel voor.
- Bijna één op de vijf slachtoffers heeft letsel opgelopen door een val.
- Ongeveer één op de tien slachtoffers heeft letsel opgelopen door een vreemd voorwerp in het lichaam.
- Bij de nader uitgewerkte scenario's - snij-ongevallen, ongevallen waarbij het slachtoffer geraakt wordt door een bewegend object zijn en 'val van hoogte' – komen diverse productgroepen bij meer dan één scenario voor: handgereedschap, 'grondstoffen/bouwmaterialen van metaal', aangedreven gereedschap, verpakings- en opslagmateriaal, delen van gebouwen en (onderdelen van) vervoermiddelen.

De kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim is de afgelopen jaren significant afgenomen met gemiddeld 5% per jaar. Het (absolute) aantal ongevallen met SEH-behandeling neemt significant af met gemiddeld 6% per jaar, maar deze afname vertoont de laatste drie jaar een afvlakking. Het aantal arbeidsongevallen met ziekenhuisopname na SEH-behandeling laat over de periode geen significante lineaire afname of toename zien.

3 Landbouw en visserij

3.1 Kerncijfers

In de landbouw en visserij vinden naar schatting jaarlijks gemiddeld 3.900 arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats (zie tabel 3.1). Dit zijn 1.400 arbeidsongevallen per 100.000 werkenden. Deze arbeidsongevallen vinden vooral plaats in de bedrijfsklasse landbouw (97%). De kans op arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim is echter aanzienlijk groter in de visserij (4.500 ongevallen per 100.000 werkenden).

Tabel 3.1 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de landbouw en visserij (jaargemiddelden)

	LANDBAUW EN VISSERIJ			
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000
Bedrijfsklasse				
Landbouw	265.000	3.800	97	1.400
Visserij	2.400	110	3	4.500
TOTAAL	268.000	3.900	100	1.400

BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

Jaarlijks vinden er gemiddeld 3.200 SEH-behandelingen plaats na een arbeidsongeval in de landbouw en visserij. Dit komt overeen met 1.200 SEH-behandelingen per 100.000 werkenden. Tien procent van deze slachtoffers wordt na behandeling op de SEH-afdeling opgenomen in het ziekenhuis. Uit nadere analyses blijkt dat met het toenemen van de leeftijd het percentage slachtoffers dat na behandeling op de SEH-afdeling wordt opgenomen in het ziekenhuis stijgt (15-24 jaar: 6%, 25-44 jaar: 7%, 45-64 jaar: 14%).

Over de afgelopen jaren is de kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in de landbouw en visserij afgenomen met gemiddeld 5% per jaar. Deze afname is niet significant.

Het (absolute) aantal ongevallen met SEH-behandeling in deze sector neemt af met gemiddeld 4% per jaar. Deze afname is eveneens niet significant.

3.2 Risicoprofiel

3.2.1 Persoonskenmerken

In de landbouw en visserij is het merendeel van de slachtoffers van arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim man (91%). Dit heeft niet alleen te maken met het feit dat er in deze sector meer mannen werkzaam zijn, maar ook met het gegeven dat mannen in deze sector een grotere kans hebben dan vrouwen om betrokken te raken bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim (1.900 versus 470 arbeidsongevallen per 100.000 werkenden; zie tabel 3.2).

Er blijken in deze sector nauwelijks verschillen te zijn tussen de verschillende leeftijdscategorieën wat betreft de kans op betrokkenheid bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim. In alle andere sectoren is de kans op een dergelijk arbeidsongeval kleiner voor werkenden van 50 jaar en ouder dan voor werkenden in de leeftijdscategorie 15-29 jaar.

Bij arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de landbouw en visserij zijn in 7% van de gevallen hoog opgeleiden betrokken. De kans op een arbeidsongeval is voor werkenden met een hoge opleiding nauwelijks verschillend van de kans op een ongeval voor laag en middelhoog opgeleiden. Voor alle andere sectoren geldt dat de kans op een arbeidsongeval afneemt naarmate men hoger is opgeleid.

De meeste slachtoffers van arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in deze sector zijn van autochtone herkomst (94%). De kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval verschilt nauwelijks tussen werkenden van autochtone en allochtone herkomst.

Ten slotte is de helft van de slachtoffers van een ongeval met lichamelijk letsel en verzuim in de landbouw en visserij werkzaam als zelfstandige (50%). Er is voor deze sector geen verschil in de kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval tussen werknemers en zelfstandigen. Voor alle andere sectoren geldt dat werknemers vaker betrokken raken bij een arbeidsongeval en ook een grotere kans hebben op een ongeval dan zelfstandigen.

3.2.2 Bedrijfsomvang

In de sector landbouw en visserij vinden de meeste arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats bij kleine bedrijven (67%). De kans op een arbeidsongeval voor werkenden bij kleine bedrijven verschilt echter nauwelijks van de kans op een ongeval in de middelgrote en grote bedrijven. Wanneer gekeken wordt naar alle andere sectoren, dan is te zien dat werkenden in een klein bedrijf een kleinere kans hebben om betrokken te raken bij dergelijke ongevallen dan werkenden in een middelgroot bedrijf.

Tabel 3.2 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de landbouw en visserij, persoonskenmerken en bedrijfsomvang (jaargemiddelden)

	Landbouw en visserij				Alle andere sectoren	
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000	%	Aantal per 100.000
Geslacht						
Man	189.000	3.600	91	1.900	78	1.600
Vrouw	78.000	370	9	470	22	580
Leeftijd						
15 tot 29 jaar	72.000	1.100	28	1.600	34	1.500
30 tot 49 jaar	124.000	1.900	48	1.500	52	1.100
50 jaar en ouder	72.000	930	24	1.300	14	800
Opleidingsniveau						
Laag (Basis/MAVO/LBO)	120.000	1.700	44	1.400	46	1.900
Middel (HAVO/VWO/MBO)	121.000	1.900	49	1.600	46	1.200
Hoog (HBO/WO)	26.000	280	7	1.100	8	340
Herkomst						
Autochtoon	245.000	3.700	94	1.500	79	1.100
Allochtoon	22.000	243	6	1.100	21	1.500
Bedrijfsomvang						
Klein bedrijf	169.000	2.500	67	1.500	16	880
Midden bedrijf	65.000	992	27	1.500	40	1.400
Groot bedrijf	19.000	222	6	1.200	44	1.100
Positie in de werkring						
Werknemer	136.000	1.900	50	1.400	95	1.200
Zelfstandige	131.000	2.000	50	1.500	5	560
TOTAAL	268.000	3.900	100	1.500	100	1.200

BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

3.2.3 Werkkenmerken

De meeste ongevallen met lichamelijk letsel en verzuim vinden plaats onder werkenden in de landbouw en visserij die 36 uur of meer per week werken (80%, zie tabel 3.3). Deze groep heeft tevens een grotere kans op arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (1.900 arbeidsongevallen per 100.000 werkenden) dan werkenden die minder dan 36 uur per week werken (790 per 100.000 werkenden). Verder vinden de meeste arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de landbouw en visserij plaats onder werkenden die niet 's avonds en 's nachts werken (62%). Deze werkenden hebben echter een kleinere kans op een dergelijk arbeidsongeval (1.200 per 100.000 werkenden) dan werkenden die wel 's avonds en 's nachts werken (2.300 per 100.000 werkenden).

Wat betreft psychosociale werkbelasting (tijdsdruk en hoog werktempo) blijkt dat in de landbouw en visserij de kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim kleiner is voor werkenden die aangeven niet onder tijdsdruk te werken (1.300 per 100.000 werkenden) dan voor werkenden die aangeven soms of regelmatig onder tijdsdruk te werken (respectievelijk 2.000 en 2.200 per 100.000 werkenden). Dit verschil wordt in alle andere sectoren niet waargenomen. Voor werktempo is geen rechtlijnig verband te zien. Werkenden die soms in een hoog werktempo werken hebben een grotere kans op een arbeidsongeval (2.400 per 100.000 werkenden) dan werkenden die niet in een hoog werktempo werken (1.600 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren is geen verschil in de kans op een ongeval waar te nemen in relatie tot werktempo.

Ten aanzien van de lichamelijke belasting (kracht zetten en lawaai) is te zien dat de meeste werkenden in de landbouw en visserij die betrokken zijn bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim aangeven regelmatig kracht te moeten zetten in hun werk (64%). Verder blijkt dat werkenden die aangeven geen kracht te moeten zetten in hun werk een veel kleinere kans hebben om betrokken te raken bij een dergelijk arbeidsongeval (370 per 100.000 werkenden) dan werkenden die aangeven soms of regelmatig kracht te moeten zetten (1.700 en 1.900 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren neemt de kans op een arbeidsongeval toe naarmate men meer kracht moet zetten in het werk.

Verder vinden de meeste arbeidsongevallen plaats bij werkenden die aangeven in hun werk nooit blootgesteld te worden aan lawaai (63%). De kans op een arbeidsongeval is echter het grootst voor de werkenden die regelmatig blootgesteld worden aan lawaai (4.200 per 100.000 werkenden), gevolgd door werkenden die hier niet aan worden blootgesteld (1.200 per 100.000 werkenden) en werkenden die hier soms aan worden blootgesteld (430 per 100.000 werkenden). Dit is geen rechtlijnig verband. Voor alle andere sectoren geldt dat de kans op een ongeval toeneemt naarmate men in het werk meer wordt blootgesteld aan lawaai.

Wanneer ten slotte wordt gekeken naar de regelmogelijkheden, blijkt dat de meeste arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de landbouw en visserij plaatsvinden bij werkenden die zelf regelmatig hun werktempo mogen bepalen (71%). De kans op een arbeidsongeval in deze sector verschilt echter niet voor de mate waarin men het werktempo zelf mag regelen. Ook blijken meer ongevallen plaats te vinden bij werkenden die meestal zelf mogen beslissen wanneer ze verlof opnemen (65%). Ook hier is er nauwelijks verschil in de kans op een arbeidsongeval en de mate waarin men zelf mag beslissen wanneer verlof op te nemen.

Tabel 3.3 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de landbouw en visserij, werkkenmerken (jaargemiddelden)

	Landbouw en visserij				Alle andere sectoren	
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000	%	Aantal per 100.000
Gewerkte uren						
<36 uur	97.000	770	20	790	26	720
36 uur of meer	170.000	3.200	80	1.900	74	1.500
Avond- en nachtwerk						
Nee	204.000	2.400	62	1.200	72	990
Ja	64.000	1.500	38	2.300	28	2.000
Tijdsdruk*						
Ja regelmatig	36.000	770	24	2.200	33	1.400
Ja soms	62.000	1.200	38	2.000	29	1.200
Nee	98.000	1.200	38	1.300	38	1.200
Hoog werktempo*						
Ja regelmatig	52.000	870	24	1.700	36	1.300
Ja soms	58.000	1.400	38	2.400	27	1.200
Nee	88.000	1.400	38	1.600	36	1.300
Kracht zetten*						
Ja regelmatig	107.000	2.000	64	1.900	59	3.100
Ja soms	48.000	790	26	1.700	17	1.500
Nee	83.000	310	10	370	24	450
Lawaai*						
Ja regelmatig	23.000	960	31	4.200	29	3.600
Ja soms	45.000	190	6	430	22	2.100
Nee	168.000	1.900	63	1.200	49	740
Werktempo zelf regelen*						
Ja regelmatig	145.000	2.600	71	1.800	54	1.100
Ja soms	26.000	650	17	2.500	20	1.300
Nee	26.000	450	12	1.700	26	1.500
Verlof opnemen zelf beslissen*						
Ja meestal	62.000	1.000	65	1.700	60	1.200
Ja soms	14.000	210	13	1.500	16	1.600
Nee	16.000	350	22	2.100	24	1.500
TOTAAL	268.000	3.900	100	1.500	100	1.200

* Vraag niet aan alle respondenten voorgelegd (zie paragraaf 1.2).
BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

3.3 Ongevalseenario's

Bijna zestig procent van de SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in de landbouw en visserij vindt plaats in verband met letsel door contact met een object (57%, 1.800). Bijna een kwart van de slachtoffers heeft letsel door een val (23%, 740). Hierbij vallen 'val van hoogte' en zwikken op. Eén tiende van de slachtoffers in de landbouw en visserij heeft letsel opgelopen door contact met een dier (10%, 320). Wat betreft de ziekenhuisopnames doen zich hoge opnamepercentages voor bij val van hoogte en val van trap of ladder (beide 30%) en bij contact met dier (16%).

Uit nadere analyses blijkt dat vrouwen relatief vaker dan mannen op de SEH-afdeling worden behandeld in verband met letsel door een val of door contact met een dier; mannen worden vaker behandeld voor letsel door contact met een object. Wat leeftijd betreft kan opgemerkt worden dat het aandeel slachtoffers met letsel door contact met een object afneemt naarmate de leeftijd toeneemt; het aandeel slachtoffers met letsel door contact met een dier neemt juist toe. Het aandeel slachtoffers door een val is het laagst in de leeftijdscategorie 15 tot en met 24 jaar.

Tabel 3.4 SEH-behandelingen en zieken-huis-opnames na SEH-behandeling na een arbeids--ongeval in de landbouw en visserij, meest voorkomende ongevalsscenario's (jaargemiddelden)

	SEH-behandeling		Ziekenhuis opname na SEH		
	Aantal	%	Aantal	%	Opname %
Val	740	23	120	37	16
- Val van hoogte, val uit, van	180	6	50	18	30
- Zwikken	130	4	<10	1	3
- Val van trap of ladder	70	2	20	7	30
- Struikelen	70	2	<10	2	7
- Uitglijden	70	2	<10	2	7
Contact met object	1.800	57	130	40	7
- Snijden aan object	670	21	30	11	5
- Geraakt door bewegend object	580	18	40	14	7
- Beknelling	450	14	50	15	10
- Stoten tegen stilstaand object	130	4	<10	1	3
Overige scenario's	650	20	70	22	11
- Contact met dier	320	10	50	16	16
- Vreemd voorwerp in lichaam	100	3	<10	1	3
TOTAAL	3.200	100	310	100	10
BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid					

3.4 Nadere analyse van enkele scenario's

De snij-ongevallen, ongevallen waarbij het slachtoffer geraakt wordt door een bewegend object en beknellingen zijn interessant voor nadere analyse, omdat deze de grootste subcategorieën vormen. Nadere analyse van het ongevalsscenario 'contact met dieren' lijkt zinvol omdat dergelijke ongevallen relatief vaak voorkomen en vaak tot een ziekenhuisopname leiden (16% van alle SEH-behandelingen na contact met dieren, 10% van alle SEH-behandelingen in de landbouw en visserij) wat erop wijst dat er relatief vaak sprake is van ernstiger letsel (zie tabel 3.4).

Tabel 3.5 SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in de landbouw en visserij, een uitwerking van vier ongevalsscenario's (jaargemiddelden)

	Aantal	%		Aantal	%
SNIJDEN AAN	670	100	GERAAKT DOOR	580	100
Handmatig (tuin)gereedschap (incl. messen)	200	30	Grondstoffen/bouwmaterialen van metaal	90	16
- Messen	80	13	Bomen	70	12
Aangedreven (tuin)gereedschap	110	17	Machines*	70	13
Machines*	80	12	CONTACT MET DIEREN (excl. Beet door dier)	320	100
BEKNELLING	450	100	Koe of stier	210	66
Machines*	140	31	- Trap, schop van koe of stier	110	35
Vervoermiddelen (onderdelen van)	70	15			
* Machines voor de bouw, industrie en landbouw en visserij BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid					

Tabel 3.5 geeft een overzicht van de uitgewerkte ongevalsscenario's. Bij drie van de vier uitgewerkte ongevalsscenario's komen machines voor de bouw, industrie, landbouw en visserij relatief veel voor. Het aandeel van varieert van 12% tot 31%. Wordt er gekeken naar de ernst van de ongevallen (percentage ziekenhuisopnamen na SEH-behandeling) dan lijkt beknelling tussen een machine voor de bouw, industrie, landbouw en visserij het meest ernstig te zijn met een opnamepercentage van 13% (opnamepercentage 'snijden aan' 4% en 'geraakt door' 5%).

Tabel 3.6 geeft een overzicht van alle ongevallen door/met een machine voor de bouw, industrie, landbouw en visserij binnen de ongevalsscenario's snijden aan, geraakt door en beknellen, die hebben geleid tot een ziekenhuisopname (na SEH-behandeling) zoals geregistreerd in LIS. Deze aantallen zijn te klein om nader inzicht te geven in de toedracht van de ongevallen.

Tabel 3.6 Ziekenhuisopnamen na SEH-behandeling na een arbeidsongeval in de landbouw en visserij; ongevallen met een machine voor de bouw, industrie, landbouw en visserij (geregistreerde cases)

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Machine	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
SNIJDEN					
Man	18	Maaimachine	Op land riet maaien en maaimachine tegen onderbeen gekregen.	Open wond	Onderbeen
Man	18	Niet gespecificeerd	Leerling hovenier met de bosmaaier in voet gemaaid.	Traumatische amputatie	Voet
BEWEGEND OBJECT					
Man	14	Tractor	Met been onder tractor gekomen.	Fractuur	Enkel
Man	53	Tractor	Patiënt is daarna tussen muur en tractor bekneld geraakt.	Fractuur	Thorax
BEKNELLING					
Man	38	Aardappelrooimachine	Tijdens aardappel rooien tussen aardappelrooier gekomen.	Open wond	Onderbeen
Man	46	Aardappelrooimachine	Patiënt wilde onkruid uit een aardappelrooimachine verwijderen en gleed uit en kwam in de machine.	Oppervlakkig letsel	Onderbeen
Man	70	Aardappelrooimachine	Landbouwer tussen de zeef en de bak van een aardappelmachine gekomen.	Fractuur	Thorax
Man	41	Landbouwmachine	Tijdens werk onderarm in landbouwmachine gekomen.	Traumatische amputatie	Onderarm
Man	65	Landbouwmachine	Met voet klem gezeten.	Traumatische amputatie	Teen
Man	30	Lopende/-transportband	Medewerker met onderarm bekneld in lopende band.	Fractuur	Onderarm
Man	48	Lopende/-transportband	Boerderijwerk met hand tussen transportband gezeten.	Fractuur	Pols
Man	55	Lopende/-transportband	Transportband zat vast en meneer wilde het voorwerp verwijderen en raakte bekneld met arm.	Crush letsel	Onderarm
Man	15	Oppotmachine	Met vinger in oppotmachine.	Spier- of pees-letsel	Vingers
Man	20	Vorkheftruck	Met vinger tussen aanhangwagen en heftruck gekomen.	Fractuur	Vingers
Man	13	Niet gespecificeerd	Met arm in machine gekomen.	Spier- of pees-letsel	Onderarm
BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid					

3.5 Conclusies

In dit hoofdstuk is een risicoprofiel geschetst voor betrokkenheid bij arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (in termen van de kans op een ongeval) in de landbouw en visserij. De groepen met een relatief grote kans op een arbeidsongeval zijn:

- Werkenden in de visserij
- Mannen
- Werkenden die 36 uur per week of meer werken
- 's Avonds en 's nachts werken
- Werken onder tijdsdruk
- Kracht zetten in het werk
- Regelmatig worden blootgesteld aan lawaai op het werk

Deels komt dit profiel overeen met dat van alle andere sectoren. Factoren die in de landbouw en visserij anders zijn dan voor werkenden in alle andere sectoren zijn:

- Leeftijd: in deze sector wordt geen verschil gevonden voor de kans op een arbeidsongeval naar leeftijd, terwijl in alle andere sectoren de kans hierop voor werkenden van 50 jaar en ouder kleiner is dan voor werkenden van 15-29 jaar.
- Opleiding: in deze sector is de kans op een ongeval vrijwel gelijk ongeacht de opleiding. In alle andere sectoren neemt de kans echter af naarmate het opleidingsniveau toeneemt.
- Positie in de werkring: in de landbouw en visserij hebben zelfstandigen en werknemers een gelijke kans op een ongeval. In alle andere sectoren is de kans op een ongeval voor werknemers groter dan voor zelfstandigen.
- Bedrijfsomvang: in deze sector is de kans op een ongeval vergelijkbaar voor verschillende bedrijfsgrootten, maar in alle andere sectoren is de kans op een ongeval groter bij middelgrote bedrijven dan bij kleine bedrijven.
- Avond- en nachtwerk: in de sector landbouw en visserij is de kans op een ongeval groter voor personen die niet 's avonds en 's nachts werken dan voor personen die dit wel doen. In alle andere sectoren is het omgekeerde het geval.
- Tijdsdruk: in deze sector is de kans op een ongeval groter voor werkenden die aangeven regelmatig of soms onder tijdsdruk te werken dan voor werkenden die aangeven dit niet te doen. In alle andere sectoren is deze kans gelijk.
- Werktempo: Werkenden in de sector die soms in een hoog werktempo werken hebben een grotere kans op een arbeidsongeval dan werkenden die niet in een hoog werktempo werken. In alle andere sectoren worden geen verschillen gevonden.
- Kracht zetten: de kans op een ongeval is in deze sector groter voor werkenden die regelmatig of soms kracht zetten dan voor werkenden die dit niet doen. In alle andere sectoren neemt de kans op een ongeval toe naarmate men meer kracht moet zetten in het werk.

- Lawaai: in deze sector is de kans op een ongeval het grootst voor de werkenden die regelmatig worden blootgesteld aan lawaai, in alle andere sectoren is een algemene toename te zien van de kans naarmate men vaker wordt blootgesteld aan lawaai.

Conclusies ten aanzien van de meest voorkomende scenario's bij ongevallen in de landbouw en visserij waarvoor het slachtoffer wordt behandeld op een SEH-afdeling van een ziekenhuis:

- Bijna zestig procent van de SEH-behandelingen vindt plaats in verband met letsel door contact met een object (57%).
- Bijna een kwart van de slachtoffers heeft letsel door een val (23%), waarbij val van hoogte en zwikken opvallen.
- Eén tiende van de slachtoffers in de landbouw en visserij heeft letsel opgelopen door contact met een dier.
- Bij de scenario's snijden, beknelling en geraakt door komen machines voor de bouw, de industrie, de landbouw en visserij relatief veel voor, waarbij beknellingen het meest ernstig te zijn.

De kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in de landbouw en visserij is de laatste jaren afgenomen met gemiddeld 5% per jaar, maar deze afname is niet significant. Het (absolute) aantal ongevallen met SEH-behandeling in deze sector neemt over de periode af met gemiddeld 4% per jaar. Deze afname is ook niet significant.

4 Industrie en delfstofwinning

4.1 Kerncijfers

In de industrie en delfstofwinning vinden jaarlijks gemiddeld 22.000 arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats (zie tabel 4.1). Dit zijn 2.100 arbeidsongevallen per 100.000 werkenden. De kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim is in de industrie en delfstofwinning groter dan in alle andere sectoren. Binnen de industrie en delfstofwinning vinden dergelijke arbeidsongevallen vooral plaats in de bedrijfsklassen voeding- en genotmiddelen industrie (20%) en de metaalproductenindustrie (17%). De kans op een arbeidsongeval is het grootst in de bedrijfsklassen auto-industrie (3.900 arbeidsongevallen per 100.000 werkenden), de glas- en bouwmaterialenindustrie (3.600 arbeidsongevallen per 100.000 werkenden) en de metaalproductenindustrie (3.400 per 100.000 werkenden).

Jaarlijks vinden er gemiddeld 13.000 SEH-behandelingen plaats na een arbeidsongeval in de industrie en delfstofwinning. Dit komt overeen met 1.200 SEH-behandelingen per 100.000 werkenden. De meeste arbeidsongevallen met SEH-behandeling vinden plaats in de metaalindustrie (6.000) en de voeding- en genotmiddelenindustrie (2.500). In deze sectoren is de kans op een dergelijk arbeidsongeval ook het grootst, respectievelijk 2.200 en 1.600 per 100.000 werkenden (zie tabel 4.2).

Vier procent van deze slachtoffers wordt na behandeling op de SEH-afdeling opgenomen in het ziekenhuis. Met het toenemen van de leeftijd lijkt het percentage slachtoffers dat na behandeling op de SEH-afdeling wordt opgenomen in het ziekenhuis iets toe te nemen (15-24 jaar: 3%, 25-44 jaar: 3%, 45-64 jaar: 5%).

Tabel 4.1 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de industrie en delfstofwinning (jaargemiddelden)

	INDUSTRIE EN DELFSTOFWINNING			
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000
Delfstofwinning	9.000	120	<1	1.300
Voedings- en genotmiddelenindustrie	158.000	4.300	20	2.700
Textielindustrie	17.000	280	1	1.700
Houtindustrie	20.000	540	3	2.700
Papier- en kartonindustrie	24.000	620	3	2.600
Drukkerijen	46.000	480	2	1.000
Chemische industrie	82.000	1.000	5	1.200
Rubber- en kunststofproduktenindustrie	38.000	940	4	2.500
Glas- en bouwmaterialenindustrie	31.000	1.100	5	3.600
Basismetalaalindustrie	26.000	640	3	2.400
Metaalproductenindustrie	110.000	3.800	17	3.400
Machine-industrie	83.000	2.100	10	2.600
Elektrische apparatenindustrie	24.000	320	2	1.300
Auto-industrie	25.000	990	5	3.900
Transportmiddelenindustrie excl. auto's	31.000	810	4	2.600
Tewerkgestelden op sociale werkplaatsen	66.000	840	4	1.300
Meubel- en overige industrie	115.000	1.800	8	1.600
Overige*	140.000	800	4	570
INDUSTRIE EN DELFSTOFWINNING	1.071.000	22.000	100	2.100

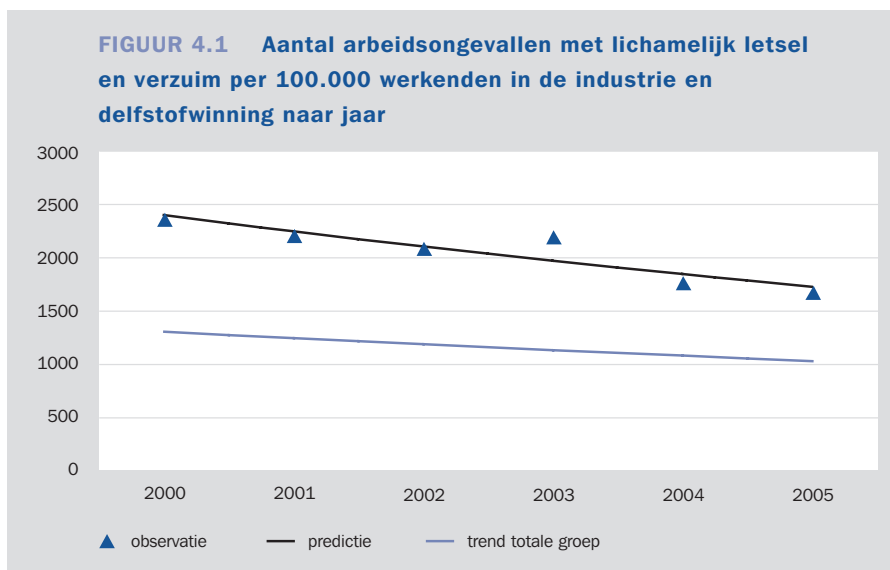
* Hieronder vallen de volgende bedrijfsklassen: kledingindustrie, leer- en schoenenindustrie, uitgeverijen, aardolieverwerkende industrie, audio- en videoapparatenindustrie en medische en optische apparatenindustrie
BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

Tabel 4.2 SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in de industrie (jaargemiddelden)

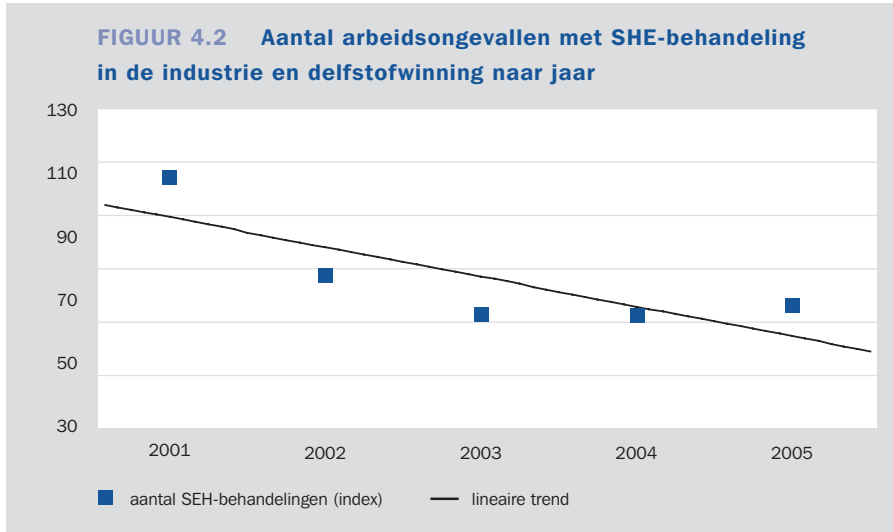
	INDUSTRIE EN DELFSTOFWINNING			
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000
Delfstofwinning	9.000	-	-	-
Voedings- en genotmiddelenindustrie	157.000	2.500	20	1.600
Papier- en kartonindustrie	23.000	230	2	1.000
Chemische industrie	81.000	290	2	360
Rubber- en kunststofproductenindustrie	38.000	340	3	880
Glas- en bouwmaterialenindustrie	30.000	340	3	1.100
Metaalindustrie	269.000	6.000	48	2.200
Elektrische apparatenindustrie	23.000	320	3	1.400
Uitgeverijen en drukkerijen	106.000	390	3	370
INDUSTRIE	1.060.000	13.000	100	1.200

BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid;
Enquête Beroepsbevolking 2001-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek

De afgelopen jaren is de kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in de industrie en delfstofwinning afgenomen met gemiddeld 6% per jaar. Deze afname is significant (zie figuur 4.1).

Het (absolute) aantal ongevallen met SEH-behandeling in deze sector neemt de afgelopen jaren af met gemiddeld 9% per jaar. Deze afname is significant maar vertoont de laatste drie jaar een afvlakking (zie figuur 4.2).

4.2 Risicoprofiel

4.2.1 Persoonskenmerken

In de industrie en delfstofwinning is het merendeel van de slachtoffers van arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim man (92%; zie tabel 4.3). Dit heeft niet alleen te maken met het feit dat er in deze sector meer mannen werkzaam zijn, maar mannen in deze sector hebben ook een veel grotere kans dan vrouwen om betrokken te raken bij een dergelijk arbeidsongeval (2.500 tegenover 700 per 100.000 werkenden).

Werkenden in de leeftijdscategorie 15-29 jaar hebben een grotere kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim (2.600 per 100.000 werkenden) dan de werkenden in de leeftijdscategorie van 50 jaar en ouder (1.500 per 100.000 werkenden).

Hoog opgeleiden zijn zelden betrokken bij arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in deze sector (4%). De kans op een arbeidsongeval is voor werkenden met een hoge opleiding ook veel lager (450 per 100.000 werkenden) dan voor de laag en middelhoog opgeleiden (respectievelijk 2.700 en 2.200 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren neemt de kans op een ongeval af naarmate men hoger is opgeleid.

De meeste slachtoffers van arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim zijn van autochtone herkomst (74%). Deze groep heeft echter een kleinere kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval (1.900 per 100.000 werkenden) dan werkenden van allochtone herkomst (2.900 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren lijken autochtone en allochtone werkenden een vergelijkbare kans op een ongeval te hebben.

Ten slotte is het grootste deel van de slachtoffers van een ongeval met lichamelijk letsel en verzuim in de industrie en delfstofwinning werknemer (97%). Werknemers hebben ook een grotere kans om betrokken te raken bij arbeidsongevallen (2.100 per 100.000 werkenden) dan zelfstandigen (1.000 per 100.000 werkenden).

Tabel 4.3 *Arbidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de industrie en delfstofwinning, persoonskenmerken en bedrijfsomvang (jaargemiddelden)*

	Industrie en delfstofwinning				Alle andere sectoren	
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000	%	Aantal per 100.000
Geslacht						
Man	828.000	20.000	92	2.500	73	1.400
Vrouw	243.000	1.700	8	700	27	570
Leeftijd						
15 tot 29 jaar	228.000	5.900	27	2.600	34	1.300
30 tot 49 jaar	613.000	13.000	57	2.000	51	1.000
50 jaar en ouder	229.000	3.500	16	1.500	15	700
Opleidingsniveau						
Laag (Basis/MAVO/LBO)	408.000	11.000	50	2.700	43	1.700
Middel (HAVO/ VWO/MBO)	465.000	10.000	46	2.200	46	1.100
Hoog (HBO/WO)	193.000	870	4	450	10	340
Herkomst						
Autochtoon	874.000	16.000	74	1.900	81	980
Allochtoon	192.000	5.600	26	2.900	19	1.200
Bedrijfsomvang						
Klein bedrijf	114.000	1.800	9	1.600	23	890
Midden bedrijf	344.000	8.600	41	2.500	40	1.200
Groot bedrijf	570.000	11.000	51	1.900	38	970
Positie in de werkkring						
Werknemer	1.017.000	21.000	97	2.100	92	1.100
Zelfstandige	54.000	560	3	1.000	8	680
TOTAAL	1.071.000	22.000	100	2.100	100	1.000

BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

4.2.2 *Bedrijfsomvang*

In de sector industrie en delfstofwinning vinden de meeste arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats bij grote en middelgrote bedrijven (respectievelijk 51% en 41%). De kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim verschilt echter nauwelijks voor kleine en grote bedrijven. De kans op een ongeval is wel groter in de middelgrote bedrijven (2.500 per 100.000 werkenden) dan in de kleine bedrijven (1.600 per 100.000 werkenden). Wanneer we kijken naar alle andere sectoren, dan vinden we nauwelijks een verschil in de kans op een ongeval tussen werkenden bij de verschillende bedrijfsgrootten.

4.2.3 *Werkenmerken*

De meeste ongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de industrie en delfstofwinning vinden plaats onder werkenden die 36 uur of meer per week werken (87%, zie tabel 4.4). Deze groep heeft tevens een grotere kans op arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (2.300 arbeidsongevallen per 100.000 werkenden) dan werkenden die minder dan 36 uur per week werken (1.100 per 100.000 werkenden).

Verder vinden de meeste arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats onder werkenden die *niet* 's avonds en 's nachts werken (70%). Echter, werkenden die *wel* 's avonds en 's nachts werken hebben een grotere kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim (3.300 per 100.000 werkenden) dan werkenden die *niet* 's avonds en 's nacht werken (1.800 per 100.000 werkenden).

Werkenden in de industrie en delfstofwinning die regelmatig onder tijdsdruk werken hebben een vrijwel gelijke kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim als werkenden die soms en niet onder tijdsdruk werken. Ook ten aanzien van het werktempo is er nauwelijks verschil in de kans op een arbeidsongeval en de mate waarin men in hoog tempo werk.

Wat betreft lichamelijke belasting (kracht zetten en lawaai) is te zien dat de meeste werkenden in de industrie en delfstofwinning die betrokken zijn bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim aangeven regelmatig kracht te moeten zetten in hun werk (60%). De kans op een ongeval neemt toe naarmate men vaker kracht moet zetten in het werk van 750 naar 4.800 ongevallen per 100.000 werkenden.

Verder vindt iets meer dan de helft van de arbeidsongevallen plaats bij werkenden die aangeven in hun werk regelmatig blootgesteld te worden aan lawaai (51%). De kans op een ongeval met lichamelijk letsel en verzuim neemt toe naarmate men in het werk meer wordt blootgesteld aan lawaai van 1.100 naar 4.300 per 100.000 werkenden.

Tabel 4.4 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de industrie en delfstofwinning, werkkenmerken (jaargemiddelden)

	Industrie en delfstofwinning				Alle andere sectoren	
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000	%	Aantal per 100.000
Gewerkte uren						
<36 uur	254.000	2.800	13	1.100	27	690
36 uur of meer	817.000	19.000	87	2.300	73	1.300
Avond- en nachtwerk						
Nee	871.000	15.000	70	1.800	73	880
Ja	199.000	6.600	30	3.300	28	1.800
Tijdsdruk*						
Ja regelmatig	231.000	5.700	30	2.500	34	1.200
Ja soms	255.000	5.600	30	2.200	28	1.000
Nee	364.000	7.600	40	2.100	39	1.000
Hoog werktempo*						
Ja regelmatig	281.000	6.100	32	2.200	37	1.100
Ja soms	232.000	4.500	23	2.000	30	1.200
Nee	349.000	8.700	45	2.500	33	1.100
Kracht zetten*						
Ja regelmatig	273.000	13.000	60	4.900	59	2.600
Ja soms	162.000	4.600	21	2.900	16	1.200
Nee	585.000	4.400	20	750	26	400
Lawaai*						
Ja regelmatig	255.000	11.000	51	4.400	21	3.100
Ja soms	153.000	4.400	20	2.900	22	1.900
Nee	604.000	6.600	30	1.100	57	710
Werktempo zelf regelen*						
Ja regelmatig	514.000	10.000	52	2.000	56	1.000
Ja soms	151.000	3.800	20	2.500	20	1.200
Nee	194.000	5.400	28	2.800	24	1.300
Verlof opnemen zelf beslissen*						
Ja meestal	585.000	13.000	70	2.300	56	1.100
Ja soms	110.000	1.900	10	1.800	18	1.500
Nee	126.000	3.800	20	3.000	26	1.300
TOTAAL	1.071.000	22.000	100	2.100	100	1.100

* Vraag niet aan alle respondenten voorgelegd (zie paragraaf 1.2).
BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

Wanneer ten slotte wordt gekeken naar de regelmogelijkheden (werktempo zelf regelen en verlof opnemen zelf beslissen), blijkt dat de meeste arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de industrie en delfstofwinning plaatsvinden bij werkenden die regelmatig zelf hun werktempo mogen bepalen (52%). Er is nauwelijks verschil in de kans op een arbeidsongeval tussen werkenden die meestal, soms en niet zelf hun werktempo kunnen regelen.

Veel ongevallen vinden ook plaats bij werkenden die meestal zelf mogen beslissen wanneer ze verlof opnemen (70%). Echter, werkenden in deze sector die aangeven niet zelf te kunnen beslissen wanneer zij verlof opnemen hebben een grotere kans op arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (3.000 per 100.000 werkenden) dan werkenden die dit soms zelf kunnen beslissen (1.800 per 100.000 werkenden). Wanneer wordt gekeken naar alle andere sectoren is de kans op een arbeidsongeval vergelijkbaar ongeacht of iemand zelf kan beslissen verlof op te nemen.

4.3 Ongevalscenario's

Ruim twee derde van de SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in de industrie en delfstofwinning vindt plaats in verband met letsel door contact met een object (70%, 8.800). Vooral snij-ongevallen komen relatief veel voor (tabel 4.5).

Dertien procent van de slachtoffers heeft letsel door een vreemd voorwerp in het lichaam (1.700). Bijna één tiende van de slachtoffers heeft letsel opgelopen door een val (9%, 1.100). Vrouwen worden relatief vaker dan mannen op de SEH-afdeling behandeld in verband met letsel door een val; mannen worden vaker behandeld voor letsel door een vreemd voorwerp in het lichaam. Het aandeel mannen en vrouwen dat letsel door contact met een object oploopt is vrijwel even groot. Wat leeftijd betreft kan opgemerkt worden dat het aandeel slachtoffers met letsel door contact met een object iets afneemt naarmate de leeftijd toeneemt; het aandeel slachtoffers met letsel door een val neemt juist toe.

4.4 Nadere analyse van enkele scenario's

De snij-ongevallen, ongevallen waarbij het slachtoffer geraakt wordt door een bewegend object en beknellingen zijn interessant voor nadere analyse, omdat deze de grootste subcategorieën vormen. Nadere analyse van het ongevalscenario 'val van hoogte' lijkt zinvol omdat dergelijke ongevallen relatief vaak tot een ziekenhuisopname leiden (17% van alle SEH-behandelingen na 'val van hoogte', 4% van alle SEH-behandelingen in de industrie en delfstofwinning) wat erop wijst dat er relatief vaak sprake is van ernstiger letsel (tabel 4.5). Een nadere analyse van dit laatstgenoemde scenario bleek geen nuttige informatie op te leveren. Daarom is besloten als vierde het scenario 'vreemd voorwerp in lichaam' nader uit te werken.

Tabel 4.5 SEH-behandelingen en zieken-huisopnamen na SEH-behandeling na een arbeidsongeval in de industrie en delfstoffenwinning, meest voorkomende ongevalsscenario's (jaargemiddelden)

	SEH-behandeling		Ziekenhuis opname na SEH		
	Aantal	%	Aantal	%	Opname %
Val	1.100	9	110	23	10
- Zwikken	210	2	<10	1	3
- Val van trap of ladder	190	2	30	6	15
- Val van hoogte, val uit, van	190	2	30	7	17
- Uitglijden	140	1	<10	2	6
- Struikelen	100	<1	<10	<1	2
Contact met object	8.800	70	290	62	3
- Snijden aan object	4.000	32	80	18	2
- Geraakt door bewegend object	2.400	19	90	19	4
- Beknelling	1.900	16	110	24	6
- Stoten tegen stilstaand object	510	4	<10	1	1
Overige scenario's	2.600	21	70	15	3
- Vreemd voorwerp in lichaam	1.700	13	<10	2	<1
- Chemische inwerking	240	2	10	2	4
- Verbranding	230	2	10	2	4
- Acute fysieke belasting	120	<1	<10	<1	1
TOTAAL	13.000	100	470	100	4

BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid

Tabel 4.6 geeft een overzicht van de uitgewerkte ongevalsscenario's. Bij drie van de vier uitgewerkte ongevalsscenario's komen de betrokken producten 'grondstoffen/bouwmaterialen van metaal' en 'machines voor de bouw, industrie, landbouw en visserij' relatief veel voor. Het aandeel van 'grondstoffen/bouwmaterialen van metaal' varieert binnen de ongevalsscenario's van 21% tot 38% en de 'machines voor de bouw, industrie, landbouw en visserij' van 4% tot 41%. Wordt er gekeken naar de ernst van de ongevallen (percentage ziekenhuisopnamen na SEH-behandeling) dan lijken de ongevallen met een machine voor de bouw, industrie, landbouw of visserij iets ernstiger dan die met grondstoffen/bouwmaterialen van metaal.

Tabel 4.6 SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in de industrie en delfstofwinning, een uitwerking van vier ongevalsscenario's (jaargemiddelden)

	Aantal	%		Aantal	%
SNIJDEN AAN	4.000	100	GERAAKT DOOR	2.400	100
Handgereedschap (incl. messen)	1.500	38	Grondstoffen/bouw- materialen van metaal	890	38
- Mes, niet gespecificeerd	500	13	- Metalen plaat	260	11
- Vleesmes	470	12	- Metalen balk	170	7
- Hobbymes	280	7	- Metalen buis/pijp	100	4
- Zaag	140	4	- Metalen stang/staaf/ punt/pen	100	4
Grondstoffen/bouw- materialen van metaal	850	21	Handgereedschap	210	9
- Metalen plaat	320	8	- Hamer	160	7
- Metalen buis/pijp/punt/pen	100	3	Verpakkings- en opslagmateriaal	180	8
Aangedreven gereedschap	580	15	Machines*	200	8
- Haakse slijper	160	4	- Transportmachine	110	5
- Cirkelzaag	120	3	Aangedreven gereedschap	130	5
Machines*	160	4	Grondstoffen/bouw- materialen van hout	100	4
Materialen van glas	150	4			
Huishoudelijke apparaten	100	3			
BEKNELLING	1.900	100	VREEMD VOORWERP		
Machines*	810	41	IN LICHAAM	1.700	100
- Persmachines/drukkers	200	10	Metaalsplinter	950	56
- Transportmachines	130	7	- Metaalsplinter in oog	880	52
Grondstoffen/bouw- materialen van metaal	420	22	Houtsplinters	110	7
- Metalen plaat	170	9	Slijpsel	100	6
- Metalen balk/buis/pijp	110	5			
Vervoermiddelen (onderdelen van)	110	6			
* Machines voor de bouw, industrie en landbouw en visserij BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid					

In tabel 4.7 wordt een overzicht gegeven van alle ongevallen met machines voor de bouw, industrie, landbouw en visserij (binnen de typen ongevallen 'snijden aan', 'geraakt door' en beknelling) die hebben geleid tot een ziekenhuisopname (na SEH-behandeling) zoals *geregistreerd* in LIS. Bij een deel van deze ongevallen is het soort machine niet bekend. Wel blijkt dat er veel letsels zijn ontstaan doordat iemand met een arm of een deel van de arm in een machine terecht is gekomen.

Tabel 4.7 Ziekenhuisopnamen na SEH-behandeling na een arbeidsongeval in de industrie en delfstofwinning; ongevallen met een machine voor de bouw, industrie, landbouw of visserij (geregistreerde cases)

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Machine	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
SNIJDEN					
Man	34	Machine niet gespecificeerd	Met onderhoud van machines met vingers tussen machine gekomen.	Traumatische amputatie	Vingers
Man	37	Machine niet gespecificeerd	Werkzaam als medewerker in sigarettenfabriek, vinger gesneden tijdens bedienen van machine.	Open wond	Vingers
BEKNELLING					
Man	16	Metaalbewerkingmachine	Bankwerker, vingers beklemd tussen kantbank, metaalbewerkingmachine	Open wond	Vingers
Man	17	Machine niet gespecificeerd	Met hand tussen machine gekomen om ijzer te buigen en subamputatie vingers.	Traumatische amputatie	Vingers
Man	17	Boomachine	Werkt in houtfabriek, met linker hand in boomachine terechtgekomen.	Fractuur	Pols
Man	17	Machine niet gespecificeerd	Bekneld tussen machine.	Fractuur	Aangezicht
Man	19	Vorkheftruck	Orderpicker in voedingsbedrijf voet bekneld tussen 2 heftrucks.	Fractuur	Teen
Man	23	Machine niet gespecificeerd	Tijdens werk in tabaksfabriek tussen machine gezeten.	Crush letsel	Onderarm
Vrouw	26	Persmachine/-drukkers	Werkt in kledingfabriek; met hand tussen kledingpers gekomen.	Crush letsel	Hand
Man	27	Machine niet gespecificeerd	Met beide knieën beklemd geraakt tussen machine en tafel.	Crush letsel	Knie
Man	28	Wals	Op werk duim verwond bij staalbedrijf hand in wals gekomen.	Crush letsel	Hand
Man	28	Persmachine/-drukkers	Met bekken bekneld gezeten in papierpers.	Fractuur	Wervelkolom
Man	29	Machine niet gespecificeerd	Tijdens werk met hand tussen machine voor gipsplaten klem gezeten, in gipsplaatfabriek.	Fractuur	Vingers
Man	29	Vleesverwerking-machine	Met hand in machine voor vleesverwerking.	Crush letsel	Vingers
Man	31	Lopende/-transportband	In fabriek met linker wijsvinger tussen rol van lopende band terechtgekomen.	Crush letsel	Vingers
Man	34	Lopende/-transportband	Met hand tussen rollerband gezeten.	Oppervlakkig letsel	Hand

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Machine	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
Man	35	Lopende/- transportband	Stak hand door een spleet en kreeg de vingers tussen een band, werkt in beton fabriek.	Crush letsel	Vingers
Man	35	Wals	Werk, hand tussen papierwals; huid afgestroopt.	Open wond	Hand
Man	36	Machine niet gespecificeerd	Met onderarm tussen machine gekomen.	Open wond	Onderarm
Man	37	Machine niet gespecificeerd	Tijdens zijn werk met linkerarm in hydraulische machine geklemd gezeten.	Spier- of peesletsel	Onderarm
Man	37	Machine niet gespecificeerd	Tijdens werk op zuivelfabriek, met rechter hand tussen een rollerbaan gekomen.	Spier- of peesletsel	Vingers
Man	37	Metaalbuiger	Tijdens werkzaamheden als metaalbewerker met de hand tussen een metaalbuiger gezeten.	Traumatische amputatie	Vingers
Vrouw	38	Persmachine/ drukkers	Met vingers tussen drukpers van de wals bij drukkerij.	Open wond	Vingers
Man	40	Machine niet gespecificeerd	Beklemd in machine.	Letsel aan bloedvaten	Onderarm
Man	41	Persmachine/ drukkers	Werkzaam in staalconstructie; wilde metalen plaat in pers duwen, kwam hier met beiden handen tussen.	Fractuur	Hand
Vrouw	44	Machine niet gespecificeerd	Op werk (metaal) met rug tussen machine gekomen.	Oppervlakkig letsel	Onderrug
Man	45	Wals	In fabriek met hand tussen wals gekomen.	Open wond	Hand
Man	47	Machine niet gespecificeerd	Werk staal industrie; arm in apparaat; huid afgestroopt.	Open wond	Onderarm
Man	49	Vorkheftruck	Met been tussen heftruck en pallets terecht gekomen.	Fractuur	Bovenbeen
Man	50	Sorteermachine	Met voet klem gezeten tussen een machine (sorteermachine) bij een kaasfabriek.	Crush letsel	Onderbeen
Man	54	Persmachine/ drukkers	Met hand tussen hydraulische metalenpers gekomen.	Crush letsel	Vingers
Man	58	Persmachine/ drukkers	Met vinger tussen pers gekomen.	Crush letsel	Vingers
BEWEGEND OBJECT					
Man	26	Fruithakmachine	Met vingers in fruithakmachine gekomen.	Traumatische amputatie	Vingers
Man	38	Vorkheftruck	Tijdens werk in metaal, heftruck tegen de enkel gekregen.	Fractuur	Enkel

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Machine	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
Man	39	Persmachine/ drukkers	Machine op zijn werk stoorde en kreeg tijdens deze storing een pers op zijn voet.	Fractuur	Voet
Man	43	Vorkheftruck	Chef-werkplaats, metaalbedrijf door heftruck over voet gereden in magazijn.	Fractuur	Voet
Man	45	Cementmolen	Tijdens werk in de betonstort-industrie betonmolen (vrachtwagen) over onderbeen gereden.	Open wond	Onderbeen
Man	57	Wals	Werkt in kunststoffenfabriek. Wals schoot los van machine.	Fractuur	Knie

BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid

4.5 Conclusies

In dit hoofdstuk is een risicoprofiel geschetst voor betrokkenheid bij arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (in termen van de kans op een ongeval) in de industrie en delfstofwinning. De groepen met een relatief grote kans op een arbeidsongeval zijn: voor betrokkenheid bij arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (in termen van de kans op een ongeval) in de industrie en delfstofwinning ziet er als volgt uit:

- Werkzaam zijn in de auto-industrie, metaalproductenindustrie en glas- en bouwmaterialenindustrie
- Mannen
- 15-29 jarigen
- Laag en middelhoog opgeleiden
- Allochtone werkenden
- Werknemers
- Werkenden in middelgrote bedrijven
- 36 uur per week of meer werken
- 's Avonds en 's nachts werken
- Kracht moeten zetten in het werk
- Blootgesteld worden aan lawaai op het werk

Deels komt dit profiel overeen met dat van alle andere sectoren. Factoren die in de industrie en delfstofwinning anders zijn dan voor werkenden in alle andere sectoren zijn:

- Opleidingsniveau: De kans op een arbeidsongeval is in deze sector voor werkenden met een hoge opleiding lager dan voor de laag en middelhoog opgeleiden. In alle

andere sectoren neemt de kans op een ongeval af naarmate men hoger is opgeleid.

- Herkomst: in deze sector hebben allochtone werkenden een grotere kans op een ongeval. In alle andere sectoren verschilt deze kans echter nauwelijks voor autochtonen en allochtonen.
- Bedrijfsomvang: in deze sector is de kans op een ongeval groter in een middelgroot bedrijf. In alle andere sectoren wordt dit verschil niet waargenomen.
- Verlof opnemen zelf beslissen: niet zelf kunnen beslissen verlof op te nemen is in deze sector gerelateerd aan een hoge kans op een ongeval. In alle andere sectoren is er nauwelijks verschil.

Conclusies ten aanzien van de meest voorkomende scenario's bij ongevallen in de industrie en delfstofwinning waarvoor het slachtoffer wordt behandeld op een SEH-afdeling van een ziekenhuis:

- Ruim twee derde van de SEH-behandelingen vindt plaats in verband met letsel door contact met een object (70%); vooral snij-ongevallen komen relatief veel voor.
- Dertien procent van de slachtoffers heeft letsel door een vreemd voorwerp in het lichaam.
- Bijna één tiende van de slachtoffers heeft letsel opgelopen door een val (9%).
- Bij de scenario's snijden, geraakt door en beknelling komen de betrokken producten 'grondstoffen/bouwmaterialen van metaal' en 'machines voor de bouw, industrie, landbouw of visserij' relatief veel voor waarbij de ongevallen met een machine voor de bouw, industrie, landbouw of visserij iets ernstiger lijken dan die met grondstoffen/bouwmaterialen van metaal.
- Bij veel ernstige ongevallen met machines voor de bouw, industrie, landbouw of visserij blijkt dat het slachtoffer met een arm of een deel van de arm in de machine terecht is gekomen.

De kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in de industrie en delfstofwinning is de laatste jaren significant afgenomen met gemiddeld 6% per jaar. Ook het (absolute) aantal ongevallen met SEH-behandeling is significant afgenomen met gemiddeld 9% per jaar. Deze afname vertoont echter de laatste drie jaar een afvlakking.

5 Bouwnijverheid

5.1 Kerncijfers

In de bouwnijverheid vinden naar schatting jaarlijks gemiddeld 13.000 arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats (zie tabel 5.1). Dit zijn 2.800 arbeidsongevallen per 100.000 werkenden. De kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim is in de bouwnijverheid groter dan in alle andere sectoren. Binnen de bouwnijverheid vinden dergelijke arbeidsongevallen vooral plaats in bouwbedrijven (60%).

Tabel 5.1 *Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de bouwnijverheid (jaargemiddelden)*

	BOUWNIJVERHEID			
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000
Bouwnijverheid	477.000	13.000	100	2.800
Bouwbedrijven	246.000	7.500	60	3.000
Bouwinstallatie-bedrijven	130.000	3.300	27	2.500
Afwerking van gebouwen	67.000	1.500	12	2.200

BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

Jaarlijks vinden er gemiddeld 12.000 SEH-behandelingen plaats na een arbeidsongeval in de bouwnijverheid. Dit komt overeen met 2.600 SEH-behandelingen per 100.000 werkenden. Vijf procent van deze slachtoffers wordt na behandeling op de SEH-afdeling opgenomen in het ziekenhuis. Met het toenemen van de leeftijd neemt het percentage slachtoffers dat na behandeling op de SEH-afdeling wordt opgenomen in het ziekenhuis toe (15-24 jaar: 3%, 25-44 jaar: 4%, 45-64 jaar: 8%).

De kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in de bouwnijverheid is de laatste jaren afgenomen met gemiddeld 1% per jaar. Deze afname is niet significant, maar de trend wijkt wel significant af van de dalende trend over alle sectoren.

Het (absolute) aantal ongevallen met SEH-behandeling in deze sector neemt af met gemiddeld 2% per jaar. Deze afname is eveneens niet significant.

5.2 Risicoprofiel

5.2.1 Persoonskenmerken

In de bouwnijverheid zijn vrijwel alle slachtoffers van arbeidsongevallen met lichamelijke letsels en verzuim mannen (zie tabel 5.2). Dit komt niet alleen omdat er meer mannen werkzaam zijn, maar ook omdat mannen in deze sector een veel grotere kans hebben dan vrouwen om betrokken te raken bij een arbeidsongeval (3.000 tegenover 1.300 per 100.000 werkenden).

Werkenden in de leeftijdscategorie 15-29 jaar hebben een grotere kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval met lichamelijke letsels en verzuim dan werkenden in de leeftijdscategorie van 50 jaar en ouder (3.800 werkenden ten opzichte van 2.000 per 100.000 werkenden).

Bij arbeidsongevallen met lichamelijke letsels en verzuim in deze sector zijn zelden hoog opgeleiden betrokken (2%). De kans op een arbeidsongeval is voor werkenden met een hoge opleiding ook lager (700 per 100.000 werkenden) ten opzichte van de laag en middelhoog opgeleiden (respectievelijk 3.200 en 2.800 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren neemt de kans op een arbeidsongeval af naarmate men hoger is opgeleid.

De meeste slachtoffers van arbeidsongevallen met lichamelijke letsels en verzuim zijn van autochtone herkomst (85%). De kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval is echter juist lager voor autochtone werkenden (2.600 tegenover per 100.000 werkenden) dan voor allochtone werkenden (4.200 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren wordt er nauwelijks verschil gevonden in de kans op een ongeval voor allochtone en autochtone werkenden.

Ten slotte is 91% van de slachtoffers van een arbeidsongeval in deze sector werknemer. Werknemers hebben ook 2 keer zoveel kans op een arbeidsongeval als zelfstandigen in deze sector (3.000 tegenover 1.500 ongevallen per 100.000 werkenden).

5.2.2 Bedrijfsomvang

In de sector bouwnijverheid vinden de meeste arbeidsongevallen met lichamelijke letsels en verzuim plaats bij middelgrote bedrijven (48%). De kans op een arbeidsongeval is echter nauwelijks groter in de middelgrote bedrijven dan bij kleine en grote bedrijven. In alle andere sectoren wordt wel een verschil gevonden. Werkenden bij middelgrote bedrijven hebben een grotere kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval dan werkenden bij kleine bedrijven.

Tabel 5.2 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de bouwnijverheid, persoonskenmerken en bedrijfsomvang (jaargemiddelden)

	Bouwnijverheid				Alle andere sectoren	
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000	%	Aantal per 100.000
Geslacht						
Man	437.000	13.000	100	3.000	75	1.500
Vrouw	39.000	50	<1	130	25	590
Leeftijd						
15 tot 29 jaar	128.000	4.900	37	3.800	33	1.300
30 tot 49 jaar	250.000	6.400	48	2.600	52	1.000
50 jaar en ouder	98.000	2.000	15	2.000	15	750
Opleidingsniveau						
Laag (Basis/MAVO/LBO)	197.000	6.200	47	3.200	45	1.700
Middel (HAVO/VWO/MBO)	238.000	6.700	51	2.800	46	1.100
Hoog (HBO/WO)	40.000	280	2	700	9	340
Herkomst						
Autochtoon	429.000	11.000	85	2.600	79	990
Allochtoon	47.000	2.000	15	4.200	21	1.400
Bedrijfsomvang						
Klein bedrijf	128.000	3.200	25	2.500	17	810
Midden bedrijf	198.000	6.100	48	3.100	38	1.200
Groot bedrijf	129.000	3.500	27	2.700	46	1.100
Positie in de werkring						
Werknemer	396.000	12.000	91	3.000	93	1.100
Zelfstandige	81.000	1.200	9	1.500	7	620
TOTAAL	477.000	13.000	100	2.800	100	1.100

BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

5.2.3 Werkkenmerken

De meeste ongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in deze sector vinden plaats onder werkenden die 36 uur of meer per week werken (94%, zie tabel 5.3). Deze groep heeft tevens een grotere kans op arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (2.900 arbeidsongevallen per 100.000 werkenden) dan werkenden die minder dan 36 uur per week werken (1.500 per 100.000 werkenden).

Verder vindt een groot deel van de ongevallen plaats onder werkenden die *niet* 's avonds en 's nachts werken (90%). Werkenden die *wel* 's avonds en 's nachts werken hebben nauwelijks een grotere kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim dan personen die *niet* 's avonds en 's nachts werken. In alle andere sectoren

hebben werkenden die 's avonds en 's nachts werken wel een grotere kans op een ongeval dan werkenden die *niet* 's avonds en 's nachts werken.

Er lijkt in de bouwnijverheid nauwelijks een verschil te zijn tussen werkenden die regelmatig, soms en nooit onder tijdsdruk werken en hun kans op betrokkenheid bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim. Ten aanzien van het werktempo zijn de verschillen in de kans op een arbeidsongeval ook beperkt.

De meeste werkenden in de bouwnijverheid die betrokken zijn bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim geven aan regelmatig kracht te moeten zetten in hun werk (77%). Voor personen die aangeven geen kracht te moeten zetten in hun werk is de kans op een arbeidsongeval aanzienlijk kleiner (630 per 100.000 werkenden) dan voor personen die aangeven soms en regelmatig kracht te moeten zetten in hun werk (respectievelijk 3.000 en 4.200 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren neemt de kans op een arbeidsongeval toe naarmate men meer kracht moet zetten in het werk.

Hetzelfde geldt ten aanzien van blootstelling aan lawaai. De kans op een arbeidsongeval is kleiner voor werkenden die aangeven in het werk niet blootgesteld te worden aan lawaai (1.600 per 100.000 werkenden) dan voor werkenden die soms en regelmatig hieraan worden blootgesteld (respectievelijk 4.000 en 5.000 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren neemt de kans op een ongeval toe naarmate men meer wordt blootgesteld aan lawaai op het werk.

Wanneer we ten slotte kijken naar de regelmogelijkheden (werktempo zelf regelen en verlof opnemen zelf beslissen), dan blijkt dat de meeste arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de bouwnijverheid plaatsvinden bij werkenden die zelf regelmatig hun werktempo mogen bepalen (66%). Werkenden die aangeven soms zelf hun werktempo te kunnen regelen hebben een kleinere kans op arbeidsongevallen (1.800 per 100.000 werkenden) dan de werkenden die aangeven dit regelmatig of juist niet te kunnen (respectievelijk 2.800 en 3.400 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren is geen verschil waar te nemen ten aanzien van de kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim en de mate waarin men het werktempo meer zelf kan regelen.

Ook blijken meer arbeidsongevallen plaats te vinden bij werkenden die meestal zelf mogen beslissen wanneer ze verlof opnemen (65%). De kans op een arbeidsongeval voor personen die meestal zelf mogen beslissen wijkt echter nauwelijks af van de kans op een ongeval voor personen die dit soms of niet kunnen beslissen.

Tabel 5.3 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de bouwnijverheid, werkkenmerken (jaargemiddelden)

	Bouwnijverheid			Alle andere sectoren		
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000	%	Aantal per 100.000
Gewerkte uren						
<36 uur	56.000	830	6	1.500	30	710
36 uur of meer	421.000	12.000	94	2.900	71	1.300
Avond- en nachtwerk						
Nee	436.000	12.000	90	2.700	69	870
Ja	40.000	1.300	10	3.300	31	2.000
Tijdsdruk*						
Ja regelmatig	98.000	2.500	23	2.600	34	1.300
Ja soms	119.000	3.700	34	3.100	28	1.000
Nee	169.000	4.600	42	2.700	38	1.000
Hoog werktempo*						
Ja regelmatig	127.000	3.000	28	2.300	37	1.200
Ja soms	109.000	3.700	35	3.400	27	1.100
Nee	148.000	3.900	37	2.600	36	1.200
Kracht zetten*						
Ja regelmatig	241.000	10.000	77	4.200	56	2.800
Ja soms	72.000	2.200	16	3.000	17	1.400
Nee	154.000	980	7	630	27	440
Lawaai*						
Ja regelmatig	82.000	4.100	31	5.000	29	3.400
Ja soms	127.000	5.100	38	4.000	18	1.700
Nee	255.000	4.100	31	1.600	53	710
Werktempo zelf regelen*						
Ja regelmatig	244.000	6.900	66	2.800	53	1.000
Ja soms	72.000	1.300	12	1.800	21	1.300
Nee	68.000	2.300	22	3.400	26	1.400
Verlof opnemen zelf beslissen*						
Ja meestal	217.000	6.400	65	3.000	59	1.100
Ja soms	50.000	1.700	17	3.400	16	1.500
Nee	60.000	1.800	18	3.000	26	1.400
TOTAAL	1.071.000	22.000	100	2.100	100	1.100

* Vraag niet aan alle respondenten voorgelegd (zie paragraaf 1.2).
BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

5.3 Ongevalseenario's

Bijna twee derde van de SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in de bouw vindt plaats in verband met letsel door contact met een object (62%, 7.500). Vooral snij-ongevallen en ongevallen waarbij het slachtoffer geraakt wordt door een bewegend object komen relatief veel voor (tabel 5.4). Ongeveer één vijfde van de slachtoffers heeft letsel door een val (21%, 2.500). Daarnaast is er bij 13% van de ongevallen (1.500) sprake van een vreemd voorwerp in het lichaam. Wat leeftijd betreft kan opgemerkt worden dat het aandeel slachtoffers met letsel door contact met een object afneemt met het toenemen van de leeftijd, het aandeel slachtoffers met letsel door een val neemt juist toe. Vallen en vooral vallen van hoogte en vallen van een trap of ladder leiden tot de meeste ziekenhuisopnamen en laten het hoogste opnamepercentage zien (respectievelijk 26% en 13%).

Tabel 5.4 SEH-behandelingen en ziekenhuisopnamen na SEH-behandeling na een arbeidsongeval in de bouwnijverheid, meest voorkomende ongevals-scenario's (jaargemiddelden)

	SEH-behandeling		Ziekenhuis opname na SEH		
	Aantal	%	Aantal	%	Opname %
Val	2.500	21	340	59	13
- Val van hoogte, val uit/ van	880	7	220	39	26
- Val van trap of ladder	580	5	80	13	13
- Zwikken	490	4	<10	<1	1
- Struikelen	140	1	10	2	7
- Uitglijden	100	<1	<10	<1	5
Contact met object	7.500	62	190	34	3
- Snijden aan object	3.500	29	70	13	2
- Geraakt door bewegend object	2.600	22	90	16	4
- Beknelling	910	7	20	4	2
- Stoten tegen stilstaand object	510	4	<10	<1	<1
Overige scenario's	2.100	17	40	7	2
- Vreemd voorwerp in lichaam	1.500	13	<10	1	<1
- Acute fysieke belasting	190	2	<10	<1	3
- Verbranding	150	1	<10	1	6
- Chemische inwerking	100	<1	<10	<1	2
TOTAAL	12.000	100	580	100	5

BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid

5.4 Nadere analyse van enkele scenario's

Snij-ongevallen, ongevallen waarbij het slachtoffer geraakt is door een bewegend object en ongevallen waarbij het slachtoffer van een trap of ladder of uit/van een andere hoogte is gevallen, zijn interessant voor nadere analyse. De eerste twee omdat het aantal SEH-behandelingen groot is, de andere twee omdat het percentage ziekenhuisopnamen, en dus de ernst van het letsel, groot is (percentages ziekenhuisopnamen 13% respectievelijk 26%).

Tabel 5.5 SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in de bouwnijverheid; een uitwerking van vier ongeval-scenario's (jaargemiddelden)

	Aantal	%		Aantal	%
SNIJDEN AAN	3.500	100	GERAAKT DOOR	2.600	100
Handgereedschap (incl. messen)	1.000	29	Grondstoffen/bouw- materialen van metaal	550	21
- Messen	640	18	- Metalen buis/pijp	180	7
- Zaag	220	6	- Metalen plaat/balk	170	7
Aangedreven gereedschap	580	17	Grondstoffen/bouw- materialen van beton	370	14
- Cirkelzaag	170	5	- (Metsel)steen	150	6
- Haakse slijper	160	4	- Betonblok	100	4
Grondstoffen/bouw- materialen van glas	540	17	Handgereedschap	340	13
Grondstoffen/bouw- materialen van metaal	430	12	- Hamer	230	9
- Metalen buis/pijp, punt/pen, stang/staaf	120	3	Grondstoffen/bouw- materialen van hout	220	8
- Metalen plaat	110	3	- Plank/balk	130	5
Klein ijzerwaren	190	5	Aangedreven gereedschap	130	5
- Spijker	140	4	Ladders en steigers en losse trappen	100	4
Grondstoffen/bouw- materialen van beton*	150	4			
- Tegels	110	3			
VAL VAN HOOGTE, VAL VAN/UIT	880	100	VAL VAN TRAP OF LADDER	580	100
Ladders, steigers en losse trappen	380	43	Ladders, steigers en losse trappen	370	64
- Steigerconstructie	380	43	- Ladder	320	56
Delen van gebouwen	180	21	Trappen	210	36
- Dak	110	12			
* Grondstoffen/bouwmateriaal van beton, cement, steen en aardewerk BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid					

Tabel 5.5 geeft een overzicht van de producten waaraan de slachtoffers zich, binnen de genoemde typen ongevallen, het vaakst verwonden of waar het slachtoffer van/uit valt. Opvallend is dat in bijna de helft van de snij-ongevallen sprake is van letsel door gereedschap. Ook glas en metaal veroorzaken vaak het letsel bij snij-ongevallen. Grondstoffen/bouwmaterialen van metaal zijn daarnaast ook vaak het bewegende object waardoor letsel ontstaat. Kijken we naar de ‘val van hoogte’ en de ‘val van trap of ladder’ dan blijken werkenden in de bouw vooral van steigers en van ladders te vallen. Het percentage ziekenhuisopnamen binnen de laatst genoemde subscenario’s lijken nog iets hoger dan de bovengenoemde percentages. Eén vijfde van alle slachtoffers die na een val van een ladder worden behandeld op een SEH-afdeling wordt vervolgens opgenomen in het ziekenhuis, voor een val van een steigerconstructie is dit 27%.

In tabel 5.6 wordt een overzicht gegeven van vrijwel alle vallen van een steigerconstructie en alle vallen van ladders die hebben geleid tot een ziekenhuisopname na de SEH-behandeling zoals *geregistreerd* in LIS. Bij de ongevallen met een ladder valt op dat dit nog al eens komt door het wegglijden of schuiven van de ladder. Bij de ongevallen met een steiger is in de meeste gevallen niet duidelijk hoe de ongevallen precies ontstaan zijn.

Tabel 5.6 *Ziekenhuisopnamen na SEH-behandeling na een arbeidsongeval in de bouwnijverheid; val van steigerconstructie en val van ladder*

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
VAL VAN STEIGERCONSTRUCTIE				
Man	18	Tijdens werk als schilder op bouwplaats van steiger op behaard hoofd gevallen.	Onbekend	Behaarde hoofd
Man	21	Val van steiger op metalen balk.	Fractuur	Wervelkolom
Man	23	Van steiger in water gevallen.	Fractuur	Bovenbeen
Man	23	Bouwakker van 3 meter hoogte gevallen op een stalen buis, steiger was niet goed opgebouwd.	Fractuur	Thorax
Man	23	Van steiger gevallen.	Fractuur	Pols
Man	25	Van een steiger gevallen tijdens werk, was aan het plamuren.	Oppervlakkig letsel	Behaarde hoofd
Man	26	Val van ingestorte steiger.	Fractuur	Wervelkolom
Man	26	In achtertuin steiger afbouwen, 4 meter gevallen.	Onbekend	Onbekend
Man	28	Timmerman, van de steiger gevallen op de bouw.	Fractuur	Pols
Man	28	Heer stond op steiger, een collega sprong erbij en toen zakte de steiger in.	Fractuur	Wervelkolom
Man	28	Val van steiger.	Fractuur	Behaarde hoofd

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
Man	30	Van steiger gevallen.	Hersenletsel	Hersenen
Man	32	Van steiger op betonnen vloer gevallen.	Fractuur	Thorax
Man	32	Meneer stapte per ongeluk in een mangat en viel 2,5 meter op bouwgrond.	Fractuur	Thorax
Man	33	Vanmiddag van een steiger gevallen op zijn werk, ladder van de steiger gleed weg.	Fractuur	Onderbeen
Man	36	Val van steiger, 4 meter hoogte.	Luxatie	Schouder
Man	37	Op de bouw van 6 meter hoogte uit steiger gevallen.	Fractuur	Onderarm
Man	38	Tijdens werk in bouw van steiger gevallen.	Open wond	Behaarde hoofd
Man	38	Van de steiger gevallen. Muur viel om tegen de steiger aan waardoor steiger omviel.	Fractuur	Wervelkolom
Man	39	Op werk van steiger gevallen.	Fractuur	Wervelkolom
Man	39	Tijdens werk van steiger gevallen op beton.	Fractuur	Schouder
Man	39	Van de steiger gevallen.	Fractuur	Bekken
Man	41	Van steiger op betonnen plaatgevallen.	Hersenletsel	Hersenen
Man	41	Timmerman is van het dak afgegleden, toen op de steiger gesprongen en daar weer vanaf gevallen.	Fractuur	Thorax
Man	42	Val van steiger van circa 11 meter hoogte.	Luxatie	Schouder
Man	43	Val van steiger op metalen buis.	Fractuur	Thorax
Man	44	Als schilder van een steiger gevallen.	Fractuur	Wervelkolom
Man	45	Van bouwstelling gevallen tijdens werk.	Open wond	Behaarde hoofd
Man	47	Tijdens werk van steiger gevallen.	Onbekend	Thorax
Man	48	Van steiger gevallen.	Fractuur	Elleboog
Man	47	Als timmerman tijdens werk van de steiger gevallen.	Fractuur	Thorax
Man	49	Schilder, van de steiger gevallen, in huis.	Fractuur	Pols
Man	49	Van steiger gevallen.	Onbekend	Bekken
Man	51	Tijdens werk van steiger gevallen.	Fractuur	Heup
Man	51	Tijdens schilderwerk van steiger gevallen.	Onbekend	Onbekend
Man	51	Val van steiger en tussen sluis en schip gevallen.	Fractuur	Bovenbeen
Man	53	Vanmiddag van een steiger gevallen, tijdens het werk op de bouw.	Fractuur	Bovenarm
Man	55	Gevallen tijdens werkzaamheden op een steiger, van de steiger afgevallen.	Fractuur	Pols
Man	57	Van steiger gevallen en op een richel terecht gekomen.	Fractuur	Thorax
Man	58	Wilde een plaatje van de steiger halen, liep snel door en viel in een gat.	Fractuur	Wervelkolom
Man	58	Van de steiger gevallen.	Fractuur	Wervelkolom

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
Man	59	Steigerbouw, val van 10 meter hoog.	Fractuur	Behaarde hoofd
Man	60	Val van steiger.	Fractuur	Elleboog
VAL VAN LADDER				
Man	16	Bij timmerbedrijf van ladder gevallen.	Hersenschudding	Hersenen
Man	16	Meneer is tijdens zijn werkzaamheden van een ladder afgevallen.	Fractuur	Enkel
Man	20	Medewerker slopersbedrijf tijdens het werk van ladder gevallen op enkel.	Fractuur	Enkel
Man	21	Loodgieter stond op houten ladder die scheef weg zakte en meneer viel op beton.	Fractuur	Heup
Man	28	Tijdens werk van ladder gevallen.	Fractuur	Voet
Man	30	Installateur, in huis van ladder gevallen.	Fractuur	Pols
Man	32	Stond op ladder die tegen een heftruk stond, ladder schoot weg en patiënt viel naar beneden.	Zenuwletsel	Bovenbeen
Man	35	Tijdens werk in bouw van ladder gevallen.	Fractuur	Elleboog
Man	37	Bouwmedewerker van ladder gevallen.	Fractuur	Enkel
Man	38	Van ladder gevallen.	Fractuur	Behaarde hoofd
Man	39	Van een ladder gevallen.	Organletsel	Orgaan
Man	39	Gevalen van silo van 4 meter hoogte, verloor grip met zijn voet en handschoen en viel van de ladder.	Fractuur	Enkel
Man	41	Als schilder werkzaam bij een schildersbedrijf door een ladder gezakt	Oppervlakkig letsel	Voet
Man	44	Schilder, van ladder gevallen op gezicht.	Open wond	Aangezicht
Man	45	Op werk van ladder gevallen.	Fractuur	Onderbeen
Man	46	Ladder weggeschoven.	Fractuur	Pols
Man	47	Stond op een ladder die weggleed.	Fractuur	Thorax
Man	47	Ladder weggeschoven.	Fractuur	Schouder
Man	49	Val van ladder.	Oppervlakkig letsel	Behaarde hoofd
Man	49	Van ladder gevallen	Hersenletsel, overig	Hersenen
Man	49	Stond op ladder tegen gebouw, ladder schoot weg en meneer kwam ten val op de grond.	Fractuur	Wervelkolom
Man	50	Van ladder gevallen van 4 meter hoogte, greep zich aan antenne vast, brak af en verloor evenwicht.	Fractuur	Wervelkolom
Man	50	In bouw van ladder gevallen van ongeveer 2 meter hoog.	Open wond	Aangezicht

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
Man	52	Tijdens werk van ladder gevallen.	Fractuur	Pols
Man	52	Van ladder gevallen.	Fractuur	Wervelkolom
Man	52	Tijdens werkzaamheden bij constructiebedrijf van ladder gevallen.	Open wond	Behaarde hoofd
Man	54	Schilder, val van ladder in bouw.	Fractuur	Bekken
Man	55	Als dakdekker in de bouw van 8 meter hoogte gevallen. Is langs ladder omlaag gegleden.	Fractuur	Heup
Man	56	Meneer is tijdens zijn werkzaamheden van een ladder afgevallen, schildersbedrijf.	Oppervlakkig letsel	Wervelkolom
Man	57	Op bouwplaats van ladder gevallen.	Hersenschudding	Hersenen
Man	58	Van ladder van 1,5 meter gevallen.	Fractuur	Thorax
Man	58	Als dakdekker op de ladder gestaan, deze ging schuiven en viel van de steiger.	Fractuur	Schouder
Man	58	Schilder. Van trap gevallen.	Fractuur	Enkel
Man	59	Metselaar van ladder gevallen.	Fractuur	Thorax
Man	63	Schilder, van trap gevallen tegen muur.	Fractuur	Wervelkolom
Man	65	Bouwwakker is van een ladder gevallen.	Fractuur	Pols
Man	67	Meneer is van de ladder gevallen.	Open wond	Behaarde hoofd

BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid

5.5 Conclusies

In dit hoofdstuk is een risicoprofiel geschetst voor betrokkenheid bij arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (in termen van de kans op een ongeval) in de bouwnijverheid. De groepen met een relatief grote kans op een arbeidsongeval zijn: voor betrokkenheid bij arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (in termen van de kans op een ongeval) in de bouwnijverheid ziet er als volgt uit:

- Mannen
- Leeftijd van 15 tot 29 jaar
- Laag en middelhoog opgeleiden
- Allochtone werkenden
- Werknemers
- Werkenden die 36 uur per week of meer werken
- Kracht moeten zetten in het werk
- Worden blootgesteld aan lawaai op het werk

Deels komt dit profiel overeen met dat van alle andere sectoren. Factoren die in de bouwnijverheid anders zijn dan voor werkenden in alle andere sectoren zijn:

- Opleidingsniveau: De kans op een arbeidsongeval is in deze sector voor werkenden met een hoge opleiding lager dan voor laag en middelhoog opgeleiden. In alle andere sectoren neemt de kans op een arbeidsongeval af naarmate men hoger is opgeleid.
- Herkomst: in deze sector is de kans op een ongeval groter voor allochtone werkenden dan voor autochtone werkenden, in alle andere sectoren wordt dit verschil niet gevonden.
- Bedrijfsomvang: in deze sector is de kans op een ongeval vergelijkbaar voor verschillende bedrijfsgrootten, in alle andere sectoren hebben werkenden in middelgrote bedrijven een grotere kans op een arbeidsongeval dan werkenden in kleine bedrijven.
- 's Avonds en 's nachts werken: in deze sector wordt nauwelijks verschil gevonden, terwijl in alle andere sectoren werkenden die 's avonds en 's nachts werken een grotere kans maken op een ongeval.
- Kracht zetten: in deze sector hebben werkenden die geen kracht hoeven te zetten in hun werk een kleinere kans op een ongeval dan werkenden die soms of regelmatig kracht moeten zetten. In alle andere sectoren is een toename te zien in de kans op een ongeval naarmate men meer kracht moet zetten.
- Lawaai: in deze sector is de kans op een ongeval kleiner voor personen die niet worden blootgesteld aan lawaai dan werkenden die soms of regelmatig worden blootgesteld aan lawaai. In alle andere sectoren wordt een toename gevonden in de kans naarmate men meer wordt blootgesteld.
- Werktempo zelf regelen: hoewel in deze sector werkenden die aangeven soms zelf hun werktempo te kunnen regelen een kleinere kans hebben op een arbeidsongeval, zijn in alle andere sectoren geen verschillen waar te nemen.

Conclusies ten aanzien van de meest voorkomende scenario's bij ongevallen in de bouwnijverheid waarvoor het slachtoffer wordt behandeld op een SEH-afdeling van een ziekenhuis:

- Bijna twee derde van de SEH-behandelingen vindt plaats in verband met letsel door contact met een object (62%); vooral snij-ongevallen en ongevallen waarbij het slachtoffer geraakt wordt door een bewegend object komen relatief veel voor.
- Ongeveer één vijfde van de slachtoffers heeft letsel door een val (21%) waarbij vooral de val van hoogte opvalt.
- Bij 13% van de ongevallen is er sprake van een vreemd voorwerp in het lichaam.
- Bij bijna de helft van de snij-ongevallen is sprake van letsel door gereedschap maar ook glas en metaal veroorzaken vaak letsel.
- Grondstoffen/bouwmaterialen van metaal zijn daarnaast ook vaak het bewegende object waardoor letsel ontstaat.
- Werkenden in de bouw vallen vooral van steigers en ladders.

- Letsel door een val van een steiger is gemiddeld gesproken iets ernstiger dan het letsel door een val van een ladder.
- Ongevallen met een ladder ontstaan nog al eens door het wegglijden of schuiven van de ladder.

De kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in de bouwnijverheid laat de laatste jaren geen significante lineaire afname of toename zien. Deze neutrale trend wijkt wel significant af van de dalende trend over alle sectoren. Het (absolute) aantal ongevallen met SEH-behandeling in deze sector laat eveneens geen significante daling of stijging zien.

6 Handel

6.1 Kerncijfers

In de handel vinden naar schatting jaarlijks gemiddeld 12.000 arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats (zie tabel 6.1). Dit zijn 1.000 arbeidsongevallen per 100.000 werkenden. Dit is iets lager dan in alle andere sectoren. Deze arbeidsongevallen vonden vooral plaats in warenhuizen en supermarkten (25%) en overige detailhandel (24%).

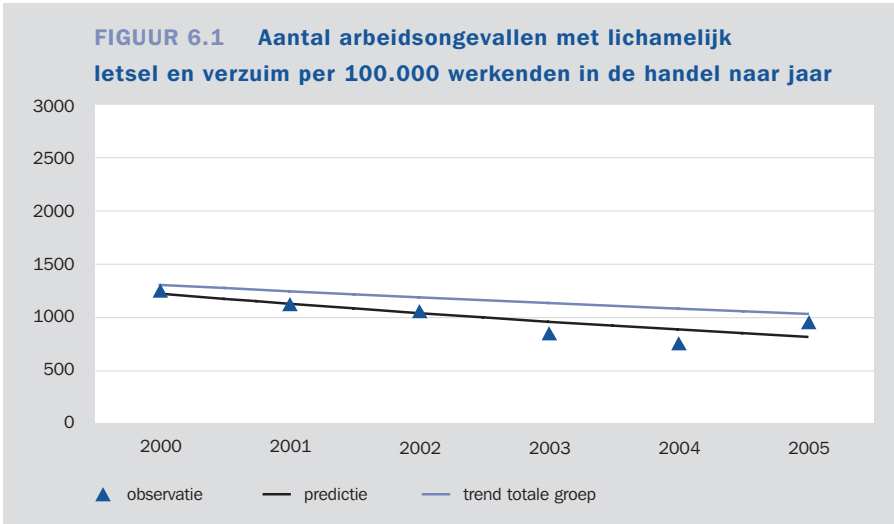
Tabel 6.1 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de handel (jaargemiddelden)

	HANDEL			
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000
Handel	1.164.000	12.000	100	1.000
- Autohandel en reparatie	131.000	1.600	15	1.300
- Groothandel Landbouwprodukten en dieren	23.000	230	2	1.000
- Groothandel voedings- en genotmiddelen	51.000	600	5	1.200
- Groothandel intermediaire goederen	60.000	890	8	1.500
- Groothandel machines en apparaten	63.000	790	7	1.200
- Overige groothandel	93.000	880	8	930
- Warenhuizen en supermarkten	232.000	2.700	25	1.200
- Winkels in voedings- en genotmiddelen	45.000	420	4	920
- Overige detailhandel	360.000	2.700	24	750

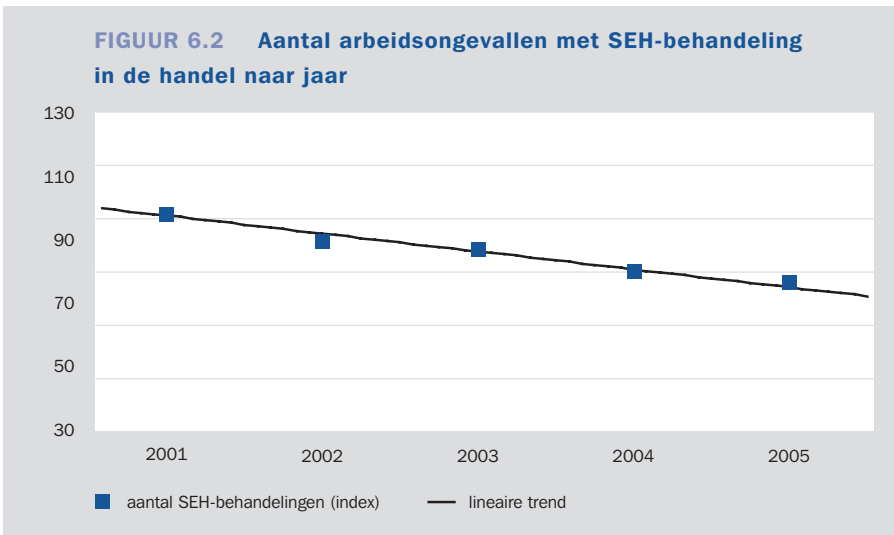
BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

Jaarlijks vinden er gemiddeld 9.900 SEH-behandelingen plaats na een arbeidsongeval in de handel. Dit komt overeen met 870 SEH-behandelingen per 100.000 werkenden. Drie procent van deze slachtoffers wordt na behandeling op de SEH-afdeling opgenomen in het ziekenhuis. Met het toenemen van de leeftijd neemt het percentage slachtoffers dat na behandeling op de SEH-afdeling wordt opgenomen in het ziekenhuis iets toe (15-24 jaar: 1%, 25-44 jaar: 3%, 45-64 jaar: 4%).

De afgelopen jaren is de kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in de handel afgenomen met gemiddeld 8% per jaar. Deze afname is significant (zie figuur 6.1).

Het (absolute) aantal ongevallen met SEH-behandeling in deze sector neemt af met gemiddeld 6% per jaar. Deze afname is eveneens significant (zie figuur 6.2).

6.2 Risicoprofiel

6.2.1 Persoonskenmerken

In deze sector is het merendeel van de slachtoffers van arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim man (69%, zie tabel 6.2). Dit is niet alleen vanwege het feit dat er meer mannen werkzaam zijn, maar ook omdat mannen in deze sector een grotere kans hebben dan vrouwen om betrokken te raken bij een arbeidsongeval (1.300 tegenover 680 per 100.000 werkenden).

Werkenden in de hoogste leeftijdscategorie (50 jaar en ouder) hebben een kleinere kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim (530 per 100.000 werkenden), vergeleken met werkenden in de leeftijdscategorieën 15-29 jaar en 30-49 jaar (respectievelijk 1.300 en 970 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren hebben werkenden in de hoogste leeftijdscategorie (50 jaar en ouder) alleen een kleinere kans op een arbeidsongeval dan werkenden in de laagste leeftijdscategorie (15-29 jaar).

Bij arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in deze sector zijn weinig hoog opgeleiden betrokken (4%). De kans op een arbeidsongeval neemt ook af naarmate men hoger is opgeleid. De kans op een arbeidsongeval is voor werkenden met een hoge opleiding het kleinst (400 per 100.000 werkenden) en voor laag opgeleiden het grootst (1.300 per 100.000 werkenden).

Verder zijn de meeste slachtoffers van arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim van autochtone herkomst (84%). De kans van autochtone werkenden om betrokken te raken bij een arbeidsongeval is echter vrijwel gelijk aan de kans op een ongeval voor allochtone werkenden.

Daarnaast is 95% van de slachtoffers van een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in deze sector werknemer. Werknemers hebben ook meer dan twee keer zoveel kans op een arbeidsongeval als zelfstandigen in deze sector (1.100 per 100.000 werkenden tegenover 420 per 100.000).

6.2.2 Bedrijfsomvang

In de sector handel vinden de meeste arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats bij middelgrote bedrijven (46%). De kans op een arbeidsongeval is kleiner in de kleine bedrijven (700 per 100.000 werkenden) dan in middelgrote en grote bedrijven (1.100 en 1.300 per 100.000 werkenden). Wanneer gekeken wordt naar alle andere sectoren lijkt er nauwelijks verschil tussen grote, middelgrote en kleine bedrijven te zijn in de kans op een arbeidsongeval.

Tabel 6.2 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de handel, persoonskenmerken en bedrijfsomvang (jaargemiddelden)

	Handel				Alle andere sectoren	
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000	%	Aantal per 100.000
Geslacht						
Man	622.000	8.100	69	1.300	80	1.700
Vrouw	542.000	3.700	31	680	20	560
Leeftijd						
15 tot 29 jaar	477.000	6.000	51	1.300	31	1.500
30 tot 49 jaar	499.000	4.800	41	970	53	1.200
50 jaar en ouder	188.000	990	8	530	16	860
Opleidingsniveau						
Laag (Basis/MAVO/LBO)	477.000	6.400	55	1.300	44	2.000
Middel (HAVO/VWO/MBO)	561.000	4.800	41	860	47	1.300
Hoog (HBO/WO)	122.000	490	4	400	9	340
Herkomst						
Autochtoon	992.000	9.800	84	990	79	1.100
Allochtoon	170.000	1.900	16	1.100	21	1.500
Bedrijfsomvang						
Klein bedrijf	383.000	2.700	23	700	17	1.000
Midden bedrijf	475.000	5.400	46	1.100	38	1.400
Groot bedrijf	265.000	3.500	30	1.300	45	1.100
Positie in de werkring						
Werknemer	1.015.000	11.000	95	1.100	93	1.200
Zelfstandige	149.000	630	5	420	7	760
TOTAAL	1.164.000	12.000	100	1.000	100	1.200

BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

6.2.3 Werkkenmerken

De meeste ongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in deze sector vinden plaats onder personen die 36 uur of meer per week werken (65%, zie tabel 6.3). Deze groep heeft tevens een grotere kans op arbeidsongevallen (1.300 arbeidsongevallen per 100.000 werkenden) dan personen die minder dan 36 uur per week werken (730 per 100.000 werkenden).

Verder vinden ongevallen voornamelijk plaats onder personen die niet 's avonds en 's nachts werken (89%). Echter, werkenden die wel 's avonds en 's nachts werken hebben een grotere kans op een arbeidsongeval (1.900 per 100.000 werkenden) dan personen die niet 's avonds en 's nachts werken (950 per 100.000 werkenden).

Wat betreft psychosociale werkbelasting (tijdsdruk en hoog werktempo) blijkt dat werknemers die regelmatig onder tijdsdruk werken een grotere kans hebben op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim (1.700 per 100.000 werknemers) dan personen die soms of niet onder tijdsdruk werken (1.000 en 860 per 100.000 werknemers). Deze verschillen worden in alle andere sectoren niet waargenomen. Ten aanzien van het werktempo blijkt dat werknemers die aangeven niet in een hoog tempo te werken een kleinere kans hebben op betrokkenheid bij een arbeidsongeval (760 per 100.000 werknemers) dan werknemers die soms of regelmatig een hoog werktempo ervaren (respectievelijk 1.200 en 1.400 per 100.000 werknemers). Ook deze verschillen worden in alle andere sectoren niet waargenomen.

De meeste werknemers die betrokken zijn bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim geven aan regelmatig kracht te moeten zetten in hun werk (67%). Er is een toename in de kans op een dergelijk arbeidsongeval naarmate men meer kracht moet zetten in het werk van 420 naar 2.600 per 100.000 werknemers.

Verder vinden de meeste arbeidsongevallen plaats bij werknemers die aangeven in hun werk nooit blootgesteld te worden aan lawaai (68%). De kans op een arbeidsongeval is ook kleiner voor werknemers die niet worden blootgesteld aan lawaai (870 per 100.000 werknemers) dan voor werknemers die soms of regelmatig hieraan staan blootgesteld (2.100 en 2.900 per 100.000 werknemers). In alle andere sectoren neemt de kans op een arbeidsongeval toe naarmate men meer wordt blootgesteld aan lawaai.

Wanneer we kijken naar de regelmogelijkheden (werktempo zelf regelen en verlof opnemen zelf beslissen), dan blijkt dat de helft van de arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de handel plaatsvindt bij werknemers die zelf regelmatig hun werktempo mogen bepalen. Werknemers die aangeven soms zelf hun werktempo te kunnen regelen, hebben de grootste kans op arbeidsongevallen (1.800 per 100.000 werknemers). Er is geen rechtlijnig verband. In alle andere sectoren is geen verschil waar te nemen ten aanzien van de kans op een arbeidsongeval naarmate men het werktempo meer zelf kan regelen.

Meer arbeidsongevallen blijken plaats te vinden bij werknemers die meestal zelf mogen beslissen wanneer ze verlof opnemen (60%). Er is echter geen rechtlijnig verband tussen de kans op een arbeidsongeval en de mate waarin men zelf mag beslissen om verlof op te nemen. De kans op een arbeidsongeval voor personen die soms zelf mogen beslissen is groter (1.800 per 100.000 werknemers) dan de kans op een ongeval voor personen die dit meestal of niet kunnen beslissen (respectievelijk 1.100 en 1.200 per 100.000 werknemers). In alle andere sectoren zijn geen verschillen waar te nemen.

Tabel 6.3 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de handel, werkkenmerken (jaargemiddelden)

	Handel				Alle andere sectoren	
	Werkende	Aantal	%	Aantal per 100.000	%	Aantal per 100.000
Gewerkte uren						
<36 uur	558.000	4.100	35	730	25	720
36 uur of meer	606.000	7.700	65	1.300	75	1.500
Avond- en nachtwerk						
Nee	1.094.000	10.000	89	950	69	1.000
Ja	70.000	1.300	11	1.900	31	2.000
Tijdsdruk*						
Ja regelmatig	186.000	3.200	27	1.700	32	1.400
Ja soms	217.000	2.200	19	1.000	30	1.200
Nee	414.000	3.500	30	860	38	1.300
Hoog werktempo*						
Ja regelmatig	266.000	3.700	41	1.400	35	1.300
Ja soms	239.000	2.900	32	1.200	27	1.300
Nee	325.000	2.500	27	760	38	1.400
Kracht zetten*						
Ja regelmatig	280.000	7.200	67	2.600	58	3.100
Ja soms	181.000	1.500	14	840	17	1.600
Nee	514.000	2.100	19	400	25	450
Lawaai*						
Ja regelmatig	52.000	1.500	14	2.900	31	3.700
Ja soms	92.000	2.000	18	2.100	22	2.000
Nee	827.000	7.200	68	870	47	730
Werktempo zelf regelen*						
Ja regelmatig	501.000	4.600	50	910	56	1.200
Ja soms	148.000	2.700	30	1.800	18	1.300
Nee	181.000	1.800	20	1.000	26	1.600
Verlof opnemen zelf beslissen*						
Ja meestal	475.000	5.100	60	1.100	60	1.300
Ja soms	101.000	1.800	22	1.800	15	1.500
Nee	130.000	1.600	19	1.200	25	1.500
TOTAAL	1.164.000	12.000	100	1.000	100	1.400

* Vraag niet aan alle respondenten voorgelegd (zie paragraaf 1.2).
BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

6.3 Ongevalsscenario's

Bijna drie kwart van de SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in de handel vindt plaats in verband met letsel door contact met een object (71%, 7.000). Vooral snij-ongevallen komen relatief veel voor (tabel 6.4). Vijftien procent van de slachtoffers heeft letsel door een val (1.500). Bij 6% van de ongevallen (630) is sprake van een vreemd voorwerp in het lichaam. Vrouwen worden relatief vaker dan mannen op de SEH-afdeling behandeld in verband met letsel door een val; mannen worden vaker behandeld voor letsel door een vreemd voorwerp in het lichaam. Wat leeftijd betreft kan opgemerkt worden dat het aandeel slachtoffers met letsel door contact met een object afneemt naarmate de leeftijd toeneemt; het aandeel slachtoffers met letsel door een val neemt juist toe. Het aandeel slachtoffers met letsel door een vreemd voorwerp in het lichaam is het grootst in de leeftijdscategorie 25 tot en met 44 jaar.

Tabel 6.4 SEH-behandelingen en ziekenhuisopnamen na SEH-behandeling na een arbeidsongeval in de handel, meest voorkomende ongevalsscenario's (jaargemiddelden)

	SEH-behandeling		Ziekenhuis opname na SEH		
	Aantal	%	Aantal	%	Opname %
Val	1.500	15	90	37	6
- Zwikken	290	3	<10	1	1
- Val van trap of ladder	280	3	20	7	7
- Uitglijden	230	2	10	5	5
- Val van hoogte, val uit, van	190	2	40	16	21
- Struikelen	170	2	<10	2	3
Contact met object	7.000	71	130	51	2
- Snijden aan object	3.200	33	40	14	1
- Geraakt door bewegend object	2.000	20	60	23	3
- Beknelling	1.200	12	30	12	3
- Stoten tegen stilstaand object	610	6	<10	2	<1
Overige scenario's	1.400	15	30	11	2
- Vreemd voorwerp in lichaam	630	6	<10	1	<1
- Acute fysieke belasting	230	2	<10	<1	<1
- Verbranding	150	2	<10	1	2
- Lichamelijk contact	120	1	-	-	-
- Chemische inwerking	110	1	<10	1	3
TOTAAL	9.900	100	250	100	3

BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid

6.4 Nadere analyse van enkele scenario's

Snij-ongevallen, ongevallen waarbij het slachtoffer geraakt wordt door een bewegend object en beknellingen zijn interessant voor nadere analyse, omdat deze de grootste subcategorieën vormen. Nadere analyse van het ongevalsscenario 'val van hoogte' lijkt zinvol omdat dergelijke ongevallen relatief vaak tot een ziekenhuisopname leiden (21% van alle SEH-behandelingen na 'val van hoogte', 3% van alle SEH-behandelingen in de handel) wat erop wijst dat er relatief vaak sprake is van ernstiger letsel (tabel 6.4). Een nadere analyse van het scenario 'val van hoogte' bleek echter geen nieuwe informatie op te leveren. Daarom is besloten het ongevalsscenario 'vreemd voorwerp in het lichaam' verder uit te werken.

Tabel 6.5 SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in de handel; een uitwerking van vier ongevalsscenario's (jaargemiddelden)

	Aantal	%		Aantal	%
SNIJDEN AAN	3.200	100	GERAAKT DOOR	2.600	100
Messen	1.200	36	Vervoermiddelen		
- <i>Hobbymes</i>	480	15	(onderdelen van)	320	16
- <i>Vleesmes</i>	240	7	- <i>Onderdelen van</i>		
Huishoudelijke apparaten	490	15	<i>motorvoertuigen</i>	150	8
- <i>Snijmachine, elektrisch</i>	450	14	- <i>Kar</i>	140	7
Grondstoffen/bouw-			Verpakkings- en		
materialen van metaal	270	8	opslagmateriaal	300	15
Materialen van glas	240	7	Grondstoffen/bouw-		
Aangedreven gereedschap	130	4	materialen van metaal	220	11
Vervoermiddelen			Handgereedschap		
(onderdelen van)	100	3	(incl. messen)	150	7
BEKNELLING	1.200	100	Machines*	140	7
Vervoermiddelen			- <i>Transportmachines</i>	100	5
(onderdelen van)	270	23	Delen van gebouwen	100	5
- <i>Kar</i>	110	10	VREEMD VOORWERP		
Machines*	200	17	IN LICHAAM	630	100
Delen van gebouwen	200	17	Metaalsplinter	210	32
- <i>(Onderdelen van) deuren</i>	120	11	- <i>Metaalsplinter in oog</i>	170	27
Verpakkings- en			Stof/vuiltje	110	17
opslagmateriaal	110	10	- <i>Stof/vuiltje in oog</i>	110	17
* Machines voor de bouw, industrie, landbouw en visserij BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid					

Tabel 6.5 geeft een overzicht van de uitgewerkte ongevalsscenario's. Het valt op dat bij drie van de vier uitgewerkte scenario's ongevallen met '(onderdelen van) vervoermiddelen' voorkomen. De ongevallen met (onderdelen van) vervoermiddelen maken 3% tot 23% uit van de betreffende typen ongevallen. Letsels door snijden aan een mes of door snijden aan een elektrische snijmachine vallen op omdat hun aantal erg hoog is. Van genoemde subscenario's worden de ernstigste ongevallen (ziekenhuisopname na SEH-behandeling) zoals *geregistreerd* in LIS weergegeven in tabel 6.6. De aantallen zijn te klein om inzicht te geven in de toedracht van de ongevallen.

Tabel 6.6 Ziekenhuisopnamen na SEH-behandeling na een arbeidsongeval in de handel; beknellen tussen en geraakt door (onderdeel van) vervoermiddel, snijden aan mes (geregistreerde cases)

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Betrokken product	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
BEKNELLING TUSSEN (ONDERDEEL VAN) VERVOERMIDDEL					
Man	46	Auto	Automonteur, bij starten van auto bekneld tussen auto en muur.	Fractuur	Onderbeen
GERAAKT DOOR (ONDERDEEL VAN) VERVOERMIDDEL					
Man	29	Trekhaak	Tijdens werk in een bouwmaterialen-bedrijf op vorkheftruck met knie tussen een trekhaak gezeten.	Fractuur	Knie
Man	29	Autoportier	Op bloemenvείiling tijdens werkzaamheden met vrachtauto, metalen deur tegen voorhoofd gekregen.	Hersenletsel, overig	Hersenen
Man	33	Onderdeel van motorvoertuig, overig	Was op zijn werk aan het knutselen aan koppeling van een auto, met zijn rechter ringvinger tegen draaiend deel gekomen.	Open wond	Vingers
Man	35	Kar	Kar op been gevallen op veiling.	Fractuur	Onderbeen
Man	40	Stuurwiel	Bloemenvείiling, te krappe bocht, stuur truck in buik.	Orgaanletsel	Orgaan
Man	42	Kar	Op luchthaven met motor tegen bagagekar opgebotst.	Fractuur	Thorax
SNIJDEN AAN MES					
Man	14	Vleesmes	Vakantiewerk in slagerij, tijdens mes slijpen mes in arm.	Open wond	Onderarm
Man	22	Vleesmes	Slager in slagerij, met slagernesmes in arm gesneden.	Open wond	Onderarm
Man	25	Vleesmes	Met uitbenen van ham in pols gesneden met slagernesmes	Open wond	Pols
Man	28	Mes niet gespecificeerd	Aan mes gesneden.	Zenuwletsel	Vingers
Man	30	Hobbymes	Uitgeschoten met stanleymes.	Open wond	Vingers
Man	42	Vleesmes	Tijdens uitbenen van vlees in slagerij heeft meneer zich met een vleesmes in linker onderarm gesneden.	Open wond	Onderarm
Man	49	Mes niet gespecificeerd	Technicus, bij doorsnijden van kabel mesje gebroken.	Spier- of peesletsel	Vingers
BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid					

6.5 Conclusies

In dit hoofdstuk is een risicoprofiel geschetst voor betrokkenheid bij arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (in termen van de kans op een ongeval) in de handel. De groepen met een relatief grote kans op een arbeidsongeval zijn: Mannen

- Leeftijdscategorieën 15-29 jaar en 30-49 jaar
- Laag opgeleiden
- Werknemers
- Grote en middelgrote bedrijven
- Werkenden die 36 uur per week of meer werken
- 's Avonds en 's nachts werken
- Het regelmatig werken onder tijdsdruk
- Het werken in hoog werktempo
- Het zetten van kracht op het werk
- Worden blootgesteld aan lawaai op het werk

Deels komt dit profiel overeen met dat van alle andere sectoren. Factoren die in de handel anders zijn dan voor werkenden in alle andere sectoren zijn:

- Leeftijd: in deze sector werd hebben werkenden van 50 jaar en ouder een kleinere kans op een ongeval dan werkenden van 15-29 en 30-49 jaar. In alle andere sectoren is slechts verschil in de kans op een ongeval tussen 15-29 jarigen en werkenden van 50 jaar en ouder gevonden.
- Bedrijfsomvang: voor deze sector is de kans op een arbeidsongeval kleiner voor werkenden in een klein bedrijf. In alle andere sectoren is er echter geen verschil gevonden.
- Tijdsdruk: in deze sector hebben werkenden die regelmatig onder tijdsdruk werken een grotere kans op een ongeval dan werkenden die dit soms of niet doen. In alle andere sectoren wordt dit verschil niet gevonden.
- Hoog werktempo: in deze sector hebben werkenden die regelmatig of soms in een hoog werktempo werken een grotere kans op een ongeval dan werkenden die niet in een hoog werktempo werken. In alle andere sectoren worden geen verschillen in de kansen waargenomen.
- Lawaai: in deze sector is de kans op een arbeidsongeval kleiner voor werkenden die niet worden blootgesteld aan lawaai dan voor werkenden die soms of regelmatig hieraan staan blootgesteld. In alle andere sectoren neemt de kans op een arbeidsongeval toe naarmate men meer wordt blootgesteld aan lawaai.
- Werktempo zelf regelen: in deze sector hebben werkenden die soms zelf hun werktempo kunnen regelen een grotere kans op arbeidsongevallen dan de werkenden die aangeven dit regelmatig of juist niet te kunnen. In alle andere sectoren wordt dergelijk verschil niet waargenomen.
- Verlof opnemen zelf beslissen: Werkenden in de sector die soms zelfs mogen beslissen of ze verlof opnemen hebben een grotere kans op een ongeval dan werkenden

die aangeven dit niet of regelmatig te kunnen. In alle andere sectoren zijn geen verschillen gevonden.

Conclusies ten aanzien van de meest voorkomende scenario's bij ongevallen in de handel waarvoor het slachtoffer wordt behandeld op een SEH-afdeling van een ziekenhuis:

- Bijna drie kwart van de SEH-behandelingen na vindt plaats in verband met letsel door contact met een object (71%); vooral snij-ongevallen komen relatief veel voor.
- Vijftien procent van de slachtoffers heeft letsel door een val.
- Bij 6% van de ongevallen is sprake van een vreemd voorwerp in het lichaam.
- Letsels door snijden aan een mes of door snijden aan een elektrische snijmachine komen veel voor.
- Zowel bij het scenario snijden als bij de scenario's beknelling en geraakt door komen ongevallen met (onderdelen van) vervoermiddelen voor.

De kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in de handel is de laatste jaren significant afgenomen met gemiddeld 8% per jaar. Ook het (absolute) aantal ongevallen met SEH-behandeling in deze sector is significant afgenomen met gemiddeld 6% per jaar.

7 Horeca

7.1 Kerncijfers

In de horeca vinden naar schatting jaarlijks gemiddeld 4.000 arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats (zie tabel 7.1). Dit zijn 1.400 arbeidsongevallen per 100.000 werkenden.

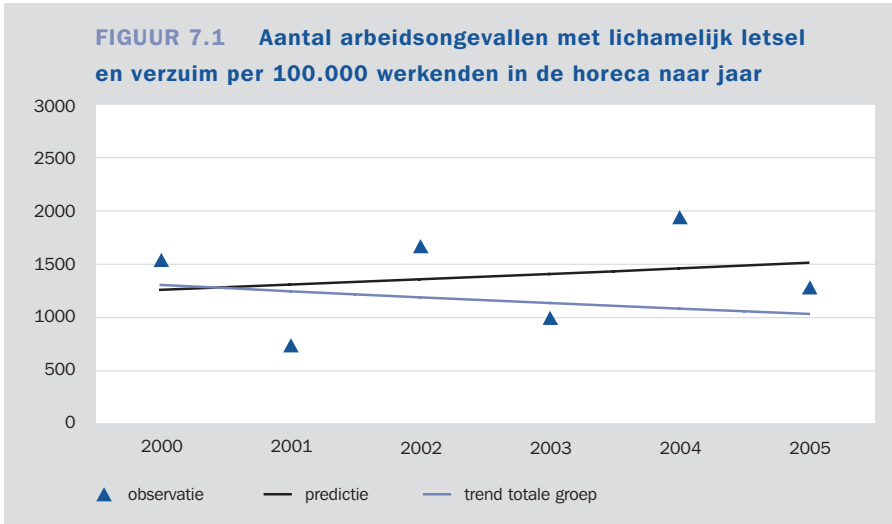
Tabel 7.1 *Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de horeca (jaargemiddelden)*

	HORECA			
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000
Horeca	293.000	4.000	100	1.400

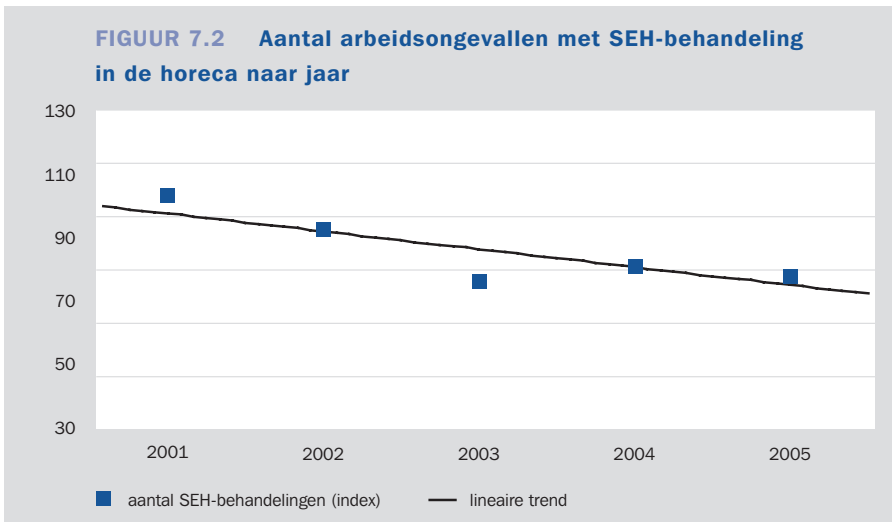
BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

Jaarlijks vinden er gemiddeld 4.800 SEH-behandelingen plaats na een arbeidsongeval in de horeca. Dit komt overeen met 1.600 SEH-behandelingen per 100.000 werkenden. Bijna anderhalf procent van deze slachtoffers wordt na behandeling op de SEH-afdeling opgenomen in het ziekenhuis. Uit nadere analyses blijkt dat het percentage slachtoffers dat na behandeling op de SEH-afdeling wordt opgenomen in het ziekenhuis voor alle leeftijdscategorieën vrijwel gelijk is (15-24 jaar: < 1%, 25-44 jaar: 2%, 45-64 jaar: 2%).

De afgelopen jaren is de kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in horeca toegenomen met gemiddeld 4% per jaar. Deze toename is niet significant. De trend in deze sector wijkt wel significant af van de trend in de trend in alle sectoren gezamenlijk (zie figuur 7.1).

Het (absolute) aantal ongevallen met SEH-behandeling in deze sector neemt af met gemiddeld 6% per jaar. Deze afname is significant maar de laatste drie jaar laten een afvlakking zien (zie figuur 7.2).

7.2 Risicoprofiel

7.2.1 Persoonskenmerken

In de horeca is 58% van de slachtoffers van arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim man (zie tabel 7.2). De kans op een dergelijk ongeval is voor mannen nauwelijks groter dan voor vrouwen. In alle andere sectoren is dit de kans op een arbeidsongeval groter voor mannen dan voor vrouwen.

Werkenden in de laagste en middelste leeftijdscategorie (respectievelijk 15-29 jaar en 30-49 jaar) hebben een grotere kans (respectievelijk 1.300 en 1.600 per 100.000 werkenden) om betrokken te raken bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim dan de werkenden uit de categorie 50 jaar en ouder (760 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren hebben alleen werkenden in de laagste leeftijdscategorie een grotere kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval dan werkenden in de hoogste leeftijdscategorie.

Hoog opgeleiden zijn zelden betrokken bij arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in deze sector (3%). De kans op een arbeidsongeval is voor werkenden met een hoge opleiding ook lager (600 per 100.000 werkenden) dan voor de laag en middelhoog opgeleiden (respectievelijk 1.400 en 1.500 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren neemt de kans op een ongeval af naarmate men hoger is opgeleid.

De meeste slachtoffers van arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim zijn van autochtone herkomst (66%). Deze groep heeft echter een kleinere kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval (1.200 per 100.000 werkenden) dan werkenden van allochtone herkomst (1.900 per 100.000 werkenden). Dit verschil is niet waar te nemen in alle andere sectoren, waar autochtone en allochtone werkenden een vergelijkbare kans op een ongeval lijken te hebben.

Ten slotte is het grootste deel van de slachtoffers van een ongeval met lichamelijk letsel en verzuim in de horeca werknemer (94%). Werknemers hebben ook een grotere kans om betrokken te raken bij arbeidsongevallen (1.500 per 100.000 werkenden) dan zelfstandigen (520 per 100.000 werkenden).

7.2.2 Bedrijfsomvang

In de sector horeca vindt de helft van de arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats bij middelgrote bedrijven (50%). De kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim neemt af naarmate de bedrijfsgrootte afneemt van 2.300 naar 920 per 100.000 werkenden. In alle andere sectoren wordt geen verschil gevonden in de kansen op een ongeval tussen grote en middelgrote bedrijven.

Tabel 7.2 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de horeca, persoonskenmerken en bedrijfsomvang (jaargemiddelden)

	Horeca				Alle andere sectoren	
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000	%	Aantal per 100.000
Geslacht						
Man	142.000	2.300	58	1.600	79	1.600
Vrouw	151.000	1.700	42	1.100	21	560
Leeftijd						
15 tot 29 jaar	158.000	2.100	53	1.300	33	1.500
30 tot 49 jaar	102.000	1.700	41	1.600	52	1.100
50 jaar en ouder	33.000	250	6	760	15	820
Opleidingsniveau						
Laag (Basis/MAVO/LBO)	136.000	2.000	51	1.500	45	1.900
Middel (HAVO/VWO/MBO)	132.000	1.800	46	1.400	46	1.200
Hoog (HBO/WO)	23.000	140	3	600	9	340
Herkomst						
Autochtoon	218.000	2.600	66	1.200	81	1.100
Allochtoon	74.000	1.400	34	1.900	20	1.400
Bedrijfsomvang						
Klein bedrijf	110.000	1.000	26	920	18	940
Midden bedrijf	126.000	1.900	50	1.500	39	1.400
Groot bedrijf	41.000	940	24	2.300	44	1.100
Positie in de werkring						
Werknemer	246.000	3.800	94	1.500	93	1.200
Zelfstandige	46.000	240	6	520	7	710
TOTAAL	293.000	4.000	100	1.400	100	1.200

BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

7.2.3 Werkkenmerken

Iets meer dan de helft van de ongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de horeca vindt plaats onder werkenden die minder dan 36 uur per week werken (57%, zie tabel 7.3). Ook de kans op een ongeval is nauwelijks verschillend voor werkenden die minder dan 36 uur of 36 uur per week of meer werken. Dit terwijl in alle andere sectoren werkenden die 36 uur of meer per week werken een grotere kans hebben op een ongeval dan werkenden die minder dan 36 uur per week werken.

Ook voor 's avonds en 's nachts werken lijkt er nagenoeg geen verschil te zijn in de kans op een ongeval in deze sector. In alle andere sectoren hebben personen die wel 's avonds en 's nachts werken een grotere kans op een ongeval dan werkenden die niet 's avonds en 's nachts werken.

Wat betreft psychosociale werkbelasting (tijdsdruk en hoog werktempo) blijkt dat werkenden die regelmatig onder tijdsdruk werken een grotere kans hebben op een arbeidsongeval (2.100 arbeidsongevallen per 100.000 werkenden) dan werkenden die niet onder tijdsdruk werken (1.200 per 100.000 werkenden). Dit patroon wordt in alle andere sectoren niet waargenomen. Ten aanzien van het werktempo is er geen rechtlijnig verband te zien. Werkenden die soms een hoog tempo hebben, hebben een lagere kans op een ongeval (1.200 per 100.000 werkenden) dan de andere twee groepen (1.900 voor regelmatig en 2.100 voor niet onder tijdsdruk werken). Voor alle andere sectoren is de kans op een ongeval gelijk ongeacht of men in een hoog tempo moet werken.

Als we kijken naar de lichamelijke belasting (kracht zetten en lawaai), dan is te zien dat de meeste werkenden die betrokken zijn bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim aangeven regelmatig kracht te moeten zetten in hun werk (57%). Zij hebben ook een veel grotere kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim (2.200 per 100.000 werkenden) dan werkenden die aangeven dit soms of niet te doen (respectievelijk 850 en 740 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren neemt de kans op een ongeval toe naarmate men aangeeft vaker kracht te moeten zetten in het werk.

Verder vinden de meeste arbeidsongevallen plaats bij werkenden die aangeven in hun werk regelmatig blootgesteld te worden aan lawaai (66%). De kans op een arbeidsongeval is ook het grootst voor de werkenden die regelmatig blootgesteld worden aan lawaai (2.000 per 100.000 werkenden) in vergelijking met werkenden die soms of niet worden blootgesteld aan lawaai (beide 1.100 per 100.000 werkenden). Er is echter geen duidelijk rechtlijnig verband te zien zoals in alle andere sectoren.

Wanneer ten slotte wordt gekeken naar de regelmogelijkheden (werktempo zelf regelen en verlof opnemen zelf beslissen), blijkt dat de meeste arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de horeca plaatsvinden bij werkenden die zelf regelmatig hun werktempo mogen bepalen (48%). Verschillen in kans op een arbeidsongeval tussen werkenden die meestal, soms en niet zelf hun werktempo kunnen regelen zijn er nauwelijks. Daarnaast hebben werkenden in deze sector die aangeven niet zelf te kunnen beslissen wanneer zij verlof opnemen een grotere kans op arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (3.400 per 100.000 werkenden) dan werkenden die dit meestal zelf kunnen beslissen (1.700 per 100.000 werkenden). Wanneer wordt gekeken naar alle andere sectoren is de kans op een arbeidsongeval vergelijkbaar ongeacht of iemand zelf kan beslissen verlof op te nemen.

Tabel 7.3 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de horeca, werkkenmerken (jaargemiddelden)

	Horeca				Alle andere sectoren	
	Werkende	Aantal	%	Aantal per 100.000	%	Aantal per 100.000
Gewerkte uren						
<36 uur	185.000	2.300	57	1.200	25	690
36 uur of meer	108.000	1.700	43	1.600	75	1.500
Avond- en nachtwerk						
Nee	188.000	2.300	58	1.200	73	990
Ja	104.000	1.700	42	1.600	27	2.000
Tijdsdruk*						
Ja regelmatig	61.000	1.300	47	2.100	32	1.400
Ja soms	50.000	760	28	1.500	29	1.200
Nee	56.000	690	25	1.200	39	1.200
Hoog werktempo*						
Ja regelmatig	86.000	1.700	57	1.900	35	1.200
Ja soms	53.000	660	23	1.200	28	1.300
Nee	29.000	610	21	2.100	37	1.300
Kracht zetten*						
Ja regelmatig	63.000	1.400	57	2.200	59	3.000
Ja soms	51.000	440	18	850	17	1.500
Nee	87.000	650	26	740	24	440
Lawaai*						
Ja regelmatig	24.000	490	20	2.000	29	3.600
Ja soms	32.000	350	14	1.100	22	2.000
Nee	144.000	1640	66	1.100	49	740
Werktempo zelf regelen*						
Ja regelmatig	68.000	1.400	48	2.100	55	1.100
Ja soms	31.000	580	20	1.800	20	1.300
Nee	68.000	950	32	1.400	25	1.500
Verlof opnemen zelf beslissen*						
Ja meestal	75.000	1.300	44	1.700	60	1.200
Ja soms	22.000	510	17	2.300	16	1.600
Nee	33.000	1.100	39	3.400	24	1.400
TOTAAL	293.000	4.000	100	1.400	100	1.200

* Vraag niet aan alle respondenten voorgelegd (zie paragraaf 1.2).
BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

7.3 Ongevalsescenario's

Bijna twee derde van de SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in de horeca vindt plaats in verband met letsel door contact met een object (65%, 3.100). Vooral snij-ongevallen komen relatief veel voor (tabel 7.4). Vijftien procent van de slachtoffers heeft letsel door een val (15%, 710). Hierbij valt vooral uitglijden op. Verbrandingen komen relatief veel voor in de horeca (9%, 450). Vrouwen worden relatief vaker dan mannen op de SEH-afdeling behandeld in verband met letsel door een val (bijna twee keer zo vaak) en verbrandingen; mannen worden vaker behandeld voor letsel door contact met een object (vooral snijden). Wat leeftijd betreft kan opgemerkt worden dat het aandeel slachtoffers met letsel door contact met een object afneemt naarmate de leeftijd toeneemt. Het aandeel slachtoffers met letsel door een val is in de leeftijds-categorie 45 tot en met 64 jaar het grootst.

Tabel 7.4 SEH-behandelingen en ziekenhuisopnamen na SEH-behandeling na een arbeidsongeval in de horeca, meest voorkomende ongevalsescenario's (jaargemiddelden)

	SEH-behandeling		Ziekenhuis opname na SEH		
	Aantal	%	Aantal	%	Opname %
Val	710	15	20	32	3
- Uitglijden	230	5	<10	10	3
- Val van trap of ladder	110	2	<10	5	3
- Zwikken	90	2	<10	2	2
- Struikelen	70	1	<10	5	5
Contact met object	3.100	65	20	35	<1
- Snijden aan object	2.400	49	10	20	<1
- Geraakt door bewegend object	350	7	10	15	3
- Beknelling	190	4	-	-	-
- Stoten tegen stilstaand object	190	4	-	-	-
Overige scenario's	1.000	21	20	33	2
- Verbranding	450	9	-	-	-
- Lichamelijk contact	190	4	10	18	6
- Acute fysieke belasting	110	2	-	-	-
- Vreemd voorwerp in lichaam	70	1	-	-	-
TOTAAL	4.800	100	70	100	1

BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid

7.4 Nadere analyse van enkele scenario's

Snij-ongevallen, verbrandingen en ongevallen waarbij het slachtoffer geraakt wordt door een bewegend object zijn interessant voor nadere analyse, omdat deze de grootste sub-categorieën vormen. Nadere analyse van het ongevalsscenario 'lichamelijk contact' lijkt zinvol omdat dergelijke ongevallen relatief vaak tot een ziekenhuisopname leiden (6% van alle SEH-behandelingen na lichamelijk contact, 1% van alle SEH-behandelingen in de horeca) wat erop wijst dat er relatief vaak sprake is van ernstiger letsel (tabel 7.4).

Tabel 7.5 geeft een overzicht van de uitgewerkte ongevalsscenario's. Binnen de categorie snijden neemt het snijden aan messen een belangrijke plaats in; 38% van alle snij-ongevallen wordt veroorzaakt door een mes. Snijden aan een drinkglas komt op de tweede plaats. Verbrandingen blijken veelal verbrandingen aan olie of vet te zijn. Slechts één procent van de slachtoffers van een ongeval in de horeca wordt na behandeling op de SEH-afdeling opgenomen in het ziekenhuis. Deze ongevallen zijn dus in het algemeen niet speciaal ernstig te noemen. Specifieker bekeken geldt dit ook voor de veel voorkomende scenario's snijden aan mes, glas (voor drank) of elektrische snijmachine en voor de genoemde verbrandingen; maximaal 1% van deze slachtoffers wordt opgenomen in het ziekenhuis.

Tabel 7.5 SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in de horeca; een uitwerking van vier ongevalsscenario's (jaargemiddelden)

	Aantal	%		Aantal	%
SNIJDEN AAN	2.400	100	VERBRANDINGEN DOOR	450	100
Bestek en keukengereedschap	940	39	Vloeibare voedingsmiddelen (geen drank)	230	50
- Messen	910	38	- Frituurvet/olie	100	21
Materiaal van glas	800	33	- Olie/vet, niet frituur	90	21
- Glas, voor drank	400	17	Niet-alcoholische dranken	90	20
- Glazen fles	80	3	Heet voorwerp	80	18
- Glassplinter/-scherf	80	3			
Huishoudelijke apparaten	350	15	GERAAKT DOOR BEWEGEND OBJECT	350	100
- Snijmachine, elektrisch	310	13	Verpakkings- en opslagmateriaal	70	20
LICHAMELIJK CONTACT	190	100			
Slag, klap of stomp	80	42			

BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid

Omdat er maar weinig ernstige ongevallen zijn, worden in tabel 7.6 vooral toedrachten van de twee grootste subscenario's weergegeven. Eerst de toedrachten van de ongevallen die hebben geleid tot ziekenhuisopname na SEH-behandeling, dan een

selectie van alle andere toedrachten zoals *geregistreerd* in LIS. Tevens worden de toedrachten van de ernstige letsels door lichamelijk contact weergegeven. Wat bij de snij-ongevallen met messen en drinkglazen opvalt, is dat ze vrijwel allemaal letsel aan de vingers veroorzaken. Daarnaast valt op de letsels vaak ontstaan tijdens spelen/schoonmaken van glaswerk.

Tabel 7.6 (Ziekenhuisopnamen na) SEH-behandeling na een arbeidsongeval in de horeca; lichamelijk contact en snij-ongevallen met mes of drinkglas (geregistreerde cases)

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Betrokken product	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
ZIEKENHUISOPNAMEN NA SEH-BEHANDELING					
LICHAMELIJK CONTACT:					
Man	21	Slag, klap, stomp	Portier in café, klap tegen oog gekregen tijdens scheiden van vechtenden.	Oogletsel t/m 2002	Oog(bol)
Man	31	Slag, klap, stomp	Restaurantmedewerker, met vuist op kaak geslagen door personeel.	Hersenschudding	Hersenen
Man	43	Slag, klap, stomp	Tijdens werkzaamheden als portier op strandtent breekt vechtpartij uit, klappen gekregen.	Zenuwletsel	Onbekend
Man	27	Trap, schop	Uitsmijter in disco, betrokken bij vechtpartij, aantal keren geslagen in gezicht en geschopt in zijn buik.	Hersenschudding	Hersenen
Man	37	Trap, schop	Eigenaar van café, onbekenden waren met de parasols bezig, patiënt zei hier iets van, kreeg trap tegen ribben en viel over een fiets.	Fractuur	Thorax
Man	30	Trap, schop	Werkt als uitsmijter in café, kwam terecht in een vechtpartij werd door 6 personen geschopt en geslagen.	Luxatie	Enkel
Man	31	Niet gespecificeerd	Heeft een bar, ging daar naar het toilet toen een persoon van 100 kg daar op hem viel.	Fractuur	Onderbeen
SNIJDEN AAN MES					
Man	17	Mes niet gespecificeerd	Ruzie met collega in restaurant, messteek in rug.	Open wond	Onderrug
Man	23	Mes niet gespecificeerd	Mes door pink.	Spier- of peesletsel	Vingers
Vrouw	26	Mes niet gespecificeerd	Medewerkster wilde 2 bevroren hamburgers uit elkaar hakken en	Open wond	Hand

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Betrokken product	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
SNIJDEN AAN GLAS VOOR DRANK					
Man	24		Aan het werk achter de bar en glas afgeweerd met de hand en wond hand met zenuwletsel.	Zenuwletsel	Hand
SEH-BEHANDELING ZONDER ZIEKENHUISOPNAME					
SNIJDEN AAN MES					
Man	18	Aardappelschilmesje	Als kok met aardappelschilmesje in vinger gesneden.	Open wond	Vingers
Vrouw	20	Broodmes	Met broodmes in duim gesneden.	Oppervlakkig letsel	Vingers
Man	23	Broodmes	Met kartelmes in vingers gesneden.	Open wond	Vingers
Man	41	Broodmes	Met broodmes in vinger gesneden.	Oppervlakkig letsel	Vingers
Man	25	Diepvriesmes	Met kartelmes in vinger gesneden.	Open wond	Vingers
Man	48	Hakmes	Is kok in een chinees restaurant en heeft zichzelf met een hakmes in de vinger gehakt.	Open wond	Vingers
Man	18	Koksmes	Met koksmes in vinger gesneden.	Open wond	Vingers
Vrouw	17	Mes niet gespecificeerd	Tijdens werkzaamheden in lunchroom in duim gesneden tijdens het snijden van een sinasappel	Open wond	Vingers
Man	18	Mes niet gespecificeerd	Tijdens groenten snijden in keuken in vinger gesneden.	Open wond	Vingers
Man	19	Mes niet gespecificeerd	Als kok in restaurant met mes een stukje nagel van de duim links gesneden.	Oppervlakkig letsel	Vingers
Vrouw	40	Oestermes	Met oestermes in hand gesneden in keuken restaurant.	Open wond	Hand
Man	25	Vleesmes	Kok heeft met vleesmes in vinger gesneden.	Open wond	Vingers
Man	27	Vleesmes	Uitgeschoten met vleesmes.	Open wond	Vingers
Man	52	Vleesmes	Met vleesmes stukje van top rechter duim gesneden.	Open wond	Vingers
SNIJDEN AAN GLAS VOOR DRANK					
Man	18		Snijwond door gebroken glas bij spoelen in café.	Open wond	Vingers
Man	19		In gebroken glas gegrepen.	Open wond	Vingers
Vrouw	19		In café vinger aan bierglas gesneden.	Open wond	Vingers
Man	19		Tijdens het glazen spoelen is het glas gebroken en heeft meneer zich gesneden.	Open wond	Vingers

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
Vrouw	19	Tijdens glas poulereen is het glas gebroken en mevrouw heeft zich gesneden.	Spier- of peesletsel	Vingers
Vrouw	19	Tijdens schoonmaken vinger gesneden aan glas.	Spier- of peesletsel	Vingers
Man	19	Een stuk glas is gevallen tijdens het schoonmaken van een glas en tegen het onderbeen gevallen.	Open wond	Onderbeen
Vrouw	21	Tijdens het oppoetsen van glas hand gesneden.	Open wond	Hand
Vrouw	22	Tijdens het spoelen van glazen vinger gesneden aan glas.	Open wond	Vingers
Man	22	Barkeeper heeft in bierglas gegrepen.	Open wond	Vingers
Man	22	Bij glas spoelen vinger verwond.	Open wond	Vingers
Man	25	Vinger gesneden aan een glas bij het afwassen.	Open wond	Vingers
Vrouw	25	Gesneden aan glas.	Open wond	Vingers
Man	25	Tijdens glazen spoelen in vinger gesneden.	Oppervlakkig letsel	Vingers
Man	27	Met vinger in een gebroken glas gepakt.	Open wond	Vingers
Man	29	Glazenspoeler heeft in een stuk glas gepakt.	Open wond	Vingers
Man	33	Ober heeft zich aan kapot glas gesneden.	Open wond	Vingers
Man	36	Tijdens glas schoonmaken in vinger gesneden.	Open wond	Vingers
Man	41	Kreeg bierglas in gelaat geduwd.	Open wond	Aangezicht
Man	54	Hand gesneden aan kapot glas.	Open wond	Hand

BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid

7.5 Conclusies

In dit hoofdstuk is een risicoprofiel geschetst voor betrokkenheid bij arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (in termen van de kans op een ongeval) in de horeca. De groepen met een relatief grote kans op een arbeidsongeval zijn:

- 30-49 jarigen en 15-29 jarigen
- Laag en middelhoog opgeleiden
- Allochtone werkenden
- Werknemers
- Werkenden in grote bedrijven
- Regelmatig werken onder tijdsdruk
- Regelmatig kracht moeten zetten in het werk
- Regelmatig blootgesteld worden aan lawaai op het werk
- Niet zelf kunnen beslissen wanneer verlof op te nemen

Deels komt dit profiel overeen met dat van alle andere sectoren. Factoren die in de horeca anders zijn dan voor werkenden in alle andere sectoren zijn:

- Geslacht: in de horeca hebben mannen nauwelijks een grotere kans op een arbeidsongeval dan vrouwen. In alle andere sectoren hebben mannen een grotere kans op een arbeidsongeval dan vrouwen.
- Leeftijd: in deze sector hebben werkenden in de leeftijd van 30-49 jaar en 15-29 jaar een grotere kans op een ongeval dan werkenden in de leeftijd van 50 jaar en ouder. In alle andere sectoren hebben alleen werkenden in de laagste leeftijdscategorie een grotere kans op een arbeidsongeval dan werkenden in de hoogste leeftijdscategorie.
- Opleiding: in deze sector is de kans op een arbeidsongeval is voor werkenden met een hoge opleiding lager dan voor de laag en middelhoog opgeleiden. In alle andere sectoren neemt de kans op een ongeval af naarmate men hoger is opgeleid.
- Herkomst: in deze sector hebben allochtone werkenden een grotere kans op een ongeval dan autochtone werkenden. Dit verschil wordt in alle andere sectoren niet waargenomen.
- Bedrijfsomvang: in deze sector neemt de kans op een ongeval toe naarmate de bedrijfsomvang toeneemt, terwijl voor alle andere sectoren een dergelijk patroon niet wordt waargenomen.
- Gewerkte uren: in deze sector wordt geen verschil waargenomen, terwijl in alle andere sectoren personen die 36 uur per week of meer werken een grotere kans op een ongeval hebben.
- Avond/nachtwerk: in deze sector wordt geen verschil waargenomen, terwijl in alle andere sectoren werkenden die 's avonds en 's nachts werken een grotere kans op een ongeval hebben.
- Tijdsdruk: in deze sector hebben werkenden die regelmatig onder tijdsdruk werken een grotere kans op een ongeval. Dit verschil wordt in alle andere sectoren niet gevonden.
- Werktempo: in deze sector hebben werkenden die soms in een hoog tempo werken een kleinere kans op een ongeval. In alle andere sectoren worden geen verschillen in kans op arbeidsongevallen waargenomen.
- Kracht zetten; Werkenden die aangeven regelmatig kracht te moeten zetten in hun werk hebben een grotere kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim dan werkenden die aangeven dit soms of niet te doen. In alle andere sectoren neemt de kans op een ongeval toe naarmate men aangeeft vaker kracht te moeten zetten in het werk.
- Lawaai: in deze sector hebben personen die regelmatig worden blootgesteld aan lawaai een grotere kans op een ongeval dan werkenden die soms of niet worden blootgesteld aan lawaai. In alle andere sectoren neemt de kans op een arbeidsongeval toe naarmate men in het werk meer blootgesteld wordt aan lawaai.
- Zelf beslissen verlof op te nemen: in deze sector hebben werkenden die aangeven niet zelf te kunnen beslissen wanneer zij verlof opnemen een grotere kans op een

arbeidsongeval dan werkenden die dit meestal zelf kunnen beslissen. In alle andere sectoren wordt deze relatie niet waargenomen.

Conclusies ten aanzien van de meest voorkomende scenario's bij ongevallen in de horeca waarvoor het slachtoffer wordt behandeld op een SEH-afdeling van een ziekenhuis:

- Bijna twee derde van de SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in de horeca vindt plaats in verband met letsel door contact met een object (65%); vooral snij-ongevallen komen relatief veel voor.
- Vijftien procent van de slachtoffers heeft letsel door een val waarbij vooral uitglijden opvalt.
- Verbrandingen komen ten opzichte van andere sectoren in de horeca (9%) relatief veel voor.
- Binnen de snij-ongevallen neemt het snijden aan messen een belangrijke plaats in, snijden aan een drinkglas komt op de tweede plaats.
- Verbrandingen blijken veelal verbrandingen aan olie of vet te zijn.
- De snij-ongevallen met messen en drinkglazen leiden vrijwel allemaal tot letsel aan de vingers.
- De letsels door snijden aan drinkglazen ontstaan vaak tijdens spoelen/schoonmaken van glaswerk.

De kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in horeca laat de laatste jaren geen significant toe- of afname zien. De neutrale trend in deze sector wijkt wel significant af van de trend in de trend in alle sectoren gezamenlijk. Het (absolute) aantal ongevallen met SEH-behandeling in deze sector wel significant af met gemiddeld 6% per jaar. Deze afname laat de laatste drie jaar echter een afvlakking zien.

8 Vervoer, opslag en communicatie

8.1 Kerncijfers

In de sector vervoer, opslag en communicatie vinden naar schatting jaarlijks gemiddeld 8.900 arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats (zie tabel 8.1). Dit zijn 1.900 arbeidsongevallen per 100.000 werkenden. De kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim is in de sector vervoer, opslag en communicatie groter dan in alle andere sectoren. Binnen de sector vervoer, opslag en communicatie vinden dergelijke arbeidsongevallen vooral plaats in het goederen- en overig wegvervoer (49%).

Tabel 8.1 *Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de sector vervoer, opslag en communicatie (jaargemiddelden)*

	VERVOER, OPSLAG EN COMMUNICATIE			
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000
Vervoer, opslag en communicatie	474.000	8.900	100	1.900
Openbaar vervoer	35.000	530	6	1.500
Goederen en overig wegvervoer	154.000	4.200	49	2.700
Zeevaart en binnenvaart	15.000	350	4	2.300
Luchtvaart	33.000	290	3	880
Reisorganisaties	22.000	50	1	220
Dienstverlening t.b.v. het vervoer	57.000	1.300	15	2.300
Post en telecommunicatie	144.000	1.800	21	1.200

BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

Jaarlijks vinden er gemiddeld 5.900 SEH-behandelingen plaats na een arbeidsongeval in de sector vervoer, opslag en communicatie. Dit komt overeen met 1.300 SEH-behandelingen per 100.000 werkenden. Zes procent van deze slachtoffers wordt na behandeling op de SEH-afdeling opgenomen in het ziekenhuis. Uit nadere analyses blijkt dat bij de 45- tot en met 64-jarigen het percentage slachtoffers dat na behandeling op de SEH-afdeling wordt opgenomen in het ziekenhuis twee keer zo hoog is als in de beide andere leeftijdscategorieën (15-24 jaar: 4%, 25-44 jaar: 5%, 45-64 jaar: 9%).

De afgelopen jaren is de kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in de sector vervoer, opslag en communicatie afgenomen met gemiddeld 2% per jaar. Deze afname is niet significant.

Het (absolute) aantal ongevallen met SEH-behandeling in deze sector neemt af met gemiddeld 1% per jaar. Deze afname is eveneens niet significant.

8.2 Risicoprofiel

8.2.1 Persoonskenmerken

In deze sector is het merendeel van de slachtoffers van arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim man (88%, zie tabel 8.2). Dit komt niet alleen doordat er meer mannen werkzaam zijn, maar mannen in deze sector hebben ook een veel grotere kans dan vrouwen om betrokken te raken bij een arbeidsongeval (2.200 tegenover 840 per 100.000 werkenden).

In deze sector zijn nauwelijks verschillen tussen de verschillende leeftijdscategorieën in kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim. In alle andere sectoren is de kans op een arbeidsongeval kleiner voor werkenden in de hoogste leeftijdscategorie van 50 jaar en ouder dan voor werkenden in de lagere leeftijdscategorieën van 15-29 jaar en 30-49 jaar.

Bij arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in deze sector zijn zelden hoog opgeleiden betrokken (5%). De kans op een arbeidsongeval neemt af naarmate men hoger is opgeleid van 3.000 naar 580 per 100.000 werkenden. In alle andere sectoren hebben hoog opgeleiden een kleinere kans op een arbeidsongeval dan laag en middelhoog opgeleiden.

Daarnaast zijn de meeste slachtoffers van arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim van autochtone herkomst (79%). De kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval wijkt echter nauwelijks af van de kans op een ongeval voor allochtone werkenden.

Ten slotte is 98% van de slachtoffers van een arbeidsongeval in deze sector werknemer. Werknemers hebben ook bijna 3 keer zoveel kans op een arbeidsongeval als zelfstandigen in deze sector (1.900 tegenover 630 ongevallen per 100.000 werkenden).

8.2.2 Bedrijfsomvang

In de sector vervoer, opslag en communicatie vinden de meeste arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats bij grote bedrijven (54%). De kans op een arbeidsongeval is groter in de middelgrote bedrijven (2.300 per 100.000 werkenden) dan in kleine bedrijven (1.300 per 100.000 werkenden). In de andere sectoren lijkt er nauwelijks verschil tussen grote, middelgrote en kleine bedrijven te zijn in de kans op een arbeidsongeval.

Tabel 8.2 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de sector vervoer, opslag en communicatie, persoonskenmerken en bedrijfsomvang (jaargemiddelden)

	Vervoer, opslag en communicatie				Alle andere sectoren	
	Werkende	Aantal	%	Aantal per 100.000	%	Aantal per 100.000
Geslacht						
Man	348.000	7.800	88	2.200	77	1.600
Vrouw	126.000	1.100	12	840	23	570
Leeftijd						
15 tot 29 jaar	120.000	2.600	29	2.200	34	1.400
30 tot 49 jaar	258.000	4.500	51	1.700	52	1.100
50 jaar en ouder	96.000	1.800	20	1.900	14	760
Opleidingsniveau						
Laag (BO./MAVO/LBO)	181.000	5.400	61	3.000	44	1.700
Middel (HAVO/ VWO/MBO)	212.000	3.000	34	1.400	48	1.200
Hoog (HBO/WO)	78.000	460	5	580	9	340
Herkomst						
Autochtoon	392.000	7.000	79	1.800	80	1.100
Allochtoon	81.000	1.900	21	2.300	20	1.400
Bedrijfsomvang						
Klein bedrijf	53.000	710	8	1.300	19	920
Midden bedrijf	142.000	3.200	38	2.300	39	1.300
Groot bedrijf	258.000	4.600	54	1.800	42	1.100
Positie in de werkkring						
Werknemer	449.000	8.702	98	1.900	92	1.200
Zelfstandige	25.000	160	2	630	8	700
TOTAAL	474.000	8.900	100	1.900	100	1.100

BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

8.2.3 Werkenmerken

De meeste ongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in deze sector vinden plaats onder werkenden die 36 uur of meer per week werken (80%, zie tabel 8.3). Deze groep heeft tevens een grotere kans op arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (2.200 arbeidsongevallen per 100.000 werkenden) dan werkenden die minder dan 36 uur per week werken (1.200 per 100.000 werkenden).

Verder vindt iets meer dan de helft van de ongevallen plaats onder personen die niet 's avonds en 's nachts werken (52%). Echter, personen die wel 's avonds en 's nachts werken hebben een grotere kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en ver-

zuim (2.500 per 100.000 werkenden) dan personen die niet 's avonds en 's nachts werken (1.500 per 100.000 werkenden).

Wat betreft psychosociale werkbelasting (tijdsdruk en hoog werktempo) blijkt dat er nauwelijks verschillen bestaan in kans op betrokkenheid bij een arbeidsongeval en de mate waarin werkenden onder tijdsdruk werken. Ten aanzien van het werktempo zijn er ook geen verschillen waar te nemen in de kans op een arbeidsongeval. Wel valt op dat de meeste ongevallen plaatsvinden bij personen die regelmatig een hoog werktempo hebben (40%).

De meeste werkenden die betrokken zijn bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim geven aan regelmatig kracht te moeten zetten in hun werk (49%). Werkenden die geen kracht moeten zetten in hun werk, hebben een kleinere kans op een arbeidsongeval (1.000 per 100.000 werkenden), vergeleken met werkenden die dit soms of regelmatig moeten doen (respectievelijk 2.500 en 3.700 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren neemt de kans op een arbeidsongeval toe naarmate men meer kracht moet zetten in het werk.

Verder vinden de meeste arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats bij werkenden die aangeven in hun werk nooit blootgesteld te worden aan lawaai (58%). De kans op een arbeidsongeval neemt toe naarmate werkenden meer blootgesteld worden aan lawaai van 1.400 naar 4.500 per 100.000 werkenden.

Wanneer we kijken naar de regelmogelijkheden (werktempo zelf regelen en verlof opnemen zelf beslissen), blijkt dat de meeste arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de sector vervoer, opslag en communicatie plaatsvinden bij werkenden die zelf regelmatig hun werktempo mogen bepalen (57%). Er is geen rechtlijnig verband tussen de kans op een arbeidsongeval en de mate waarin men het werktempo zelf kan regelen. Werkenden die aangeven soms zelf hun werktempo te kunnen regelen hebben een kleinere kans op arbeidsongevallen (860 per 100.000 werkenden) dan de werkenden die aangeven dit regelmatig of juist niet te kunnen (respectievelijk 2.000 en 2.200 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren is geen verschil waar te nemen ten aanzien van de kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim naarmate men het werktempo meer zelf kan regelen.

Daarnaast blijken meer arbeidsongevallen plaats te vinden bij werkenden die meestal zelf mogen beslissen wanneer ze verlof opnemen (56%). De kans op een arbeidsongeval voor personen die meestal zelf mogen beslissen wijkt echter nauwelijks af van de kans op een ongeval voor personen die dit soms of niet kunnen beslissen.

Tabel 8.3 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de sector vervoer, opslag en communicatie, werkkenmerken (jaargemiddelden)

	Vervoer opslag en communicatie			Alle andere sectoren		
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000	%	Aantal per 100.000
Gewerkte uren						
<36 uur	145.000	1.700	20	1.200	27	700
36 uur of meer	329.000	7.100	80	2.200	73	1.400
Avond- en nachtwerk						
Nee	305.000	4.600	52	1.500	74	970
Ja	169.000	4.200	48	2.500	26	1.900
Tijdsdruk*						
Ja regelmatig	128.000	2.600	37	2.000	26	1.400
Ja soms	105.000	2.100	30	2.000	23	1.200
Nee	127.000	2.400	34	1.900	32	1.200
Hoog werktempo*						
Ja regelmatig	138.000	2.700	40	2.000	35	1.200
Ja soms	105.000	1.900	28	1.800	28	1.200
Nee	127.000	2.200	32	1.700	37	1.300
Kracht zetten*						
Ja regelmatig	104.000	3.900	49	3.700	60	2.900
Ja soms	57.000	1.400	18	2.500	17	1.400
Nee	269.000	2.700	34	1.000	23	410
Lawaai*						
Ja regelmatig	47.000	2.100	26	4.500	29	3.600
Ja soms	54.000	1.200	16	2.300	22	2.000
Nee	326.000	4.600	58	1.400	49	710
Werktempo zelf regelen*						
Ja regelmatig	194.000	3.900	57	2.000	55	1.100
Ja soms	74.000	640	9	860	21	1.400
Nee	103.000	2.300	33	2.200	25	1.500
Verlof opnemen zelf beslissen*						
Ja meestal	208.000	3.800	56	1.800	60	1.200
Ja soms	56.000	1.100	17	2.000	16	1.500
Nee	88.000	1.800	27	2.100	24	1.400
TOTAAL	474.000	8.900	100	1.900	100	1.100
<p>* Vraag niet aan alle respondenten voorgelegd (zie paragraaf 1.2). BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.</p>						

8.3 Ongevalseenario's

Ruim de helft van de SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in de sector vervoer, opslag en communicatie vindt plaats in verband met letsel door contact met een object (54%, 3.200). Hierbij gaat het voornamelijk om geraakt worden door een bewegend object en beknellingen. Eén derde van de slachtoffers heeft letsel door een val (34%, 2.000). Hierbij vallen vooral 'val van hoogte' en zwikken op (zie tabel 8.4). Vrouwen worden relatief vaker dan mannen op de SEH-afdeling behandeld in verband met letsel door een val; mannen worden vaker behandeld voor letsel door contact met een object. Wat leeftijd betreft kan opgemerkt worden dat het aandeel slachtoffers met letsel door contact met een object afneemt met het toenemen van de leeftijd; het aandeel slachtoffers met letsel door een val neemt juist toe.

Tabel 8.4 SEH-behandelingen en ziekenhuisopnamen na SEH-behandeling na een arbeidsongeval in de sector vervoer, opslag en communicatie, meest voorkomende ongevalsscenario's (jaargemiddelden)

	SEH-behandeling		Ziekenhuis opname na SEH		
	Aantal	%	Aantal	%	Opname %
Val	2.000	34	150	43	7
- Val van hoogte, val uit, van	620	10	70	20	11
- Zwikken	540	9	10	4	2
- Val door sprong	160	3	<10	2	4
- Uitglijden	130	2	10	4	10
- Struikelen	120	2	<10	1	4
- Val van trap of ladder	110	2	20	4	14
Contact met object	3.200	54	170	51	5
- Geraakt door bewegend object	1.400	23	80	22	6
- Beknelling	960	16	50	13	5
- Stoten tegen stilstaand object	430	7	30	9	7
- Snijden aan object	430	7	20	5	4
Overig scenario	740	12	20	6	3
- Lichamelijk contact	200	3	<10	<1	<1
- Acute fysieke belasting	170	3	<10	1	3
- Vreemd voorwerp in lichaam	140	2	-	-	-
TOTAAL	5.900	100	340	100	6

BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid

8.4 Nadere analyse van enkele scenario's

De ongevallen waarbij het slachtoffer geraakt wordt door een bewegend object en beknellingen zijn interessant voor nadere analyse, omdat deze een relatief grote sub-categorie vormen. Het scenario 'val van hoogte' is interessant omdat niet alleen het aantal SEH-behandelingen relatief groot is maar ook het percentage ziekenhuisopname relatief hoog is (11%).

Tabel 8.5 geeft een overzicht van de uitgewerkte ongevalsscenario's. Bij de drie uitgewerkte ongevalsscenario's komen ongevallen met (onderdelen van) een vervoermiddel het meeste voor (variërend van 29% tot 81%). Wordt er naar de ernst van de ongevallen gekeken, dan blijkt dat ongevallen met (onderdelen van) een vervoermiddel ook een relatief hoog opnamepercentage hebben (variërend van 5% tot en met 11%).

Tabel 8.5 SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in de sector vervoer, opslag en communicatie, een uitwerking van drie ongevalsscenario's (jaargemiddelden)

	Aantal	%		Aantal	%
GERAAKT DOOR	1.400	100	BEKNELLING	960	100
Vervoermiddelen (onderdelen van)	400	29	Vervoermiddelen (onderdelen van)	390	40
- (Vracht)auto	130	105	- Onderdelen van motorvoertuigen	180	19
Verpakkings- en opslagmateriaal	230	17	Verpakkings- en opslagmateriaal	130	13
Grondstoffen/bouw- materialen van metaal	200	15	Delen van gebouwen	110	11
- Metalen stang/staaf/ balk/plaat	120	9	VAL VAN HOOGTE, VAL VAN/UIT	620	100
Machines*	110	8	Vervoermiddelen (onderdelen van)	500	81
			- Vrachtauto	340	54
			- Laadklep	120	20
* Machines voor de bouw, industrie, landbouw en visserij BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid					

In tabel 8.6 staan alle ernstigere ongevallen (ziekenhuisopname na SEH-behandeling) met (onderdelen van) een vervoermiddel binnen de drie uitgewerkte ongevalsscenario's zoals *geregistreerd* in LIS. Het valt op dat er naast verkeersongevallen ook relatief veel letsels ontstaan tijdens het laden en lossen.

Tabel 8.6 Ziekenhuisopnamen na SEH-behandeling na een arbeidsongeval in de sector vervoer, opslag en communicatie; ongevallen met (een onderdeel van) een vervoermiddel (geregistreerde cases)

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Machine	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
GERAAKT DOOR (ONDERDEEL VAN) VERVOERMIDDEL					
Man	22	Auto	Taxi gebotst met andere taxi.	Fractuur	Onderarm
Man	24	Auto	Taxi gebotst met andere auto.	Organletsel	Orgaan
Man	27	Autokrik	Krik op het hoofd tijdens werken aan vrachtwagen.	Open wond	Behaarde hoofd
Man	33	Auto	Als taxichauffeur een aanrijding gehad met een dronken automobilist.	Fractuur	Bovenbeen
Vrouw	33	Auto	Taxichauffeur auto tegen auto.	Fractuur	Onderbeen
Man	35	Laadklep	Chauffeur tijdens laden en lossen laadklep op linker arm gekregen.	Fractuur	Onderarm
Vrouw	35	Vrachtauto	Met de vrachtwagen in de sloot gereden als bijrijder, droeg geen gordel.	Fractuur	Schouder
Vrouw	35	Auto	Reed met de taxi op de snelweg en raakte van de weg in de sloot.	Organletsel	Orgaan
Man	36	Laadklep	Laadklep van container op pink gekregen.	Fractuur	Vingers
Man	38	Bestelauto	Fietskoerier geschept door bestelbus.	Fractuur	Behaarde hoofd
Man	39	Vrachtauto	Stond naast vrachtauto en door vrachtauto aangereiden.	Hersenletsel, overig	Hersenen
Man	39	Vrachtauto	Gekanteld met vrachtwagen bij uitwijkmanoeuvre.	Onbekend	Onbekend
Man	40	Vrachtauto	Onwel geworden in de vrachtwagen en in de sloot beland.	Arm	Orgaan
Man	45	Bestelauto	Taxichauffeur onwel geworden. Met bestelbusje tegen vrachtwagen op gereden.	Fractuur	Knie
Man	46	Bus/autobus	Buschauffeur wilde bus controleren, stond niet in de goed versnelling, bus over patiënt gereden.	Open wond	Bovenbeen
Man	46	Vrachtauto	Vrachtauto tegen vrachtauto, bekneeld gezeten.	Organletsel	Orgaan
Man	53	Vrachtauto	Vrachtwagen chauffeur met vrachtwagen van de weg ten gevolge van onwelwording.	Hersensschudding	Hersenen
Man	54	Bus/autobus	Bestuurder bus door auto aangereiden.	Hersenletsel, overig	Hersenen
Man	55	Vrachtauto	Vrachtauto tegen vrachtauto.	Luxatie	Heup

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Machine	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
Man	56	Bestelauto	Vrachtwagenchauffeur, stapte uit en werd geschept door een bestelbusje.	Fractuur	Thorax
Man	57	Vrachtauto	Tijdens lossen zand met zandauto omgeslagen.	Orgaanletsel	Orgaan
BEKNELLING TUSSEN (ONDERDEEL VAN) VERVOERMIDDEL					
Man	18	Vaartuig niet gespecificeerd	Matroos, beklemd geraakt tussen twee boten in haven.	Letsel aan bloedvaten	Orgaan
Man	22	Auto	Tijdens lossen van een auto van vrachtauto met pols beklemd gezeten tussen auto en andere auto.	Luxatie	Pols
Man	33	Vrachtauto	Tijdens lossen van de vrachtauto bij boerderij met hand klem gezeten tussen machine.	Fractuur	Hand
Man	36	Laadklep	Vinger klem tussen laadklep.	Crush letsel	Vingers
Man	36	Laadklep	Als chauffeur van transportbedrijf met hand tussen laadklep van vrachtauto gezeten.	Fractuur	Hand
Man	39	Treindeur	Tijdens werk met thorax tussen de schuifdeuren van een trein gekomen.	Onbekend	Thorax
Man	46	Vrachtauto	Auto-vrachtauto-boom, bekneld in vrachtauto.	Zenuwletsel	Hersenen
Man	47	Vrachtauto	Met hand tussen vrachtwagendeur.	Fractuur	Vingers
Man	50	Vrachtauto	Beklemt gezeten in vrachtwagen.	Oppervlakkig letsel	Buik
Man	52	Laadklep	Met onderbeen bekneld tussen laadklep vrachtwagen.	Crush letsel	Onderbeen
Man	63	Vrachtauto	Met vrachtwagen tegen vangrail gereden en beklemd gezeten.	Ruggenmergletsel	Wervelkolom
VAL VAN (ONDERDEEL VAN) VERVOERMIDDEL					
Man	19	Schip	Van kade in scheepsruim gevallen.	Hersenletsel, overig	Hersenen
Man	21	Vrachtauto	Als vrachtwagenchauffeur met het lossen van de lading aan de zijkant van de vrachtwagen gehangen, toen gevallen en met rug tegen ijzeren staaf van vrachtwagen gekomen.	Fractuur	Wervelkolom
Man	25	Schip	Als kapitein van het schip een val maakt van 2,5 meter hoogte in het ruim.	Oppervlakkig letsel	Thorax
Vrouw	26	Aanhanger	Tijdens lossen van aanhanger op metalen krat achterover gevallen.	Fractuur	Enkel

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Machine	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
Man	27	Schip	Op schip in laadruimte vanaf ongeveer 1,5 meter hoogte op zijn hoofd gevallen.	Hersen-schudding	Hersenen
Man	27	Vrachtauto	Als chauffeur van een vrachtwagen tijdens het lossen gevallen.	Fractuur	Enkel
Man	28	Vliegtuig	Op luchthaven in magazijn uit stelling gevallen.	Fractuur	Behaarde hoofd
Man	31	Laadklep	Meneer is van laadklep achterover gevallen en op zijn hoofd terecht gekomen.	Hersen-schudding	Hersenen
Man	33	Vrachtauto	Tijdens het laden en lossen van vrachtauto gevallen.	Fractuur	Enkel
Man	36	Vrachtauto	Stond op de vrachtwagen en verloor zijn evenwicht en is gevallen.	Fractuur	Wervelkolom
Man	37	Vrachtauto	Als vrachtwagenchauffeur van de laadklep gevallen van de vrachtwagen.	Hersenletsel	Hersenen
Man	38	Vorkheftruck	Voorover uit de heftruck gevallen.	Oppervlakkig letsel	Aangezicht
Man	38	Vrachtauto	Spanband knapte waardoor meneer van trailer is gevallen.	Fractuur	Onderbeen
Man	38	Vrachtauto	Een vrachtwagenchauffeur is uit de cabine gevallen, langs de weg.	Fractuur	Wervelkolom
Vrouw	38	Auto	Koetsier aangereden door een auto.	Oppervlakkig letsel	Thorax
Man	38	Vrachtauto	Tijdens het laden van de vrachtwagen gevallen.	Fractuur	Enkel
Man	40	Vliegtuig	Tijdens werk bij vliegtuigmaatschappij als schoonmaker van 10 meter hoogte gevallen.	Orgaanletsel	Orgaan
Man	40	Schip	In haven val van hoogte.	Hersenletsel	Hersenen
Man	41	Vrachtauto	Werkt als vrachtwagenchauffeur en viel tijdens het lossen van de vrachtwagen.	Fractuur	Voet
Man	42	Vrachtauto	Van vrachtwagen gevallen.	Open wond	Behaarde hoofd
Man	45	Vrachtauto	Val uit stilstaande vrachtwagen op het werk.	Fractuur	Heup
Man	46	Laadklep	Van laadklep van vrachtwagen gevallen, pijnlijke rug.	Oppervlakkig letsel	Onderrug
Man	47	Vrachtauto	Van vrachtwagen op de grond gevallen.	Luxatie	Schouder
Man	47	Vaartuig niet gespecificeerd	Schipper, val in ruim.	Fractuur	Thorax
Man	47	Vrachtauto	Van laadklep gevallen.	Fractuur	Voet

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Machine	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
Man	47	Laadklep	Tijdens werk als verhuizer van laadklep gevallen.	Fractuur	Onderrug
Man	48	Laadklep	Is van de laadklep van zijn vrachtwagen gevallen en op zijn arm terecht gekomen.	Fractuur	Schouder
Man	48	Vrachtauto	Van vrachtwagen gevallen.	Fractuur	Heup
Man	50	Schip	In ruim schip gevallen.	Organletsel	Orgaan
Man	51	Vrachtauto	Val uit de vrachtwagen.	Fractuur	Schouder
Man	51	Vrachtauto	Tijdens werk van de vrachtwagen gevallen.	Fractuur	Elleboog
Man	54	Metalen stang/staaf	Stond op ijzeren stang, deze brak af, meneer viel hierdoor 2 meter omlaag in ijzeren laadbak.	Fractuur	Thorax
Man	54	Vrachtauto	Tijdens het bevestigen van lading met spandraad gestruikeld over draad en gevallen.	Distorsie	Schouder
Man	54	Vrachtauto	Van vrachtwagen gevallen.	Fractuur	Heup
Man	55	Vrachtauto	Onder vlechtwerk gekomen na val van laadklep van vrachtwagen.	Open wond	Bovenbeen
Man	57	Vrachtauto	Van vrachtwagen gevallen.	Hersen-schudding	Hersenen
Man	58	Laadklep	Tijdens lossen van vrachtwagen van klep gevallen.	Hersenletsel	Hersenen
Man	59	Laadklep	Val van laadklep met lossen van pallets.	Fractuur	Heup
Man	61	Vrachtauto	Meneer is tijdens zijn werkzaamheden als vrachtwagenchauffeur uit de vrachtwagen gevallen.	Fractuur	Elleboog
Man	65	Vaartuig niet gespecificeerd	Is tussen wal en schip gevallen toen het schip wegvoer, kwam in het water terecht.	Hersenletsel	Hersenen
Vrouw	73	Lopende/-transportband	Op Schiphol van loopband gevallen.	Fractuur	Bovenbeen

BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid

8.5 Conclusies

In dit hoofdstuk is een risicoprofiel geschetst voor betrokkenheid bij arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (in termen van de kans op een ongeval) in de sector vervoer, opslag en communicatie. De groepen met een relatief grote kans op een arbeidsongeval zijn:

- Mannen
- Laag opgeleiden
- Werknemers
- Werkenden in een middelgroot bedrijf
- Werkenden die 36 uur per week of meer werken
- 's Avonds en 's nachts werken
- Kracht zetten in het werk
- Worden blootgesteld aan lawaai op het werk

Deels komt dit profiel overeen met dat van alle andere sectoren. Factoren die in deze sector anders zijn dan voor werkenden in alle andere sectoren zijn:

- Leeftijd: in deze sector werd geen verschil gevonden tussen de verschillende leeftijdsgroepen in de kans op een arbeidsongeval, terwijl in alle andere sectoren werkenden van 50 jaar en ouder een kleinere kans op een ongeval hebben.
- Opleiding: voor deze sector neemt de kans op een ongeval toe naarmate men lager is opgeleid. In alle andere sectoren verschilt echter alleen de kans op een ongeval voor hoog opgeleiden van de kans op een ongeval voor laag en middelhoog opgeleiden.
- Bedrijfsomvang: voor deze sector is de kans op een arbeidsongeval het grootst voor werkenden in een middelgroot bedrijf. In alle andere sectoren is er geen verschil.
- Werktempo zelf regelen: in deze sector hebben werkenden die soms zelf het tempo mogen bepalen een kleinere kans op een arbeidsongeval. In alle andere sectoren is er geen verschil.
- Kracht zetten: In deze sector hebben werkenden die geen kracht moeten zetten in hun werk een kleinere kans op een arbeidsongeval dan met werkenden die dit soms of regelmatig moeten doen. In alle andere sectoren neemt de kans op een arbeidsongeval toe naarmate men meer kracht moet zetten in het werk

Conclusies ten aanzien van de meest voorkomende scenario's bij ongevallen in de sector 'vervoer, opslag en communicatie' waarvoor het slachtoffer wordt behandeld op een SEH-afdeling van een ziekenhuis:

- Ruim de helft van de SEH-behandelingen vindt plaats in verband met letsel door contact met een object (54%) waarbij het voornamelijk geraakt worden door een bewegend object en beknellingen betreft.
- Eén derde van de slachtoffers heeft letsel door een val (34%) waarbij vooral 'val van hoogte en zwikken opvallen.

- Binnen de scenario's geraakt door, val van hoogte en beknelling, komen ongevallen met (onderdelen van) een vervoermiddel het meeste voor.
- Deze ongevallen met (onderdelen van) een vervoermiddel hebben een relatief hoog opnamepercentage.
- Naast ernstige letsels door ongevallen tijdens deelname aan het verkeer, ontstaan ook relatief veel ernstige letsels tijdens het laden en lossen van goederen.

De kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in de sector vervoer, opslag en communicatie laat de laatste jaren geen significante lineaire afname of toename zien. Datzelfde geldt voor het (absolute) aantal ongevallen met SEH-behandeling in deze sector.

9 Financiële instellingen

9.1 Kerncijfers

In financiële instellingen vinden naar schatting jaarlijks gemiddeld 680 arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats (zie tabel 9.1). Dit zijn 250 arbeidsongevallen per 100.000 werkenden. Deze kans is veel kleiner dan de kans op een ongeval in alle andere sectoren.

Tabel 9.1 *Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de sector financiële instellingen (jaargemiddelden)*

	FINANCIËLE INSTELLINGEN			
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000
Financiële instellingen	276.000	680	100	250
Bankwezen	148.000	340	51	230
Verzekeringswezen en pensioenfondsen	70.000	150	22	220
Overige financiële instellingen	51.000	170	25	330

BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

Het aantal geregistreerde SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in de sector financiële instellingen is relatief klein en daarnaast zijn de ongevallen niet representatief verdeeld over de ziekenhuizen die gegevens registreren in LIS⁹. Een landelijke schatting van het jaarlijkse aantal SEH-behandelingen in de sector financiële instellingen is daarom minder betrouwbaar. Vermoedelijk gaat het jaarlijks om 100 tot 150 SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in de sector financiële instellingen. In een enkel geval worden slachtoffers die op de SEH-afdeling zijn behandeld met letsel door een arbeidsongeval in de sector financiële instellingen na SEH-behandeling opgenomen in het ziekenhuis.

De afgelopen jaren is de kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in de sector financiële instellingen afgenomen met gemiddeld 1% per jaar. Deze afname is niet significant.

Het (absolute) aantal ongevallen met SEH-behandeling in deze sector neemt af met gemiddeld 8% per jaar. Deze afname is eveneens niet significant.

⁹ Het aantal geregistreerde ongevallen in deze periode bedraagt 77.

9.2 Risicoprofiel

9.2.1 Persoonskenmerken

In financiële instellingen is 59% van de slachtoffers van arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim man (zie tabel 9.2). De kans op een ongeval is echter vergelijkbaar voor mannen en voor vrouwen. In alle andere sectoren wordt er een veel grotere kans op een ongeval waargenomen voor mannen dan voor vrouwen.

Werkenden in de leeftijdscategorie 50 jaar en ouder hebben een grotere kans (410 per 100.000 werkenden) om betrokken te raken bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim dan de werkenden uit de categorieën 15-29 jaar en 30-49 jaar (respectievelijk 260 en 200 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren hebben werkenden in de hoogste leeftijdscategorie alleen een grotere kans op een arbeidsongeval dan werkenden in de laagste leeftijdscategorie (en niet ten opzichte van de middelste leeftijdscategorie).

Bij arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in deze sector zijn vaak middelhoog opgeleiden betrokken (52%). De kans op een arbeidsongeval is voor werkenden met een lage opleiding hoger (340 per 100.000 werkenden) dan voor hoog opgeleiden (190 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren neemt de kans op een ongeval af naarmate men hoger is opgeleid.

Daarnaast zijn de meeste slachtoffers van arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim van autochtone herkomst (90%). Deze groep heeft ook een grotere kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval (260 per 100.000 werkenden) dan werkenden van allochtone herkomst (170 per 100.000 werkenden). Dit verschil is niet waar te nemen in alle andere sectoren, waar autochtone en allochtone werkenden een vergelijkbare kans op een ongeval lijken te hebben.

Ten slotte is het grootste deel van de slachtoffers van een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in financiële instellingen werknemer (93%). De kans op een arbeidsongeval is echter vergelijkbaar voor zelfstandigen en werknemers. In alle andere sectoren is de kans op een ongeval groter voor werknemers dan voor zelfstandigen.

9.2.2 Bedrijfsomvang

In de sector financiële instellingen vindt het merendeel van de arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats bij grote bedrijven (70%). De kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim is kleiner in de kleine bedrijven (100 per 100.000 werkenden) dan in de grote en middelgrote bedrijven (beide 270 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren worden geen verschillen waargenomen.

Tabel 9.2 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de sector financiële instellingen, persoonskenmerken en bedrijfsomvang (jaargemiddelden)

	Financiële instellingen				Alle andere sectoren	
	Werkende	Aantal	%	Aantal per 100.000	%	Aantal per 100.000
Geslacht						
Man	153.000	400	59	260	78	1.700
Vrouw	123.000	280	41	220	22	590
Leeftijd						
15 tot 29 jaar	62.000	160	24	260	34	1.500
30 tot 49 jaar	168.000	330	49	200	52	1.200
50 jaar en ouder	46.000	190	28	410	15	830
Opleidingsniveau						
Laag (Basis /MAVO/LBO)	36.000	120	18	340	46	1.900
Middel (HAVO/VWO/MBO)	134.000	350	52	260	46	1.300
Hoog (HBO/WO)	105.000	200	30	190	8	350
Herkomst						
Autochtoon	234.000	610	90	260	80	1.100
Allochtoon	41.000	70	10	170	20	1.500
Bedrijfsomvang						
Klein bedrijf	31.000	30	5	100	18	950
Midden bedrijf	63.000	170	25	270	39	1.400
Groot bedrijf	176.000	470	70	270	43	1.200
Positie in de werkring						
Werknemer	263.000	630	93	240	93	1.300
Zelfstandige	13.000	50	7	350	7	710
TOTAAL	276.000	680	100	250	100	1.200

BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

9.2.3 Werkkenmerken

Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de financiële instellingen vinden vooral plaats onder werkenden die 36 uur per week of meer werken (84%, zie tabel 9.3). Ook de kans op een ongeval is groter voor werkenden die 36 uur per week of meer werken (290 per 100.000 werkenden) dan voor werkenden die minder dan 36 uur per week werken (130 per 100.000 werkenden).

Het merendeel van de arbeidsongevallen in deze sector vindt plaats bij werkenden die niet 's avonds en 's nachts werken (91%). Werkenden die wel 's avonds en 's nachts werken hebben echter een grotere kans op een arbeidsongeval in deze sector (670 per 100.000 werkenden) dan werkenden die niet 's avonds en 's nachts werken (230 per 100.000 werkenden).

Werkenden in financiële instellingen die regelmatig onder tijdsdruk werken hebben een grotere kans op een arbeidsongeval (390 per 100.000 werkenden) dan werkenden die aangeven soms of niet onder tijdsdruk te werken (respectievelijk 250 en 190 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren wordt geen verschil waargenomen. Ten aanzien van het werktempo blijkt dat werkenden die aangeven niet in hoog tempo te werken een veel kleinere kans op een ongeval hebben (40 per 100.000 werkenden) dan personen die dit soms of regelmatig doen (360 en 430 per 100.000 werkenden). Voor alle andere sectoren is de kans op een ongeval vrijwel gelijk ongeacht of men in een hoog tempo moet werken.

Het aantal werkenden in deze sector dat kracht moet zetten is zo klein, dat alle arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats vinden onder werkenden die aangeven geen kracht te moeten zetten in hun werk. Deze werkenden hebben een kans van 240 per 100.000 werkenden om betrokken te raken bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim. In alle andere sectoren wordt een toename in de kans op een ongeval waargenomen wanneer men vaker kracht moet zetten.

Verder vind een groot deel van de arbeidsongevallen plaats bij werkenden die aangeven in hun werk niet blootgesteld te worden aan lawaai (84%). Echter de kans op een arbeidsongeval is groter voor de werkenden die soms blootgesteld worden aan lawaai (960 per 100.000 werkenden) dan voor werkenden die niet worden blootgesteld aan lawaai (210 per 100.000 werkenden).

Het aantal werkenden in de sector dat regelmatig wordt blootgesteld aan lawaai is beperkt, waardoor alle arbeidsongevallen plaatsvinden onder werkenden die soms of niet worden blootgesteld aan lawaai. In alle andere sectoren wordt een toename waargenomen in de kans op een ongeval naarmate men vaker wordt blootgesteld aan lawaai.

De meeste arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in financiële instellingen vinden plaats bij werkenden die zelf regelmatig hun werktempo mogen bepalen (64%). Werkenden die soms zelf het werktempo mogen bepalen hebben echter de grootste kans op een ongeval (450 per 100.000 werkenden). Werkenden die regelmatig zelf het werktempo mogen bepalen hebben tevens een grotere kans op een arbeidsongeval dan werkenden die dit niet mogen doen (290 tegenover 110 per 100.000 werkenden). Er wordt in alle andere sectoren geen verschil waargenomen in de kans op een ongeval en de mate waarin met het werktempo zelf mag regelen.

Daarnaast hebben werkenden in deze sector die aangeven soms zelf te kunnen beslissen wanneer zij verlof opnemen de grootste kans op arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (390 per 100.000 werkenden). Wanneer wordt gekeken naar alle andere sectoren is de kans op een arbeidsongeval vergelijkbaar ongeacht of iemand zelf kan beslissen verlof op te nemen.

Tabel 9.3 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de financiële instellingen, werkkenmerken (jaar-gemiddelden)

	Financiële instellingen				Alle andere sectoren	
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000	%	Aantal per 100.000
Gewerkte uren						
<36 uur	82.000	110	16	130	26	740
36 uur of meer	194.000	570	84	290	74	1.500
Avond- en nachtwerk						
Nee	266.000	610	91	230	72	1.000
Ja	9.600	70	10	670	28	2.000
Tijdsdruk*						
Ja regelmatig	69.000	270	45	390	33	1.400
Ja soms	73.000	180	30	250	29	1.300
Nee	84.000	160	26	190	39	1.200
Hoog werktempo*						
Ja regelmatig	94.000	410	61	430	36	1.300
Ja soms	64.000	230	34	360	28	1.300
Nee	74.000	30	5	40	37	1.400
Kracht zetten*						
Ja regelmatig	4.200	0	0	0	2	3.000
Ja soms	5.000	0	0	0	2	1.500
Nee	263.000	640	100	240	97	460
Lawaai*						
Ja regelmatig	5.100	0	0	0	2	3.600
Ja soms	11.000	100	16	960	4	2.000
Nee	256.000	540	84	210	94	770
Werktempo zelf regelen*						
Ja regelmatig	147.000	430	64	290	55	1.200
Ja soms	43.000	190	30	450	20	1.400
Nee	43.000	50	7	110	26	1.600
Verlof opnemen zelf beslissen*						
Ja meestal	163.000	360	69	220	60	1.300
Ja soms	29.000	110	22	390	16	1.600
Nee	31.000	50	9	160	25	1.500
TOTAAL	276.000	680	100	250	100	1.200

* Vraag niet aan alle respondenten voorgelegd (zie paragraaf 1.2).
BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

9.3 Ongevalseenario's

Ongeveer de helft van de letsels in de sector financiële instellingen ontstaat door contact met een object. Een val zorgt voor ongeveer één derde van de letsels. Door de geringe betrouwbaarheid worden de ongevalsscenario's niet verder uitgewerkt. Wel worden alle toedrachtbeschrijvingen weergegeven van het ongevalsscenario 'contact met object' zoals *geregistreerd* in LIS, omdat dit het grootste scenario is.

Tabel 9.4 Alle SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in de sector financiële instellingen; contact met object

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Betrokken product	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
ZIEKENHUISOPNAME NA SEH-BEHANDELING					
BEWEGEND OBJECT					
Man	31	Kogel van vuurwapen	Bankoverval, schotverwonding.	Fractuur	Wervelkolom
GEEN ZIEKENHUISOPNAME NA SEH-BEHANDELING					
SNIJDEN					
Man	28	Schaar	Accountant tijdens werk met schaar in vinger geknipt.	Open wond	Vingers
Man	29	Kantoorartikelen	Werk op bank en met perforator uitgeschoten.	Open wond	Vingers
Man	31	Schaar	Jurist heeft zichzelf tijdens telefoongesprek met schaar in vinger geknipt.	Open wond	Vingers
Man	51	Glas van raam	Tijdens werk bij verzekering hand aan glas van ruit gesneden.	Open wond	Hand
BEKNELLING					
Man	24	Brandkast	Op werk in kluis klem gezeten.	Oppervlakkig letsel	Vingers
Vrouw	27	Brandkast	Tijdens werk bij bank met vingers tussen kluis gekomen.	Oppervlakkig letsel	Vingers
Man	27	Bureau	Met vinger knel gezeten tussen bureau en paneel.	Fractuur	Vingers
Vrouw	30	Brandkast	Met vinger klem gezeten tussen kluisdeur tijdens werk op een bank.	Fractuur	Vingers
Vrouw	37	Liftdeur	Bankbediende op werk met hand tussen liftdeur.	Oppervlakkig letsel	Hand
Man	38	Deur	Op kantoor vinger tussen ijzeren deur gekregen.	Oppervlakkig letsel	Vingers
Man	39	Liftdeur	Op bank vinger tussen liftdeur.	Luxatie	Vingers
Vrouw	42	Brandkast	Op bank, met vinger klem gezeten tussen kluisdeur.	Fractuur	Vingers

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Betrokken product	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
Vrouw	42	Brandkast	Op bank vinger tussen kluisdeur.	Fractuur	Vingers
Vrouw	44	Lijmmachine	Euromunten inpakster met hand tussen lijm afschrappmachine gekomen.	Fractuur	Vingers
Man	44	Brandkast	Tijdens werk bij bank vinger tussen kluisdeur gekomen.	Oppervlakkig letsel	Vingers
Man	57	Computer en	Netwerkingenieur bij bank met vinger klem tussen pompwagen en pc's.	Oppervlakkig letsel	Vingers
BEWEGEND OBJECT					
Man	21	Auto	Bijrijder van geldauto droeg geen gordel, op de kop in sloot beland na aanrijding.	Open wond	Onderbeen
Vrouw	24	Brandblus-apparaat	Bankmedewerker door klant met brandblusser tegen schouder geslagen.	Oppervlakkig letsel	Schouder
Man	24	Brandkast	Op een accountantskantoor een kluisdeur op voet gekregen.	Fractuur	Voet
Man	27	Podium	Optiehandelaar heeft podiumblok op voet gekregen.	Oppervlakkig letsel	Teen
Man	34	Perforator	Bankmedewerker met perforator door klant op hoofd geslagen.	Open wond	Aangezicht
Vrouw	34	Container	Tijdens werk op een bank een papier-container op voet gekregen	Fractuur	Teen
Man	51	Deksel	Tijdens werk bij computercentrum een metalen kap op hand gekregen.	Open wond	Vingers
STILSTAAND OBJECT					
Vrouw	19	Kast	Medewerkster van bank met hand tegen punt van archiefkast aangestoten.	Oppervlakkig letsel	Hand
Man	19	Kast	Accountant tijdens pakken van suikerzakje hoofd tegen kast gestoten.	Oppervlakkig letsel	Behaarde hoofd
Man	32	Kast	Bankmedewerker tegen kast gelopen.	Oppervlakkig letsel	Aangezicht
Man	39	Tafel	Knie tegen plint van tafel gestoten.	Oppervlakkig letsel	Knie
Man	39	Metalen balk	Hoofd gestoten aan metalen balk op kantoor.	Open wond	Behaarde hoofd
Man	43	Tafel	Bankier heeft linker hand gestoten tegen tafel.	Oppervlakkig letsel	Vingers
Man	48	Kast	Op kantoor met slingers afhaken elleboog gestoten aan metalen kast.	Oppervlakkig letsel	Elleboog
Man	49	Kast	Tijdens werk bij bank gelaat tegen kast gestoten.	Open wond	Aangezicht
Man	55	Deur	Wilde deur open doen, werd geroepen door iemand, sloeg toen met duim tegen deur.	Oppervlakkig letsel	Vingers

9.4 Conclusies

In dit hoofdstuk is een risicoprofiel geschetst voor betrokkenheid bij arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (in termen van de kans op een ongeval) in de sector financiële instellingen. De groepen met een relatief grote kans op een arbeidsongeval zijn:

- Werkenden van 50 jaar en ouder
- Laag opgeleiden
- Autochtone werkenden
- Werkenden bij grote en middelgrote bedrijven
- Werkenden die 36 uur per week of meer werken
- 's Avonds en 's nachts werken
- Regelmatig onder tijdsdruk werken
- In een hoog werktempo werken

Deels komt dit profiel overeen met dat van alle andere sectoren. Factoren die in de financiële instellingen anders zijn dan voor werkenden in alle andere sectoren zijn:

- Geslacht: in de financiële instellingen is geen verschil tussen mannen en vrouwen, terwijl in alle andere sectoren mannen een grotere kans hebben op een ongeval.
- Leeftijd: in deze sector hebben werkenden in de hoogste leeftijdscategorie van 50 jaar en ouder een grotere kans op een ongeval dan werkenden in de middelste en laagste leeftijdscategorie. In alle andere sectoren hebben werkenden in de hoogste leeftijdscategorie alleen een grotere kans op een arbeidsongeval ten opzichte van de laagste leeftijdscategorie (en niet ten opzichte van de middelste leeftijdscategorie).
- Opleidingsniveau: in deze sector is de kans op een arbeidsongeval hoog voor werkenden met een lage opleiding dan voor hoog opgeleiden. In alle andere sectoren neemt de kans op een ongeval af naarmate men hoger is opgeleid.
- Herkomst: in deze sectoren hebben autochtone werkenden een grotere kans op een ongeval. Dit verschil wordt in alle andere sectoren niet waargenomen.
- Positie in de werkring: in deze sector is de kans op een ongeval vergelijkbaar voor zelfstandigen en werknemers, terwijl voor alle andere sectoren werknemers een grotere kans op een ongeval hebben.
- Bedrijfsomvang: in deze sector is de kans op een arbeidsongeval kleiner in kleine bedrijven dan in grote en middelgrote bedrijven, terwijl in alle andere sectoren geen verschil wordt gevonden.
- Tijdsdruk: in deze sector hebben werkenden die regelmatig onder tijdsdruk werken een grotere kans op een ongeval dan werkenden die dit soms of niet doen. Dit verschil wordt in alle andere sectoren niet gevonden.
- Hoog werktempo: in deze sector hebben personen die niet in hoog tempo werken een kleinere kans op een ongeval, terwijl in alle andere sectoren er geen verschil wordt waargenomen.

- Werktempo zelf regelen: in deze sector hebben werkenden die soms zelf hun werktempo mogen regelen de grootste kans op een ongeval, terwijl er in alle andere sectoren geen verschil wordt waargenomen.
- Verlof opnemen zelf beslissen: in deze sector is de kans op een ongeval het grootst voor werkenden die soms zelf mogen beslissen of zij verlof opnemen. In alle andere sectoren is de kans op een ongeval vergelijkbaar.

Conclusies ten aanzien van de meest voorkomende scenario's bij ongevallen tijdens werkzaamheden bij financiële instellingen waarvoor het slachtoffer wordt behandeld op een SEH-afdeling van een ziekenhuis:

- Ongeveer de helft van de letsels ontstaat door contact met een object.
- Een val zorgt voor ongeveer één derde van de letsels.

De kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in de sector financiële instellingen laat de laatste jaren geen significante lineaire afname of toename zien. Dat geldt ook voor het (absolute) aantal ongevallen met SEH-behandeling in deze sector.

10 Openbaar bestuur

10.1 Kerncijfers

In het openbaar bestuur vinden naar schatting jaarlijks gemiddeld 4.800 arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats (zie tabel 10.1). Dit zijn 900 arbeidsongevallen per 100.000 werkenden.

Tabel 10.1 *Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in het openbaar bestuur (jaargemiddelden)*

	OPENBAAR BESTUUR			
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000
Openbaar bestuur	533.000	4.800	100	900

BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

Jaarlijks vinden er gemiddeld 3.800 SEH-behandelingen plaats na een arbeidsongeval in het openbaar bestuur. Dit komt overeen met 700 SEH-behandelingen per 100.000 werkenden. Vijf procent van deze slachtoffers wordt na behandeling op de SEH-afdeling opgenomen in het ziekenhuis. Uit nadere analyses blijkt dat het percentage slachtoffers dat na behandeling op de SEH-afdeling wordt opgenomen in het ziekenhuis het grootst is in de leeftijdscategorie 45 tot en met 64 jaar (15-24 jaar: 4%, 25-44 jaar: 4%, 45-64 jaar: 8%).

De afgelopen jaren is de kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in de sector openbaar bestuur afgenomen met gemiddeld 1% per jaar. Deze afname is niet significant.

Het (absolute) aantal ongevallen met SEH-behandeling in deze sector neemt af met gemiddeld 3% per jaar. Deze afname is eveneens niet significant.

10.2 Risicoprofiel

10.2.1 Persoonskenmerken

In de sector openbaar bestuur is het merendeel van de slachtoffers van arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim man (80%, zie tabel 10.2). Dit heeft niet alleen te maken met het gegeven dat er in deze sector meer mannen werkzaam zijn, maar ook met het feit dat mannen in deze sector een grotere kans hebben dan vrouwen om

betrokken te raken bij een arbeidsongeval (1.100 tegenover 490 per 100.000 werkenden).

Werkenden in de leeftijdscategorie 50 jaar en ouder hebben een kleinere kans (410 per 100.000 werkenden) om betrokken te raken bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim dan de werkenden uit de categorieën 15 tot 29 jaar en 30 tot 49 jaar (beide 1.100 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren hebben werkenden in de leeftijdscategorie 50 jaar en ouder alleen een kleinere kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim dan de werkenden uit de categorieën 15 tot 29 jaar.

Bij arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in deze sector zijn niet zo vaak hoog opgeleiden betrokken (14%). De kans op een arbeidsongeval is voor werkenden met een hoge opleiding ook veel lager (340 per 100.000 werkenden) dan voor de laag en middelhoog opgeleiden (respectievelijk 1.000 en 1.300 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren neemt de kans op een ongeval toe naarmate het opleidingsniveau afneemt.

De meeste slachtoffers van arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim zijn van autochtone herkomst (87%). Deze groep heeft echter vrijwel dezelfde kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval als werkenden van allochtone herkomst.

Ten slotte zijn vrijwel alle slachtoffers van een ongeval met lichamelijk letsel en verzuim in het openbaar bestuur werknemer. Werknemers hebben ook een grotere kans om betrokken te raken bij arbeidsongevallen (910 per 100.000 werkenden) dan zelfstandigen (310 per 100.000 werkenden).

10.2.2 Bedrijfsomvang

In de sector openbaar bestuur vinden de minste arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats bij kleine bedrijven (6%) en de meeste ongevallen bij grote bedrijven (73%). De kans op een arbeidsongeval is echter in kleine bedrijven juist groter (2.600 per 100.000 werkenden) dan in middelgrote en grote bedrijven (respectievelijk 1.200 en 820 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren is de kans op een arbeidsongeval vergelijkbaar voor grote, middelgrote en kleine bedrijven.

Tabel 10.2 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in het openbaar bestuur, persoonskenmerken en bedrijfsomvang (jaar-gemiddelden)

	Openbaar bestuur				Alle andere sectoren	
	Werkende	Aantal	%	Aantal per 100.000	%	Aantal per 100.000
Geslacht						
Man	337.000	3.800	80	1.100	78	1.600
Vrouw	196.000	960	20	490	22	590
Leeftijd						
15 tot 29 jaar	88.000	960	20	1.100	35	1.500
30 tot 49 jaar	312.000	3.300	69	1.100	51	1.100
50 jaar en ouder	133.000	550	11	410	15	860
Opleidingsniveau						
Laag (Basis/MAVO/LBO)	83.000	840	18	1.000	47	1.900
Middel (HAVO/VWO/MBO)	246.000	3.300	68	1.300	45	1.200
Hoog (HBO/WO)	201.000	690	14	340	8	350
Herkomst						
Autochtoon	446.000	4.100	87	930	79	1.100
Allochtoon	86.000	630	13	730	21	1.500
Bedrijfsomvang						
Klein bedrijf	10.000	260	6	2.600	19	930
Midden bedrijf	87.000	1.000	22	1.200	40	1.400
Groot bedrijf	421.000	3.400	73	820	41	1.200
Positie in de werkring						
Werknemer	529.000	4.800	100	910	93	1.200
Zelfstandige	3.700	11	<1	310	7	700
TOTAAL	533.000	4.800	100	900	100	1.200

BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

10.2.3 Werkenmerken

De meeste ongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in het openbaar bestuur vinden plaats onder werkenden die 36 uur of meer per week werken (84%, zie tabel 10.3). Deze groep heeft tevens een grotere kans op arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (1.000 arbeidsongevallen per 100.000 werkenden) dan werkenden die minder dan 36 uur per week werken (540 per 100.000 werkenden). Verder vindt ongeveer de helft van de arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in deze sector plaats onder werkenden die niet 's avonds en 's nachts werken (45%). Echter, werkenden die wel 's avonds en 's nachts werken hebben een veel grotere kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim (2.600 per 100.000 werkenden) dan werkenden die niet 's avonds en 's nacht werken (500 per 100.000 werkenden).

Werkenden die regelmatig onder tijdsdruk werken hebben een vrijwel gelijke kans op een arbeidsongeval als werkenden die soms en niet onder tijdsdruk werken. Ook ten aanzien van het werktempo zijn er nauwelijks verschillen waar te nemen in de kans op een ongeval en de mate waarin men te maken heeft met een hoog werktempo.

De meeste werkenden die betrokken zijn bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim geven aan geen kracht te moeten zetten in hun werk (57%). De kans op een ongeval is kleiner voor werkenden die geen kracht hoeven te zetten in hun werk (570 per 100.000 werkenden) dan voor werkenden die soms en regelmatig kracht zetten in hun werk (respectievelijk 1.700 en 2.600 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren neemt de kans op een arbeidsongeval af naarmate men vaker kracht moet zetten in het werk. Verder vinden de meeste arbeidsongevallen plaats bij werkenden die aangeven in hun werk niet blootgesteld te worden aan lawaai (60%). Echter de kans op een ongeval met lichamelijk letsel en verzuim neemt juist toe naarmate men in het werk meer wordt blootgesteld aan lawaai van 610 naar 3.200 per 100.000 werkenden.

Bijna de helft van de arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in het openbaar bestuur vindt plaats bij werkenden die zelf regelmatig hun werktempo mogen bepalen (46%). Personen die het werktempo niet zelf mogen regelen hebben echter een grotere kans op een ongeval (1.800 per 100.000 werkenden) dan werkenden die dit soms of regelmatig mogen regelen (respectievelijk 990 en 710 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren worden geen verschillen gevonden in de kans op een arbeidsongeval tussen werkenden die regelmatig, soms en niet hun werktempo zelf mogen bepalen.

Veel ongevallen vinden ook plaats bij werkenden die meestal zelf mogen beslissen wanneer ze verlof opnemen (45%). Werkenden in deze sector die aangeven meestal zelf te kunnen beslissen wanneer zij verlof opnemen hebben echter een kleinere kans op arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (600 per 100.000 werkenden) dan werkenden die dit soms of niet zelf kunnen beslissen (respectievelijk 1.800 en 1.900 per 100.000 werkenden). Wanneer wordt gekeken naar alle andere sectoren is de kans op een arbeidsongeval vergelijkbaar ongeacht of iemand zelf kan beslissen verlof op te nemen.

Tabel 10.3 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in het openbaar bestuur, werkkenmerken (jaargemiddelden)

	Openbaar bestuur				Alle andere sectoren	
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000	%	Aantal per 100.000
Gewerkte uren						
<36 uur	143.000	770	16	540	27	730
36 uur of meer	390.000	4.000	84	1.000	73	1.500
Avond- en nachtwerk						
Nee	431.000	2.100	45	500	74	1.100
Ja	101.000	2.700	55	2.600	27	2.000
Tijdsdruk*						
Ja regelmatig	125.000	1.300	35	1.100	33	1.500
Ja soms	142.000	1.100	29	790	29	1.200
Nee	168.000	1.400	37	850	39	1.200
Hoog werktempo*						
Ja regelmatig	147.000	1.600	39	1.100	36	1.300
Ja soms	130.000	1.000	25	810	28	1.300
Nee	161.000	1.500	36	940	36	1.300
Kracht zetten*						
Ja regelmatig	44.000	1.100	26	2.600	61	3.000
Ja soms	46.000	800	18	1.700	17	1.500
Nee	449.000	2.500	57	570	22	440
Lawaai*						
Ja regelmatig	26.000	840	19	3.200	30	3.600
Ja soms	50.000	970	21	1.900	21	2.000
Nee	462.000	2.800	60	600	49	760
Werktempo zelf regelen*						
Ja regelmatig	273.000	1.900	46	710	55	1.200
Ja soms	85.000	840	20	990	20	1.300
Nee	79.000	1.400	34	1.800	25	1.500
Verlof opnemen zelf beslissen*						
Ja meestal	315.000	1.900	45	600	61	1.300
Ja soms	54.000	980	24	1.800	15	1.600
Nee	68.000	1.300	31	1.900	24	1.400
TOTAAL	533.000	4.800	100	900	100	1.200

* Vraag niet aan alle respondenten voorgelegd (zie paragraaf 1.2).
BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

10.3 Ongevalscenario's

Eén derde van de SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in het openbaar bestuur (zie tabel 10.4) vindt plaats in verband met letsel door contact met een object (33%, 1.200). In ongeveer de helft van deze gevallen gaat het om geraakt worden door een bewegend object. Nog eens bijna één derde van de slachtoffers heeft letsel door een val (30%, 1.100). Hierbij valt vooral zwikken op. Bijna twintig procent van de slachtoffers in het openbaar bestuur heeft letsel opgelopen door lichamelijk contact (18%, 680). Vrouwen worden relatief iets vaker dan mannen op de SEH-afdeling behandeld in verband met letsel door een val of lichamelijk contact; mannen iets vaker voor letsel door contact met een object. Wat leeftijd betreft kan opgemerkt worden dat het aandeel slachtoffers met letsel door contact met een object toeneemt met het toenemen van de leeftijd. Het aandeel slachtoffers met letsel door een val is het grootst in de leeftijdscategorie 15 tot en met 24 jaar. Ten opzichte van andere sectoren is dit opvallend; in de meeste sectoren is het aandeel slachtoffers met letsel door een val in deze leeftijdscategorie juist het kleinst. Het aandeel slachtoffers door lichamelijk contact is het grootst in de leeftijdscategorie 25 tot en met 44 jaar.

Tabel 10.4 SEH-behandelingen en ziekenhuisopnamen na SEH-behandeling na een arbeidsongeval in het openbaar bestuur, meest voorkomende ongevalscenario's (jaargemiddelden)

	SEH-behandeling		Ziekenhuis opname na SEH		
	Aantal	%	Aantal	%	Opname %
Val	1.100	30	70	42	7
- Zwikken	350	9	<10	2	<1
- Val van hoogte, val uit, van	130	3	20	12	17
- Val door sprong	90	2	20	9	16
- Val van tweewieler	90	2	10	7	14
- Struikelen	80	2	<10	<1	2
Contact met object	1.200	33	50	27	4
- Geraakt door bewegend object	550	15	20	13	4
- Snijden aan object	270	7	<10	5	3
- Stoten tegen stilstaand object	260	7	<10	5	3
- Beknelling	140	4	<10	3	4
Overige scenario's	1.400	37	50	31	4
- Lichamelijk contact	680	18	10	7	2
- Acute fysieke belasting	180	5	10	6	6
- Beet door dier	90	3	<10	<1	2
- Vreemd voorwerp in lichaam	80	2	-	-	-
- Vergiftiging	70	2	<10	5	13
TOTAAL	5.900	100	340	100	6

BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid

10.4 Nadere analyse van enkele scenario's

Lichamelijk contact, de ongevallen waarbij het slachtoffer geraakt wordt door een bewegend object en zwikken zijn interessant voor nadere analyse, omdat deze de grootste subcategorieën vormen. Nadere analyse van het ongevalsscenario 'val van hoogte' lijkt zinvol vanwege het relatief hoge aandeel ziekenhuisopnamen. Uitwerking van de ongevalsscenario's zwikken en val van hoogte bleken geen nuttige informatie op te leveren. In plaats daarvan wordt het scenario snijden verder uitgewerkt.

Tabel 10.5 geeft een overzicht van de uitgewerkte ongevalsscenario's. Bij lichamelijk contact gaat het in een kwart van de gevallen om letsel door een slag, klap of stomp. Uit de toedrachten is op te maken dat in ruim de helft van de gevallen de betrokkene een politieagent is. Twee procent van de slachtoffers met letsel door lichamelijk contact wordt na de SEH-behandeling opgenomen in het ziekenhuis. Ten opzichte van het overall percentage ziekenhuisopname in de sector openbaar bestuur (5%) is dit niet hoog. Ongevallen waarbij slachtoffers geraakt worden door een (onderdeel van) vervoermiddel zijn relatief ernstiger; 7% van de slachtoffers moet na behandeling op de SEH-afdeling worden opgenomen in het ziekenhuis.

Tabel 10.5 SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in het openbaar bestuur; een uitwerking van drie ongeval-scenario's

	Aantal	%		Aantal	%
LICHAMELIJK CONTACT	680	100	GERAAKT DOOR	550	100
Slag, klap, stomp	160	24	Vervoermiddelen		
Trap, schop	110	16	(onderdelen van)	170	24
Beet door persoon	80	12	- Auto	110	20
SNIJDEN AAN	270	100			
Materiaal van glas	70	24			

BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid

In tabel 10.6 staat een overzicht van alle ernstige ongevallen (ziekenhuisopname na SEH-behandeling) waarbij sprake is van letsel doordat het slachtoffer geraakt is door een (onderdeel van) vervoermiddel. Dit betreft voornamelijk botsingen tussen twee voertuigen. Omdat er binnen het ongevalsscenario lichamelijk contact (trap/schop, slag/klap/stomp en beet door persoon) maar weinig ernstige ongevallen zijn, worden in tabel 10.7 alle toedrachten weergegeven van het ongevalsscenario lichamelijk contact (trap/schop, slag/klap/stomp en beet door persoon) waarbij een politieagent betrokken was en die hebben geleid tot een ziekenhuisopname aangevuld met enkele minder ernstige gevallen. Hieraan valt op dat deze ongevallen relatief vaak gebeuren tijdens een arrestatie, maar ook tijdens politieoefeningen of -trainingen.

Tabel 10.6 Ziekenhuisopnamen na SEH-behandeling na een arbeidsongeval in het openbaar bestuur, geraakt door (onderdeel van) vervoermiddel (geregistreerde cases)

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Betrokken product	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
Man	32	Auto	Tijdens het werk met auto uit de bocht gevlogen tegen een lantaarnpaal.	Oppervlakkig letsel	Onderrug
Man	32	Auto	Motorpolitieagent door auto in flank geraakt.	Fractuur	Enkel
Man	33	Auto	Motoragent tegen auto gebotst.	Luxatie	Schouder
Man	36	Auto	Politieauto tegen ambulance.	Hersenletsel, overig	Hersenen
Man	36	Auto	Motoragent tegen auto gereden.	Onbekend	Onbekend
Man	36	Auto	Auto tegen auto gereden.	Na onderzoek geen letsel	Niet van toepassing
Man	58	Vrachtauto	Postbode is op bedrijventerrein aangereiden door vrachtwagen die achteruit reed.	Onbekend	Onbekend

BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid

Tabel 10.7 (Ziekenhuisopnamen na) SEH-behandeling na een arbeidsongeval in het openbaar bestuur, lichamelijk contact bij politieagenten, trap/schop, slag/klap/stomp en beet door persoon (geregistreerde cases)

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
ZIEKENHUISOPNAMEN NA SEH-BEHANDELING				
TRAP OF SCHOP				
Man	39	Politieagent heeft schoppen tegen het hoofd gehad van een arrestant.	Hersenschudding	Hersenen
Man	48	Tijdens werk op het politiebureau door een arrestant geschopt en geslagen.	Oppervlakkig letsel	Thorax
SLAG, KLAP OF STOMP				
Man	42	Politieagent van achteren neergeslagen.	Hersenschudding	Hersenen
Man	43	Politieagent tijdens werkzaamheden door vijf personen aangevallen.	Oppervlakkig letsel	Meerdere lichaamsdelen

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
SEH-BEHANDELING ZONDER ZIEKENHUISOPNAME				
BEET DOOR PERSOON				
Man	22	Politieagent bij arrestatie in opvanghuis voor daklozen door arrestant gebeten.	Oppervlakkig letsel	Hand
Vrouw	35	Tijdens het werk als politieagent door arrestant in vinger gebeten.	Open wond	Vingers
Man	36	Politieagent tijdens aanhouden van dief in hand gebeten.	Oppervlakkig letsel	Hand
Man	39	Politie tijdens werk een beet van mens in bovenbeen.	Oppervlakkig letsel	Bovenbeen
Man	41	Politieagent door arrestant gebeten.	Open wond	Nek
Man	42	Politieman is gebeten door arrestant aan zijkant van hoofd.	Oppervlakkig letsel	Aangezicht
Man	44	Politie op rechtbank in onderarm gebeten.	Open wond	Onderarm
SLAG/KLAP/STOMP				
Man	24	Na aanhouding verdachte tijdens werk als politie op straat klappen gehad.	Oppervlakkig letsel	Aangezicht
Man	26	Door arrestant in politiecel geslagen.	Oppervlakkig letsel	Aangezicht
Vrouw	28	Politieagente heeft iemand aangehouden en er is een vechtpartij ontstaan.	Oppervlakkig letsel	Hand
Man	33	Tijdens geweldstraining bij de politie met pols klap afgeweerd.	Oppervlakkig letsel	Pols
Man	42	Als politieagent in dienst van achteren neer geslagen.	Hersenschudding	Hersenen
Man	49	Gisteren bij aanhouding heeft een agent met klap uitdelen hand bezeerd.	Fractuur	Vingers
Man	49	Bij aanhouding heeft politieagent klap gekregen.	Fractuur	Neus
Man	53	Als politieagent klap op hoofd gehad.	Oppervlakkig letsel	Behaarde hoofd
TRAP/SCHOP				
Vrouw	21	Tijdens werk als politieagente schop tegen voet gehad.	Oppervlakkig letsel	Voet
Man	22	Tijdens de politieopleiding met sporten een trap tegen zijn elleboog aangehad van medesporter.	Fractuur	Elleboog
Vrouw	23	Tijdens sporten tegen hand collega geschopt.	Oppervlakkig letsel	Teen
Vrouw	28	Politieagent heeft bij aanhouding van arrestant schop tegen slaap gekregen en verdraaiing van arm.	Distorsie	Onderarm

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
Man	30	Politie bij aanhouding trappen gekregen.	Oppervlakkig letsel	Meerdere lichaams- delen
Man	34	Politie door verdachte tegen thorax geschopt.	Oppervlakkig letsel	Thorax
Man	37	Met politieoefening in sporthal trap tegen pols gekregen.	Oppervlakkig letsel	Pols
Vrouw	39	Politieagente betrokken bij vechtpartij met arrestant, is geschopt en geslagen.	Oppervlakkig letsel	Behaarde hoofd
Man	40	Politieagent heeft op straat gevochten met voetbalreischopper.	Open wond	Hand
Man	50	Als politieagent trappen van junk gehad.	Oppervlakkig letsel	Onderarm

BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid

10.5 Conclusies

In dit hoofdstuk is een risicoprofiel geschetst voor betrokkenheid bij arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (in termen van de kans op een ongeval) in de sector openbaar bestuur. De groepen met een relatief grote kans op een arbeidsongeval zijn:

- Mannen
- Werkenden tussen de 15 en 49 jaar
- Middelhoog en laag opgeleiden
- Werknemers
- Werkenden in een klein bedrijf
- Werkenden die 36 uur per week of meer werken
- 's Avonds en 's nachts werken
- Kracht zetten in het werk
- Blootstelling aan lawaai op het werk
- Niet zelf het werktempo mogen bepalen
- Soms of niet zelf mogen beslissen wanneer verlof op te nemen

Deels komt dit profiel overeen met dat van alle andere sectoren. Factoren die in de sector openbaar bestuur anders zijn dan voor werkenden in alle andere sectoren zijn:

- Leeftijd: in deze sector hebben werkenden van 50 jaar en ouder een kleinere kans op een ongeval dan werkenden die jonger zijn dan 50 jaar. In alle andere sectoren hebben werkenden van 50 jaar en ouder alleen een kleinere kans op een arbeidsongeval dan 15-29 jarigen.

- Opleidingsniveau: hoog opgeleiden hebben in deze sector een kleinere kans op een ongeval. In alle andere sectoren neemt de kans op een ongeval af naarmate het opleidingsniveau toeneemt.
- Bedrijfsomvang: de kans op een ongeval in deze sector is groter in kleine bedrijven dan in middelgrote en grote bedrijven. In alle andere sectoren is de kans op een arbeidsongeval vergelijkbaar voor grote, middelgrote en kleine bedrijven.
- Kracht zetten: In deze sector is de kans op een ongeval kleiner voor werkenden die geen kracht hoeven te zetten in hun werk dan voor werkenden die soms en regelmatig kracht zetten in hun werk. In alle andere sectoren neemt de kans op een arbeidsongeval af naarmate men vaker kracht moet zetten in het werk.
- Werktempo zelf regelen: Werkenden in deze sector die het werktempo niet zelf mogen regelen hebben een grotere kans op een ongeval dan werkenden die dit soms of regelmatig mogen regelen. In alle andere sectoren is de kans op een arbeidsongeval vergelijkbaar voor werkenden die regelmatig, soms en niet hun werktempo zelf mogen bepalen.
- Verlof opnemen zelf beslissen: in deze sector hebben werkenden die meestal zelf mogen beslissen wanneer zij verlof opnemen een kleinere kans op een ongeval. In alle andere sectoren is de kans op een ongeval gelijk ongeacht of men dit zelf mag beslissen.

Conclusies ten aanzien van de meest voorkomende scenario's bij ongevallen in de sector openbaar bestuur waarvoor het slachtoffer wordt behandeld op een SEH-afdeling van een ziekenhuis:

- Eén derde van de SEH-behandelingen vindt plaats in verband met letsel door contact met een object (33%), in ongeveer de helft van de gevallen gaat het dan om geraakt worden door een bewegend object.
- Bijna één derde van de slachtoffers heeft letsel door een val (30%) waarbij vooral zwikken opvalt.
- Ongeveer een vijfde van de slachtoffers loopt letsel op door lichamelijk contact (18%).
- Bij lichamelijk contact gaat het in ongeveer een kwart van de gevallen om letsel door een slag, klap of stomp.
- In ruim de helft van de gevallen van letsel door lichamelijk contact is de betrokkene een politieagent, waarbij het letsel relatief vaak ontstaat tijdens een arrestatie maar ook tijdens politieoefeningen of -trainingen.
- Bij de ernstige ongevallen waarbij sprake is van letsel doordat het slachtoffer geraakt is door een (onderdeel van) vervoermiddel, gaat het voornamelijk om botsingen tussen twee voertuigen.

De kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in de sector openbaar bestuur laat de afgelopen jaren geen significante lineaire afname of toename zien. Dat geldt ook ten aanzien van het (absolute) aantal ongevallen met SEH-behandeling in deze sector.

11 Onderwijs

11.1 Kerncijfers

In het onderwijs vinden naar schatting jaarlijks gemiddeld 1.800 arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats (zie tabel 11.1). Dit zijn 360 arbeidsongevallen per 100.000 werkenden. Deze kans is veel kleiner dan de kans op een ongeval in alle andere sectoren.

Tabel 11.1 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in het onderwijs (jaargemiddelden)

	ONDERWIJS			
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000
Onderwijs	495.000	1.800	100	360
Basis- en speciaal onderwijs	180.000	640	38	350
Voortgezet onderwijs	160.000	700	42	440
Hoger onderwijs	99.000	150	9	150
Overig onderwijs	26.000	140	8	510

BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

Jaarlijks vinden er gemiddeld 850 SEH-behandelingen plaats na een arbeidsongeval in het onderwijs. Dit komt overeen met 170 SEH-behandelingen per 100.000 werkenden. Vier procent van deze slachtoffers wordt na behandeling op de SEH-afdeling opgenomen in het ziekenhuis.

De afgelopen jaren is de kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in het onderwijs toegenomen met gemiddeld 2% per jaar. Deze toename is niet significant.

Het (absolute) aantal ongevallen met SEH-behandeling in deze sector neemt toe met gemiddeld minder dan 1% per jaar. Deze toename is eveneens niet significant.

11.2 Risicoprofiel

11.2.1 Persoonskenmerken

In het onderwijs is ongeveer de helft van de slachtoffers van arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim vrouw (52%, zie tabel 11.2). De kans op een dergelijk

ongeval is vergelijkbaar voor mannen en vrouwen. In alle andere sectoren is het merendeel van de slachtoffers man (79%) en hebben mannen ook een grotere kans op een ongeval dan vrouwen.

De meeste arbeidsongevallen komen voor in de leeftijdsgroep 30-49 jaar (49%). Werkenden in de leeftijdscategorie 15 tot 29 jaar hebben een grotere kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim (540 per 100.000 werkenden) dan de werkenden uit de categorieën 30 tot 49 jaar en 50 jaar en ouder (respectievelijk 340 en 300 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren hebben werkenden in de leeftijd van 15-29 jaar alleen een grotere kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval dan werkenden van 50 jaar en ouder.

Bij arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in deze sector zijn vaak hoog opgeleiden betrokken (60%). De kans op een ongeval neemt echter af naarmate men hoger is opgeleid van 820 naar 280 per 100.000 werkenden. In alle andere sectoren hebben hoog opgeleiden een lagere kans op een arbeidsongeval dan middelhoog en laag opgeleide werkenden.

De meeste slachtoffers van arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim zijn van autochtone herkomst (79%). Deze groep heeft echter een kleinere kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval (330 per 100.000 werkenden) dan werkenden van allochtone herkomst (560 per 100.000 werkenden). Dit verschil is niet waar te nemen in alle andere sectoren, waar autochtone en allochtone werkenden een vergelijkbare kans hebben op een ongeval.

Ten slotte is het grootste deel van de slachtoffers van een ongeval met lichamelijk letsel en verzuim in het onderwijs werknemer (95%). De kans op een arbeidsongeval is vergelijkbaar voor werknemers en zelfstandigen. In alle andere sectoren is de kans op een arbeidsongeval groter voor werknemers dan voor zelfstandigen.

11.2.2 Bedrijfsomvang

In de sector onderwijs vindt ongeveer de helft van de arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats bij middelgrote bedrijven (49%). De kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim is ook groter in de middelgrote en grote bedrijven (respectievelijk 380 en 370 per 100.000 werkenden) dan in de kleine bedrijven (240 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren is de kans op een arbeidsongeval alleen groter in de middelgrote bedrijven dan in de kleine bedrijven.

Tabel 11.2 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in het onderwijs, persoonskenmerken en bedrijfsomvang (jaargemiddelden)

	Onderwija				Alle andere sectoren	
	Werkende	Aantal	%	Aantal per 100.000	%	Aantal per 100.000
Geslacht						
Man	209.000	850	48	410	79	1.700
Vrouw	287.000	910	52	320	21	610
Leeftijd						
15 tot 29 jaar	79.000	430	24	540	34	1.500
30 tot 49 jaar	257.000	870	49	340	52	1.200
50 jaar en ouder	160.000	480	27	300	14	880
Opleidingsniveau						
Laag (Basis/MAVO/LBO)	32.000	260	15	820	46	1.900
Middel (HAVO/VWO/MBO)	87.000	460	26	520	47	1.200
Hoog (HBO/WO)	375.000	1.100	60	280	7	360
Herkomst						
Autochtoon	427.000	1.400	79	330	80	1.200
Allochtoon	68.000	380	22	560	20	1.500
Bedrijfsomvang						
Klein bedrijf	36.000	90	5	240	18	950
Midden bedrijf	228.000	860	49	380	39	1.500
Groot bedrijf	220.000	800	46	370	43	1.200
Positie in de werkring						
Werknemer	479.000	1.700	95	350	93	1.300
Zelfstandige	17.000	90	5	520	7	700
TOTAAL	495.000	1.800	100	360	100	1.200

BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

11.2.3 Werkkenmerken

Iets meer dan de helft van de ongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in het onderwijs vindt plaats onder werkenden die minder dan 36 uur per week werken (55%, zie tabel 11.2). Ook de kans op een ongeval is nauwelijks verschillend voor werkenden die minder dan 36 uur of 36 uur per week of meer werken. Dit terwijl in alle andere sectoren werkenden die 36 uur of meer per week werken een grotere kans hebben op een ongeval dan werkenden die minder dan 36 uur per week werken.

Negentig procent van de werkenden in het onderwijs met een arbeidsongeval werken niet 's nachts en 's avonds. Werkenden die wel 's avonds en 's nachts werken hebben

een grotere kans op een ongeval in deze sector (1.200 per 100.000 werkenden) dan werkenden die niet 's avonds en 's nachts werken (330 per 100.000 werkenden).

Werkenden in het onderwijs die niet of soms onder tijdsdruk werken hebben een grotere kans (390 en 410 per 100.000 werkenden) op een ongeval dan werkenden die aangeven regelmatig onder tijdsdruk te werken (230 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren wordt geen verschil waargenomen. Ten aanzien van het werktempo blijkt dat werkenden die aangeven niet in hoog tempo te werken een hogere kans op een ongeval hebben (630 per 100.000 werkenden) dan personen die dit soms of regelmatig doen (respectievelijk 290 en 220 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren is de kans op een ongeval gelijk ongeacht of men in een hoog tempo moet werken.

De meeste werkenden die betrokken zijn bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim geven aan geen kracht te zetten in hun werk (60%). Werkenden die aangeven regelmatig kracht te zetten in hun werk hebben echter een veel grotere kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim (2.300 per 100.000 werkenden) dan werkenden die aangeven geen of soms kracht te zetten in hun werk. Tevens hebben werkenden die geen kracht zetten in het werk een grotere kans op een arbeidsongeval (260 per 100.000 werkenden) dan werkenden die aangeven soms kracht te moeten zetten (130 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren wordt een toename in de kans op een ongeval waargenomen wanneer men vaker kracht moet zetten.

Verder vindt ongeveer de helft van de arbeidsongevallen plaats bij werkenden die aangeven in hun werk niet blootgesteld te worden aan lawaai (49%). De kans op een ongeval neemt echter toe naarmate men meer wordt blootgesteld aan lawaai van 250 naar 1.300 per 100.000 werkenden.

Wanneer gekeken wordt naar de regelmogelijkheden (werktempo zelf regelen en verlof opnemen zelf beslissen), blijkt dat de meeste arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in het onderwijs plaatsvinden bij werkenden die zelf regelmatig hun werktempo mogen bepalen (56%). Werkenden die niet hun werktempo zelf kunnen regelen hebben een kleinere kans op een arbeidsongeval dan werkenden die hun werktempo soms zelf kunnen regelen (respectievelijk 300 en 490 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren wordt geen verschil waargenomen in de kans op een ongeval naarmate men vaker het werktempo zelf mag regelen.

Daarnaast hebben werkenden in deze sector die aangeven soms zelf te kunnen beslissen wanneer zij verlof opnemen een grotere kans op arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (600 per 100.000 werkenden) dan werkenden die dit niet of meestal zelf kunnen beslissen (respectievelijk 350 en 310 per 100.000 werkenden). Wanneer wordt gekeken naar alle andere sectoren is de kans op een arbeidsongeval vergelijkbaar ongeacht of iemand zelf kan beslissen verlof op te nemen.

Tabel 11.3 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in het onderwijs, werkkenmerken (jaargemiddelden)

	Onderwijs				Alle andere sectoren	
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000	%	Aantal per 100.000
Gewerkte uren						
<36 uur	266.000	970	55	370	26	760
36 uur of meer	229.000	800	45	350	75	1.500
Avond- en nachtwerk						
Nee	479.000	1.600	90	330	72	1.100
Ja	16.000	180	10	1.200	28	2.000
Tijdsdruk*						
Ja regelmatig	114.000	260	20	230	33	1.500
Ja soms	122.000	500	38	410	29	1.300
Nee	144.000	560	42	390	38	1.200
Hoog werktempo*						
Ja regelmatig	135.000	290	19	220	36	1.400
Ja soms	106.000	300	20	290	28	1.300
Nee	149.000	940	61	630	36	1.300
Kracht zetten*						
Ja regelmatig	27.000	630	37	2.300	60	3.000
Ja soms	41.000	50	3	130	17	1.500
Nee	398.000	1.000	60	260	23	460
Lawaai*						
Ja regelmatig	40.000	520	31	1.300	29	3.700
Ja soms	91.000	350	21	390	21	2.200
Nee	336.000	830	49	250	50	780
Werktempo zelf regelen*						
Ja regelmatig	220.000	870	56	390	55	1.200
Ja soms	87.000	420	27	490	20	1.400
Nee	83.000	250	16	300	26	1.600
Verlof opnemen zelf beslissen*						
Ja meestal	95.000	290	21	310	60	1.300
Ja soms	36.000	210	16	600	16	1.600
Nee	251.000	870	63	350	24	1.800
TOTAAL	495.000	1.800	100	360	100	1.200

* Vraag niet aan alle respondenten voorgelegd (zie paragraaf 1.2).
BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

11.3 Ongevalsescenario's

Bijna de helft van de SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in het onderwijs vindt plaats in verband met letsel door contact met een object (45%, 390). Eén derde van de slachtoffers heeft letsel door een val (33%, 290). Hierbij komt letsel door zwikken en val van trap of ladder het meeste voor. Bijna één tiende van de slachtoffers in het onderwijs heeft letsel opgelopen door lichamelijk contact (8%, 70).

Vrouwen worden relatief vaker dan mannen op de SEH-afdeling behandeld in verband met letsel door een val; mannen worden vaker behandeld voor letsel door contact met een object. Wat leeftijd betreft kan opgemerkt worden dat het aandeel slachtoffers met letsel door een val toeneemt met het toenemen van de leeftijd; het aandeel slachtoffers met letsel door lichamelijk contact neemt juist af. Het aandeel slachtoffers door contact met een object is het grootst in de leeftijdscategorie 15 tot en met 24 jaar en het kleinst in de leeftijdscategorie 25 tot en met 44 jaar.

Tabel 11.4 SEH-behandelingen en ziekenhuisopnamen na SEH-behandeling na een arbeidsongeval in het onderwijs, meest voorkomende ongevalsscenario's (jaargemiddelden)

	SEH-behandeling		Ziekenhuis opname na SEH		
	Aantal	%	Aantal	%	Opname %
Val	290	33	20	61	7
- Zwikken	80	9	<10	17	7
- Val van trap of ladder	50	6	<10	11	6
Contact met object	390	45	<10	22	2
- Snijden aan object	150	18	<10	17	3
- Geraakt door bewegend object	140	16	<10	6	1
- Stoten tegen stilstaand object	50	6	-	-	-
Overig scenario	180	21	<10	17	3
- Lichamelijk contact	70	8	<10	17	8
TOTAAL	850	100	30	100	4

BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid

11.4 Nadere analyse van enkele scenario's

Snij-ongevallen en ongevallen waarbij het slachtoffer geraakt wordt door een bewegend object zijn interessant voor nadere analyse, omdat deze de grootste subcategorieën vormen. Een nadere analyse van de ongevallen waarbij het slachtoffer geraakt wordt door een bewegend object bleek geen nuttige informatie op te leveren. Naast snij-ongevallen zijn verder geen andere ongevalsscenario's uitgewerkt omdat het

aantal SEH-behandelingen per scenario daarvoor te klein is. Tabel 11.5 geeft daarom alleen een overzicht van de nadere analyse van snij-ongevallen.

Tabel 11.5 SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in het onderwijs, een uitwerking van één ongevalsscenario (jaargemiddelden)

	Aantal	%
SNIJDEN AAN	150	100
Handgereedschap (incl. messen)	50	35

BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid

In tabel 11.6 staat een overzicht van alle ziekenhuisopnamen na een SEH-behandeling na een arbeidsongeval in het onderwijs zoals *geregistreerd* in LIS in de periode. Deze aantallen zijn te klein om inzicht te geven in de toedrachten van de ongevallen.

Tabel 11.6 Alle ziekenhuisopnamen na SEH-behandeling na een arbeidsongeval in het onderwijs (geregistreerde cases)

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Betrokken product	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
STRUIKELEN					
Vrouw	8	Autoband	Op school gevallen over banden die op de grond lagen.	Fractuur	Onderarm
Vrouw	51	Drempel	Leraar op school gestruikeld over drempel.	Fractuur	Onderbeen
UITGLIJDEN					
Vrouw	49	Gladde vloer	Schooljufvrouw op gladde vloer op school achterover gevallen.	Fractuur	Wervelkolom
ZWIKKEN					
Vrouw	43	Onbekend	Tijdens geven van gymles verstapt.	Spier- of peesletsel	Achillespees
Man	48	Bal	Sportleraar, voet op bal, voet verstuikt.	Fractuur	Enkel
VAL VAN TRAP OF LADDER					
Vrouw	41	Vaste trap	School, administratief medewerker, van vaste trap gevallen.	Fractuur	Enkel
Vrouw	52	Vaste trap	Tijdens werk op school van trap gevallen.	Fractuur	Pols

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Betrokken product	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
VAL, OVERIG					
Man	47	Verwarmings-apparatuur	Leraar is tegen verwarming aan gevallen tijdens stoeipartij.	Open wond	Aangezicht
Vrouw	56	Lichaam	Op school door leerling per ongeluk omver gelopen.	Fractuur	Schouder
Vrouw	83	Onbekend	Gevalen op heup tijdens lesgeven.	Fractuur	Heup
SNIJDEN					
Vrouw	30	Glazen paneel	Vinger gesneden aan glazen buis.	Open wond	Vingers
Man	55	Zaag	Op school even iets afzagen en daarbij in vinger gezaagd.	Open wond	Vingers
Man	59	Mes niet gespecificeerd	Leraar op school door oud-leerling met mes gestoken.	Open wond	Thorax
BEWEGEND OBJECT					
Man	53	Metalen plaat	Tijdens werkzaamheden als leraar in praktijkles een stalen plaat op voet gekregen.	Fractuur	Enkel
LICHAMELIJK CONTACT					
Man	43	Lichaam	Als conciërge van een school geweld-dadige leerlingen over zijn been heen gekregen.	Fractuur	Onderbeen
Man	50	Onbekend	Docent heeft klappen van leerling gehad.	Fractuur	Kaak
Man	53	Onbekend	Op speelplaats is bij touwtje springen een kind op achillespees gesprongen.	Spier- of peesletsel	Achilles-pees
BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid					

11.5 Conclusies

In dit hoofdstuk is een risicoprofiel geschetst voor betrokkenheid bij arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (in termen van de kans op een ongeval) in het onderwijs. De groepen met een relatief grote kans op een arbeidsongeval zijn:

- 15-29 jarigen
- Laag opgeleiden
- Allochtone werkenden
- Werkenden in middelgrote en grote bedrijven
- 's Avonds en 's nachts werken
- Niet of soms onder tijdsdruk werken
- Niet in hoog werktempo werken

- Regelmatig kracht moeten zetten in het werk
- Worden blootgesteld aan lawaai op het werk

Deels komt dit profiel overeen met dat van alle andere sectoren. Factoren die in het onderwijs anders zijn dan voor werkenden in alle andere sectoren zijn:

- Geslacht: in het onderwijs is geen verschil in kans op betrokkenheid bij een arbeidsongeval tussen mannen en vrouwen, terwijl in alle andere sectoren mannen een grotere kans hebben op een ongeval.
- Leeftijd: in deze sector hebben werkenden in de leeftijdscategorie 15 tot 29 jaar een grotere kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval dan de overige werkenden. In alle andere sectoren hebben werkenden in de leeftijd van 15-29 jaar alleen een grotere kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval dan werkenden van 50 jaar en ouder.
- Opleidingsniveau: de kans op een ongeval neemt in deze sector af naarmate men hoger is opgeleid. In alle andere sectoren hebben hoog opgeleiden een lagere kans op een arbeidsongeval dan middelhoog en laag opgeleide werkenden.
- Herkomst: in deze sector hebben allochtone werkenden een grotere kans op een ongeval, terwijl in alle andere sectoren de kans voor autochtone en allochtone werkenden vergelijkbaar is.
- Positie in de werkring: in deze sector is de kans op een ongeval vergelijkbaar voor zelfstandigen en werknemers, terwijl in alle andere sectoren werknemers een grotere kans op een ongeval hebben dan zelfstandigen.
- Bedrijfsomvang: de kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim is in deze sector groter in de middelgrote en grote bedrijven dan in de kleine bedrijven. In alle andere sectoren is de kans op een arbeidsongeval alleen groter in de middelgrote bedrijven dan in de kleine bedrijven.
- Gewerkte uren: in deze sector wordt geen verschil waargenomen. In alle andere sectoren hebben personen die 36 uur per week of meer werken een grotere kans op een ongeval.
- Tijdsdruk: in deze sector hebben werkenden die niet en soms onder tijdsdruk werken een grotere kans op een ongeval dan werkenden die dit wel regelmatig doen. Dit verschil wordt in alle andere sectoren niet gevonden.
- Hoog werktempo: in deze sector hebben personen die niet in hoog tempo werken een grotere kans op een ongeval, terwijl in alle andere sectoren er geen verschil wordt waargenomen.
- Kracht zetten: in deze sector hebben werkenden die regelmatig kracht zetten in hun werk de grootste kans op een arbeidsongeval. In alle andere sectoren neemt de kans op een arbeidsongeval toe naarmate men meer kracht moet zetten in het werk.
- Werktempo zelf regelen: werkenden in deze sector die niet hun werktempo zelf kunnen regelen hebben een kleinere kans op een arbeidsongeval dan werkenden die hun werktempo soms zelf kunnen regelen. In alle andere sectoren wordt geen

verschil waargenomen in de kans op een ongeval naarmate men vaker het werktempo zelf mag regelen.

- Verlof opnemen zelf beslissen: werkenden in deze sector die aangeven soms zelf te kunnen beslissen wanneer zij verlof opnemen een grotere kans op een arbeidsongeval. In alle andere sectoren is de kans op een arbeidsongeval vergelijkbaar ongeacht of iemand zelf kan beslissen verlof op te nemen.

Conclusies ten aanzien van de meest voorkomende scenario's bij ongevallen in het onderwijs waarvoor het slachtoffer wordt behandeld op een SEH-afdeling van een ziekenhuis:

- Bijna de helft van de SEH-behandelingen vindt plaats in verband met letsel door contact met een object (45%).
- Eén derde van de slachtoffers heeft letsel door een val (33%), hierbij komt letsel door zwikken of door een val van trap of ladder het meeste voor.
- Bijna één tiende van de slachtoffers in het onderwijs heeft letsel opgelopen door lichamelijk contact (8%)
- Bij een derde van de snij-ongevallen snijdt het slachtoffer zich aan handgereedschap (inclusief messen).

De kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in het onderwijs laat de afgelopen jaren geen significante lineaire afname of toename zien. Hetzelfde geldt voor het (absolute) aantal ongevallen met SEH-behandeling in deze sector.

12 Gezondheids- en welzijnszorg

12.1 Kerncijfers

In de gezondheids- en welzijnszorg vinden naar schatting jaarlijks gemiddeld 8.000 arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats (zie tabel 12.1). Dit zijn 710 arbeidsongevallen per 100.000 werkenden. Deze kans is kleiner dan de kans op een ongeval in alle andere sectoren.

Tabel 12.1 *Arbidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de gezondheids- en welzijnszorg (jaargemiddelden)*

	GEZONDHEIDS- EN WELZIJSZORG			
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000
Gezondheids- en welzijnszorg	1.127.000	8.000	100	710
Ziekenhuizen	188.000	1.000	13	540
Overige gezondheidszorg	267.000	1.100	14	400
Verpleeg- en bejaardenhuizen	316.000	3.200	40	980
Overige welzijnszorg	319.000	2.600	33	790

BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

Jaarlijks vinden er 3.400 SEH-behandelingen plaats na een arbeidsongeval in de gezondheids- en welzijnszorg. Dit komt overeen met 300 SEH-behandelingen per 100.000 werkenden. Twee procent van deze slachtoffers wordt na behandeling op de SEH-afdeling opgenomen in het ziekenhuis. Met het toenemen van de leeftijd lijkt het percentage slachtoffers dat na behandeling op de SEH-afdeling wordt opgenomen in het ziekenhuis toe te nemen (15-24 jaar: <1%, 25-44 jaar: 1%, 45-64 jaar: 3%).

De afgelopen jaren is de kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in de gezondheids- en welzijnszorg afgenomen met gemiddeld 4% per jaar. Deze afname is niet significant.

Het (absolute) aantal ongevallen met SEH-behandeling in deze sector neemt af met gemiddeld 3% per jaar. Deze afname is eveneens niet significant.

12.2 Risicoprofiel

12.2.1 Persoonskenmerken

In de gezondheids- en welzijnzorg is het merendeel van de slachtoffers van arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim vrouw (77%, zie tabel 12.2). De kans op een dergelijk ongeval is voor mannen en vrouwen echter vergelijkbaar. In alle andere sectoren hebben mannen een grotere kans op een ongeval dan vrouwen.

Meer dan de helft van de arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim vindt plaats bij de 30-49 jarigen. Werkenden in de leeftijdscategorie van 15-29 jaar hebben een grotere kans (1.000 per 100.000 werkenden) om betrokken te raken bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim dan de werkenden uit de categorie 50 jaar en ouder (520 per 100.000 werkenden).

Meer dan de helft van de arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim vindt plaats bij middelhoog opgeleide werkenden. De kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim is voor werkenden met een hoge opleiding lager (420 per 100.000 werkenden) dan voor middelhoog en laag opgeleiden (respectievelijk 800 en 1.000 per 100.000 werkenden).

Daarnaast zijn de meeste slachtoffers van arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim van autochtone herkomst (83%). Deze groep heeft echter een vergelijkbare kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval met werkenden van allochtone herkomst.

Ten slotte zijn vrijwel alle slachtoffers van een ongeval met lichamelijk letsel en verzuim in de gezondheids- en welzijnzorg werknemer (99%). De kans op een arbeidsongeval is ook groter voor werknemers (750 per 100.000 werkenden) dan voor zelfstandigen (160 per 100.000 werkenden).

12.2.2 Bedrijfsomvang

In de sector gezondheids- en welzijnzorg vinden vooral arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats bij grote bedrijven (70%). De kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim is groter in de grote en middelgrote bedrijven (810 en 690 per 100.000 werkenden) ten opzichte van kleine bedrijven (400 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren zijn de kansen op een ongeval nagenoeg gelijk ongeacht de grootte van het bedrijf.

Tabel 12.2 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de gezondheids- en welzijnzorg, persoonskenmerken en bedrijfsomvang (jaargemiddelden)

	Gezondheids- en welzijnzorg				Alle andere sectoren	
	Werkende	Aantal	%	Aantal per 100.000	%	Aantal per 100.000
Geslacht						
Man	220.000	1.900	23	850	84	1.600
Vrouw	908.000	6.100	77	680	16	550
Leeftijd						
15 tot 29 jaar	236.000	2.400	29	1.000	34	1.500
30 tot 49 jaar	649.000	4.400	55	680	51	1.200
50 jaar en ouder	242.000	1.300	16	520	15	880
Opleidingsniveau						
Laag (Basis/MAVO/LBO)	192.000	1.900	24	1.000	48	1.900
Middel (HAVO/VWO/MBO)	547.000	4.400	55	800	45	1.300
Hoog (HBO/WO)	386.000	1.600	21	420	7	330
Herkomst						
Autochtoon	968.000	6.700	83	690	80	1.200
Allochtoon	158.000	1.400	17	860	21	1.600
Bedrijfsomvang						
Klein bedrijf	148.000	600	8	400	19	990
Midden bedrijf	262.000	1.800	23	690	41	1.500
Groot bedrijf	682.000	5.500	70	810	40	1.200
Positie in de werkring						
Werknemer	1.057.000	7.900	99	750	93	1.300
Zelfstandige	70.000	120	1	160	8	750
TOTAAL	1.127.000	8.000	100	710	100	1.200

BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

12.2.3 Werkenmerken

Ongeveer driekwart van de ongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de gezondheids- en welzijnzorg vindt plaats onder werkenden die minder dan 36 uur per week werken (74%, zie tabel 12.3). De kans op een ongeval is echter nauwelijks verschillend voor werkenden die minder dan 36 uur of 36 uur per week of meer werken. In alle andere sectoren hebben werkenden die 36 uur of meer per week werken juist een grotere kans op een ongeval dan werkenden die minder dan 36 uur per week werken. Werkenden die 's avonds en 's nachts werken hebben een grotere kans op een ongeval in deze sector (970 per 100.000 werkenden) dan werkenden die niet 's avonds en 's nachts werken (620 per 100.000 werkenden).

Er lijkt nauwelijks verschil te zijn in de kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim tussen werkenden die niet, soms of regelmatig onder druk werken. Ten aanzien van het werktempo lijkt er ook nauwelijks verschil te zijn.

De meeste werkenden die betrokken zijn bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim geven aan geen kracht te moeten zetten in hun werk (57%). Zij hebben een kleinere kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim (300 per 100.000 werkenden) dan werkenden die aangeven dit soms en regelmatig te doen (700 en 1.000 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren neemt de kans op een arbeidsongeval toe naarmate men meer kracht moet zetten in het werk.

Verder vinden de meeste arbeidsongevallen plaats bij werkenden die aangeven in hun werk niet blootgesteld te worden aan lawaai (74%). Hun kans op een arbeidsongeval is kleiner (510 per 100.000 werkenden) dan voor werkenden die soms en regelmatig worden blootgesteld aan lawaai (beide 1.100 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren is er een toename in de kans op een ongeval wanneer de blootstelling aan lawaai toeneemt.

Bijna de helft van de arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de gezondheids- en welzijnszorg vindt plaats bij werkenden die zelf regelmatig hun werktempo mogen bepalen (45%). Er worden echter nauwelijks verschillen waargenomen in de kans op een ongeval en de mate waarin men het werktempo zelf mag regelen. Daarnaast hebben werkenden in deze sector die aangeven meestal zelf te kunnen beslissen wanneer zij verlof opnemen een kleinere kans op arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (650 per 100.000 werkenden) dan werkenden die dit niet of soms zelf kunnen beslissen (respectievelijk 1.400 en 1.300 per 100.000 werkenden). Wanneer wordt gekeken naar alle andere sectoren is de kans op een arbeidsongeval vergelijkbaar ongeacht of iemand zelf kan beslissen verlof op te nemen.

Tabel 12.3 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de gezondheids- en welzijnzorg, werkkenmerken (jaargemiddelden)

	Gezondheids- en welzijnzorg			Alle andere sectoren		
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000	%	Aantal per 100.000
Gewerkte uren						
<36 uur	817.000	5.900	74	720	21	730
36 uur of meer	310.000	2.100	26	680	79	1.500
Avond- en nachtwerk						
Nee	835.000	5.200	65	620	73	1.100
Ja	292.000	2.800	35	970	28	2.300
Tijdsdruk*						
Ja regelmatig	277.000	2.700	42	970	32	1.500
Ja soms	232.000	1.700	26	720	29	1.300
Nee	313.000	2.100	33	670	39	1.300
Hoog werktempo*						
Ja regelmatig	340.000	3.400	44	1.000	35	1.300
Ja soms	225.000	1.700	22	740	29	1.300
Nee	280.000	2.700	35	950	37	1.300
Kracht zetten*						
Ja regelmatig	339.000	3.400	57	1.000	59	3.500
Ja soms	157.000	1.100	18	700	17	1.600
Nee	517.000	1.500	25	300	24	460
Lawaai*						
Ja regelmatig	41.000	450	7	1.100	31	3.800
Ja soms	104.000	1.200	19	1.100	22	2.100
Nee	867.000	4.500	74	510	48	790
Werktempo zelf regelen*						
Ja regelmatig	447.000	3.500	45	780	56	1.200
Ja soms	183.000	1.900	25	1.000	19	1.400
Nee	216.000	2.300	30	1.100	25	1.600
Verlof opnemen zelf beslissen*						
Ja meestal	460.000	3.000	40	650	62	1.300
Ja soms	126.000	1.600	21	1.300	15	1.700
Nee	206.000	3.000	40	1.400	23	1.500
TOTAAL	1.127.000	8.000	100	710	100	1.200

* Vraag niet aan alle respondenten voorgelegd (zie paragraaf 1.2).
BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

12.3 Ongevalseenario's

Ruim de helft van de SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in de gezondheids- en welzijnzorg vindt plaats in verband met letsel door contact met een object (53%, 1.800). Vooral snij-ongevallen komen relatief veel voor (tabel 12.4). Zeventien procent van de slachtoffers heeft letsel door een val (580) waarbij zwicken het meest voorkomt. Bij 9% van de ongevallen (320) is sprake van lichamelijk contact.

Tabel 12.4 SEH-behandelingen en ziekenhuisopnamen na SEH-behandeling na een arbeidsongeval in de gezondheids- en welzijnzorg, meest voorkomende ongevalseenario's (jaargemiddelden)

	SEH-behandeling		Ziekenhuis opname na SEH		
	Aantal	%	Aantal	%	Opname %
Val	580	17	30	58	5
- Zwicken	180	5	<10	3	<1
- Uitglijden	100	3	<10	10	5
- Struikelen	70	2	<10	13	10
- Val van trap of ladder	70	2	<10	6	5
Contact met object	1.800	53	10	26	<1
- Snijden aan object	960	28	<10	7	<1
- Geraakt door bewegend object	330	10	<10	10	2
- Stoten tegen stilstaand object	270	8	<10	3	<1
- Beknelling	240	7	<10	6	1
Overige scenario's	1.000	30	<10	16	<1
- Lichamelijk contact	320	9	-	-	-
- Verbranding	190	6	<10	3	<1
- Acute fysieke belasting	150	5	<10	7	2
- Chemische inwerking	80	2	-	-	-
- Beet door dier	70	2	<10	3	2
- Vreemd voorwerp in lichaam	70	2	-	-	-
TOTAAL	850	100	30	100	4

BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid

Vrouwen worden relatief vaker dan mannen op de SEH-afdeling behandeld in verband met letsel door een val. Wat leeftijd betreft kan opgemerkt worden dat het aandeel slachtoffers met letsel door een val toeneemt met het toenemen van de leeftijd. Het aandeel slachtoffers met letsel door lichamelijk contact is het grootst in de leeftijdscategorie 25 tot en met 44 jaar. Het aandeel verbrandingen is het grootst in de leeftijdscategorie 15 tot en met 24 jaar.

12.4 Nadere analyse van enkele scenario's

Snij-ongevallen, ongevallen waarbij het slachtoffer geraakt wordt door een bewegend object en lichamelijk contact zijn interessant voor nadere analyse, omdat deze de grootste subcategorieën vormen. Ongevallen met een relatief hoog percentage ziekenhuisopnamen en dus relatief ernstige ongevallen, zijn ongevallen waarbij het slachtoffers struikelt.

In tabel 12.5 zijn alleen nadere uitwerkingen van de ongevalsscenario's snijden en lichamelijk contact opgenomen. Tijdens de analyse bleken namelijk de nadere uitwerkingen van de andere twee ongevalsscenario's geen zinvolle informatie op te leveren. Van bijna 40% van de letsels door snijden, is bekend dat het letsel is ontstaan door een injectienaald/-spuit (38%, 360).

Tabel 12.5 SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in de gezondheids- en welzijnzorg; een uitwerking van twee ongevalsscenario's (jaargemiddelden)

	Aantal	%		Aantal	%
SNIJDEN AAN	960	100	LICHAMELIJK CONTACT	320	100
Medische hulpmiddelen	370	38	Slag/klap/stomp,		
- Injectienaald/-spuit	360	38	trap/schop	90	28
Messen	160	19	Beet door persoon	70	23
Materiaal van glas	110	11			

BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid

Ernstige ongevallen komen binnen de ongevalsscenario's snijden en lichamelijk contact nauwelijks voor. Daarom wordt in tabel 12.6 een selectie van toedrachtbeschrijvingen weergegeven van SEH-behandelingen van snijden aan een injectienaald/-spuit en lichamelijk contact zoals *geregistreerd* in LIS.

Tabel 12.6 SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in de gezondheids- en welzijnzorg; snijden aan een injectienaald/-spuit en lichamelijk contact (geregistreerde cases)

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
SNIJDEN AAN EEN INJECTIENAALD/-SPUIT				
Vrouw	25	Tijdens werk op OK prikaccident vinger.	Oppervlakkig letsel	Vingers
Vrouw	26	Tandarts heeft prikaccident in vinger opgelopen.	Open wond	Vingers
Vrouw	26	Afgelopen nacht naald in teen laten vallen.	Oppervlakkig letsel	Teen
Vrouw	27	Tijdens werk in ziekenhuis vinger aan infuusnaald geprikt.	Open wond	Vingers
Vrouw	35	Prikaccident HIV positieve patiënt.	Oppervlakkig letsel	Vingers
Man	39	Tijdens werk in operatiekamer aan naald geprikt.	Oppervlakkig letsel	Vingers
Vrouw	40	Tijdens werk in ziekenhuis vinger aan vuile infuusnaald geprikt.	Oppervlakkig letsel	Vingers
Vrouw	40	Verpleegkundige heeft prikaccident in vinger opgelopen.	Open wond	Vingers
Man	41	Tijdens het leeggooiën van een vuilcontainer geprikt aan injectienaald.	Oppervlakkig letsel	Vingers
Vrouw	41	Prikaccident tijdens poetswerk in verpleeghuis, raapte spuitje op.	Onbekend	Hand
Man	44	Ambulanceverpleegkundige prikaccident.	Oppervlakkig letsel	Vingers
Vrouw	45	In arm geprikt met injectienaald.	Oppervlakkig letsel	Onderarm
Vrouw	46	Verpleegkundige heeft vinger aan naald geprikt.	Oppervlakkig letsel	Vingers
Man	48	Dierenarts prikletsel.	Oppervlakkig letsel	Hand
Man	49	Huisarts heeft zich geprikt.	Open wond	Vingers
Vrouw	49	Tijdens werk als wijkverpleegster met injectienaald in vinger geprikt.	Oppervlakkig letsel	Vingers
Vrouw	51	Tijdens werk vinger aan injectienaald geprikt.	Oppervlakkig letsel	Vingers
Man	57	Medewerker van het ziekenhuis heeft zich geprikt aan een vieze naald.	Oppervlakkig letsel	Vingers
LICHAMELIJK CONTACT				
SLAG/KLAP/STOMP, TRAP/SCHOP				
Vrouw	20	Werkt in psychiatrisch centrum en werd door patiënt achter op hoofd geslagen.	Oppervlakkig letsel	Behaarde hoofd
Vrouw	25	Verpleegkundige is door patiënt in thorax geschopt en in onderarm gekrabd.	Oppervlakkig letsel	Thorax
Man	42	Hulpverlener door patiënt aangevallen. Vuistslag gezicht.	Open wond	Oor
Man	45	Met hand tegen tafel geslagen tijdens het stoeien met gehandicapte pupil.	Fractuur	Hand
Vrouw	47	Werkt met verstandelijk gehandicapten. Ruzie gehad met bewoner.	Oppervlakkig letsel	Onderbeen
Vrouw	48	Tijdens werk door bewoonster in gezicht geslagen.	Fractuur	Neus

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
Vrouw	53	Tijdens het bevallen van kraamvrouw een trap tegen thorax gekregen.	Oppervlakkig letsel	Thorax
Vrouw	55	Heeft van agressieve patiënte een trap met schoen gehad.	Fractuur	Neus
BEET DOOR PERSOON				
Man	22	Tijdens werk als orthopedagoog gebeten door patiënt.	Open wond	Vingers
Vrouw	26	Door kind in rug gebeten tijdens werk in dagcentrum voor verstandelijke gehandicapten.	Na onderzoek geen letsel	Niet van toepassing
Vrouw	28	Als begeleider voor verstandelijk gehandicapten tijdens het maagspoelen in haar vinger gebeten.	Open wond	Vingers
Man	33	Werkt in de terminale thuiszorg en patiënt werd agressief en beet hem in zijn hand.	Oppervlakkig letsel	Hand
Man	33	Meneer is gebeten in zijn onderarm door een gevangene.	Oppervlakkig letsel	Onderarm
Vrouw	36	Door patiënt op gesloten afdeling gebeten, geslagen en gekrabd.	Oppervlakkig letsel	Bovenarm
Vrouw	46	Werkzaam in de gehandicaptenzorg en is gebeten door een patiënt in de onderarm.	Open wond	Onderarm
Man	51	Tijdens zijn werk gebeten door een patiënt in zijn hand.	Open wond	Hand
BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid				

12.5 Conclusies

In dit hoofdstuk is een risicoprofiel geschetst voor betrokkenheid bij arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (in termen van de kans op een ongeval) in de gezondheids- en welzijnszorg. De groepen met een relatief grote kans op een arbeidsongeval zijn:

- Verpleeghuizen en overige welzijnszorg
- 15- 29 jarigen
- Middelhoog en laag opgeleiden
- Werknemers
- Werkenden in een groot en middelgroot bedrijf
- 's Avonds en 's nachts werken
- Kracht zetten in het werk
- Blootstelling aan lawaai
- Niet of soms zelf kunnen beslissen wanneer verlof opnemen

Deels komt dit profiel overeen met dat van alle andere sectoren. Factoren die in de gezondheids- en welzijnzorg anders zijn dan voor werkenden in alle andere sectoren zijn:

- Geslacht: in deze sector is geen verschil tussen mannen en vrouwen, terwijl in alle andere sectoren mannen een grotere kans hebben op een ongeval.
- Bedrijfsomvang: in deze sector hebben werkenden in een groot en middelgroot bedrijf een grotere kans op een ongeval, terwijl in alle andere sectoren er geen verschillen worden gevonden.
- Gewerkte uren: in deze sector wordt geen verschil waargenomen, terwijl in alle andere sectoren personen die 36 uur per week of meer werken een grotere kans op een ongeval hebben.
- Kracht zetten: Werkenden die aangeven geen kracht te zetten in hun werk hebben een kleinere kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in deze sector. In alle andere sectoren neemt de kans op een arbeidsongeval toe naarmate men meer kracht moet zetten in het werk.
- Lawaai: De kans op een arbeidsongeval is in deze sector kleiner voor de werkenden die niet blootgesteld worden aan lawaai. In alle andere sectoren is er een toename in de kans op een ongeval wanneer de blootstelling aan lawaai toeneemt.
- Verlof opnemen zelf beslissen: in deze sector hebben personen die meestal zelf mogen beslissen of ze verlof opnemen een kleinere kans op een ongeval, in overige sectoren wordt dit verschil niet waargenomen.

Conclusies ten aanzien van de meest voorkomende scenario's bij ongevallen in de gezondheids- en welzijnzorg waarvoor het slachtoffer wordt behandeld op een SEH-afdeling van een ziekenhuis:

- Ruim de helft van de SEH-behandelingen vindt plaats in verband met letsel door contact met een object (53%); vooral snij-ongevallen komen relatief veel voor.
- Zeventien procent van de slachtoffers heeft letsel door een val waarbij zwikken het meeste voorkomt.
- Bij 9% van de ongevallen is sprake van lichamelijk contact.
- Van ongeveer twee vijfde van de letsels door snijden, is bekend dat het letsel is ontstaan door een injectienaald/-spuit.

De kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in de gezondheids- en welzijnzorg laat de afgelopen jaren geen significante lineaire afname of toename zien. Dit geldt eveneens ten aanzien van het (absolute) aantal ongevallen met SEH-behandeling in deze sector.

13 Overige sectoren

13.1 Kerncijfers

In de groep overige sectoren vinden naar schatting jaarlijks gemiddeld 8.800 arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats (zie tabel 13.1). Dit zijn 670 arbeidsongevallen per 100.000 werkenden. Deze kans is kleiner dan de kans op een ongeval in alle andere sectoren. Binnen de overige sectoren vinden de meeste arbeidsongevallen plaats in de cultuur, sport en recreatie (20%), schoonmaakbedrijven (17%) en overige zakelijke dienstverlening (18%). De kans op arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim is echter het grootst in de afvalinzameling en verwerking (4.400 per 100.000 werkenden), evenals in de schoonmaakbedrijven (1.400 per 100.000 werkenden).

Tabel 13.1 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de groep overige sectoren (jaargemiddelden)

	GROEP OVERIGE SECTOREN			
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000
Overige sectoren	1.310.000	8.800	100	670
Energie- en waterleidingbedrijven	37.000	240	3	650
Handel in onroerend goed en verhuur	94.000	530	6	560
Computerservice informatietechnologie	144.000	270	3	190
Onderzoeksinstellingen	28.000	140	2	500
Juridische/economische dienstverlening	232.000	470	5	200
Architecten en ingenieursbureaus	92.000	300	4	330
schoonmaakbedrijven	102.000	1.400	17	1.400
Overige zakelijke dienstverlening	211.000	1.600	18	760
Afvalinzameling en verwerking	22.000	980	11	4.400
Ideële en belangenorganisaties	59.000	390	5	640
Cultuur, sport en recreatie	167.000	1.700	20	970
Wasserijen en persoonlijke verzorging	84.000	450	5	520
Personeel in dienst van huishoudens	2.400	0	0	0

BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

Er vinden jaarlijks 2.800 SEH-behandelingen plaats na een arbeidsongeval in de groep overige sectoren. Dit komt overeen met 210 SEH-behandelingen per 100.000 werkenden (zie tabel 13.2). Vijf procent van deze slachtoffers wordt na behandeling op de SEH-afdeling opgenomen in het ziekenhuis. Uit nadere analyses blijkt dat met het

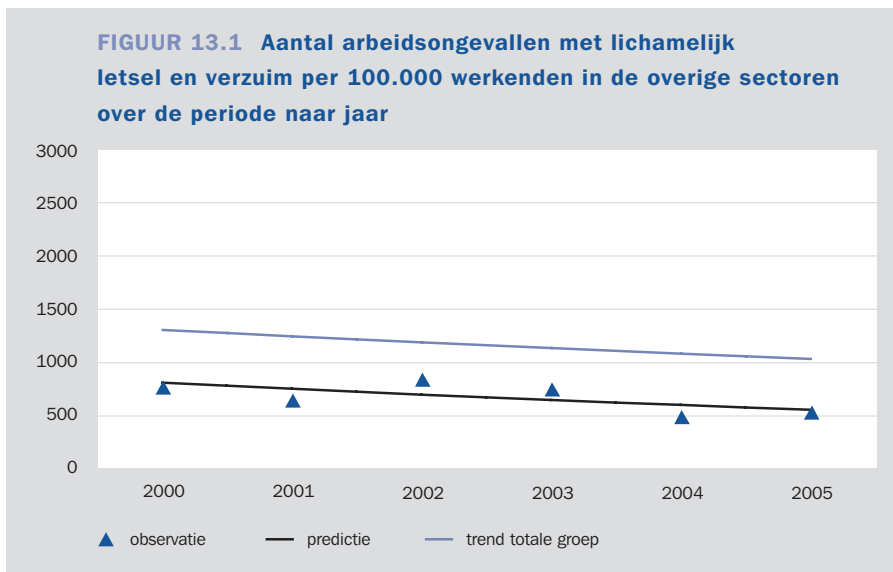
toenemen van de leeftijd het percentage slachtoffers dat na behandeling op de SEH-afdeling wordt opgenomen in het ziekenhuis stijgt (15-24 jaar: 2%, 25-44 jaar: 5%, 45-64 jaar: 9%).

Tabel 13.2 SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in de overige sectoren (jaargemiddelden)

	GROEP OVERIGE SECTOREN			
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000
Overige sectoren	1.305.000	2.800	100	210
Overige zakelijke dienstverlening	213.000	1.100	38	500
Cultuur, sport en recreatie	167.000	1.100	40	670

BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid;
Enquête Beroepsbevolking 2001-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek

De afgelopen jaren is de kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in de overige sectoren afgenomen met gemiddeld 7% per jaar. Deze afname is significant (zie figuur 13.1).

Het (absolute) aantal ongevallen met SEH-behandeling in deze sector neemt toe met gemiddeld 3% per jaar. Deze toename is niet significant.

13.2 Risicoprofiel

13.2.1 Persoonskenmerken

In de groep overige sectoren is het merendeel van de slachtoffers van arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim man (72%, zie tabel 13.3). Dit komt niet alleen omdat er in deze groep meer mannen werkzaam zijn, maar ook omdat mannen in deze groep een grotere kans hebben dan vrouwen om betrokken te raken bij een arbeidsongeval met (850 tegenover 440 per 100.000 werkenden).

Werkenden in leeftijdscategorie 30-49 jaar zijn het meeste betrokken bij arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de groep overige sectoren (51%). Werkenden in de hoogste leeftijdscategorie hebben een kleinere kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval (410 per 100.000 werkenden) dan werkenden in de lagere leeftijdscategorieën (630 en 940 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren hebben werkenden in de laagste leeftijdscategorie (15-29 jaar) een grotere kans op een arbeidsongeval dan werkenden in de hoogste leeftijdscategorie van 50 jaar en ouder.

Bij arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de groep overige sectoren zijn hoog opgeleiden het minst vaak betrokken (14%). De kans op een arbeidsongeval neemt af naarmate het opleidingsniveau toeneemt (van 230 naar 1.500 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren hebben werkenden met een hoog opleidingsniveau een kleinere kans op een arbeidsongeval dan werkenden met een middelhoog en laag opleidingsniveau.

De meeste slachtoffers van arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim zijn van autochtone herkomst (79%). De kans om betrokken te raken bij een arbeidsongeval voor werkenden van autochtone herkomst verschilt echter nauwelijks van de kans op een ongeval voor allochtone werkenden.

Het merendeel van de slachtoffers van een ongeval met lichamelijk letsel en verzuim in alle andere dienstverlening werknemer (88%). Werknemers hebben ook een grotere kans (720 per 100.000 werkenden) om betrokken te raken bij een ongeval dan zelfstandigen (440 per 100.000 werkenden).

13.2.2 Bedrijfsomvang

In de groep overige sectoren vinden ongeveer evenveel arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim plaats bij kleine, middelgrote en bij grote bedrijven. De kans op een arbeidsongeval is ook vergelijkbaar.

13.2.3 Werkenmerken

De meeste ongevallen met lichamelijk letsel en verzuim vinden plaats onder werkenden in de groep overige sectoren die 36 uur of meer per week werken (69%, zie tabel

13.4). Deze groep heeft echter een vergelijkbare kans op arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim als werkenden die minder dan 36 uur per week werken. In alle andere sectoren hebben werkenden die 36 uur per week of meer werken een grotere kans op een ongeval dan werkenden die minder dan 36 uur per week werken.

Tabel 13.3 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de groep overige sectoren (jaargemiddelden)

	Groep overige sectoren				Alle andere sectoren	
	Werkende	Aantal	%	Aantal per 100.000	%	Aantal per 100.000
Geslacht						
Man	745.000	6.300	72	850	79	1.800
Vrouw	565.000	2.500	28	440	21	610
Leeftijd						
15 tot 29 jaar	349.000	3.300	37	940	33	1.600
30 tot 49 jaar	712.000	4.500	51	630	52	1.200
50 jaar en ouder	249.000	1.000	12	410	15	900
Opleidingsniveau						
Laag (Basis/MAVO/LBO)	268.000	3.900	45	1.500	46	1.900
Middel (HAVO/VWO/MBO)	520.000	3.600	42	690	47	1.300
Hoog (HBO/WO)	517.000	1.200	14	230	8	380
Herkomst						
Autochtoon	1.066.000	6.900	79	650	80	1.200
Allochtoon	239.000	1.800	21	760	20	1.600
Bedrijfsomvang						
Klein bedrijf	383.000	2.300	28	590	17	1.000
Midden bedrijf	415.000	3.000	37	720	39	1.500
Groot bedrijf	454.000	2.800	35	620	44	1.200
Positie in de werkring						
Werknemer	1.070.000	7.700	88	720	94	1.300
Zelfstandige	241.000	1.100	12	440	7	800
TOTAAL	1.310.000	8.800	100	670	100	1.300

BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

Verder vinden de meeste arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in alle andere sectoren plaats onder werkenden die niet 's avonds en 's nachts werken (72%). Werkenden die wel 's avonds en 's nachts werken hebben juist een grotere kans op een dergelijk arbeidsongeval (1.500 per 100.000 werkenden) dan werkenden die niet 's avonds en 's nachts werken (550 per 100.000 werkenden).

Tabel 13.4 Arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de groep overige sectoren, werkkenmerken (jaar-gemiddelden)

	Groep overige sectoren				Alle andere sectoren	
	Werkenden	Aantal	%	Aantal per 100.000	%	Aantal per 100.000
Gewerkte uren						
<36 uur	518.000	2.800	31	530	26	760
36 uur of meer	793.000	6.000	69	760	75	1.600
Avond- en nachtwerk						
Nee	1.148.000	6.300	72	550	72	1.100
Ja	162.000	2.500	29	1.500	28	2.100
Tijdsdruk*						
Ja regelmatig	308.000	2.500	35	810	32	1.600
Ja soms	320.000	1.600	22	500	30	1.400
Nee	361.000	3.100	43	860	38	1.200
Hoog werktempo*						
Ja regelmatig	387.000	2.700	35	700	36	1.400
Ja soms	295.000	2.300	29	770	28	1.400
Nee	337.000	2.800	36	820	36	1.400
Kracht zetten*						
Ja regelmatig	125.000	5.100	56	4.100	60	2.900
Ja soms	100.000	1.100	12	1.100	18	1.500
Nee	956.000	2.900	32	310	23	490
Lawaai*						
Ja regelmatig	62.000	1.600	18	2.600	31	3.700
Ja soms	90.000	1.600	18	1.800	22	2.100
Nee	1.027.000	5.900	64	570	48	790
Werktempo zelf regelen*						
Ja regelmatig	656.000	4.700	60	710	54	1.300
Ja soms	194.000	1.600	20	810	20	1.400
Nee	170.000	1.500	20	890	26	1.600
Verlof opnemen zelf beslissen*						
Ja meestal	588.000	4.800	69	820	59	1.300
Ja soms	110.000	590	9	540	17	1.800
Nee	133.000	1.500	22	1.100	25	1.500
TOTAAL	1.310.000	8.800	100	670	100	1.300

* Vraag niet aan alle respondenten voorgelegd (zie paragraaf 1.2).
BRON: Enquête Beroepsbevolking 2000-2005, Centraal Bureau voor de Statistiek.

Voor de groep overige sectoren is de kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim kleiner voor werkenden die aangeven soms onder tijdsdruk te werken (500 per 100.000 werkenden) dan voor werkenden die aangeven niet of regelmatig onder tijdsdruk te werken (respectievelijk 860 en 810 per 100.000 werkenden). Dit verschil wordt in alle andere sectoren niet waargenomen. Ten aanzien van het werktempo worden geen verschillen waargenomen in de kansen op een ongeval.

De meeste werkenden in de groep overige sectoren die betrokken zijn bij een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim geven aan regelmatig kracht te zetten in hun werk (56%). Er is een toename in de kans op een arbeidsongeval naarmate men meer kracht moet zetten in het werk van 310 naar 4.100 per 100.000 werkenden.

Verder vinden de meeste arbeidsongevallen plaats bij werkenden die aangeven in hun werk nooit blootgesteld te worden aan lawaai (64%). De kans op een arbeidsongeval is groter voor de werkenden die regelmatig en soms blootgesteld worden aan lawaai (respectievelijk 2.600 en 1.800 per 100.000 werkenden) dan voor werkenden die niet worden blootgesteld aan lawaai (570 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren neemt de kans op een arbeidsongeval toe naarmate men meer wordt blootgesteld aan lawaai.

Wanneer ten slotte wordt gekeken naar de regelmogelijkheden (werktempo zelf regelen en verlof opnemen zelf beslissen), blijkt dat de meeste arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim in de groep overige sectoren plaatsvinden bij werkenden die zelf regelmatig hun werktempo mogen bepalen (60%). De kans op een arbeidsongeval in deze sector verschilt echter niet voor de mate waarin men het werktempo zelf mag regelen. Ook blijken meer ongevallen plaats te vinden bij werkenden die meestal zelf mogen beslissen wanneer ze verlof opnemen (69%). Werkenden die soms zelf mogen beslissen of zij verlof opnemen hebben de kleinste kans op een ongeval (540 per 100.000 werkenden). In alle andere sectoren worden geen verschillen waargenomen.

13.3 Ongevalsscenario's

Bijna de helft van de SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in de groep overige sectoren vindt plaats in verband met letsel door contact met een object (45%, 1.300). Bijna één derde van de slachtoffers heeft letsel door een val (31%, 860). De scenario's een vreemd voorwerp in het lichaam (5%, 140), lichamelijk contact (5%, 130) en acute fysieke overbelasting (4%, 110) vallen ook op (zie tabel 13.5). Vrouwen worden relatief vaker dan mannen op de SEH-afdeling behandeld in verband met letsel door een val; mannen worden vaker behandeld voor letsel door contact met een object. Wat leeftijd betreft kan opgemerkt worden dat het aandeel slachtoffers met letsel door een val

iets toeneemt. Het aandeel slachtoffers met letsel door contact met een object is het grootst in de leeftijdscategorie 25-44 jaar.

Tabel 13.5 SEH-behandelingen en ziekenhuisopnamen na SEH-behandeling na een arbeidsongeval in de groep overige sectoren, naar meest voor-komende ongevalsscenario's

	SEH-behandeling		Ziekenhuis opname na SEH		
	Aantal	%	Aantal	%	Opname %
Val	860	31	60	47	7
- Zwikken	220	8	-	-	-
- Val van trap of ladder	190	7	30	25	17
- Uitglijden	80	3	<10	4	6
Contact met object	1.300	45	40	26	3
- Snijden aan object	450	16	<10	5	2
- Geraakt door bewegend object	420	15	20	16	5
- Beknelling	210	8	<10	3	2
- Stoten tegen stilstaand object	170	6	<10	2	2
Overig scenario	680	24	40	26	5
- Vreemd voorwerp in lichaam	140	5	<10	1	1
- Lichamelijk contact	130	5	10	8	8
- Acute fysieke belasting	110	4	<10	1	2
- Chemische inwerking	70	3	<10	3	5
TOTAAL	2.800	100	140	100	5

BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid

13.4 Nadere analyse van enkele scenario's

Snijden, de ongevallen waarbij het slachtoffer geraakt wordt door een bewegend object en zwikken zijn interessant voor nadere analyse, omdat deze de grootste sub-categorieën vormen. Nadere analyses van zwikken en van de ongevallen waarbij het slachtoffer geraakt wordt door een bewegend object bleken geen nuttige informatie op te leveren. Nadere analyse van het ongevalsscenario's 'val van trap of ladder' lijkt zinvol omdat dergelijke ongevallen relatief vaak tot een ziekenhuisopname leiden (17% van alle SEH-behandelingen na een val van trap of ladder, 5% van alle SEH-behandelingen in de sector 'overig') wat erop wijst dat er relatief vaak sprake is van ernstiger letsel (tabel 13.5). Tabel 13.6 geeft een overzicht van de uitgewerkte ongevalsscenario's. De meest ernstige ongevallen (ziekenhuisopname na SEH-behandeling) ontstaan door val van ladder. Maar liefst 30% wordt opgenomen in het ziekenhuis.

Tabel 13.6 SEH-behandelingen na een arbeidsongeval in de groep overige sectoren; een uitwerking van twee ongevalsscenario's

	Aantal	%		Aantal	%
SNIJDEN AAN	450	100	VAL VAN TRAP OF LADDER	190	100
Handgereedschap			Ladder	100	50
(incl. messen)	120	26	Vaste trap	70	36
- Messen	100	23			
Materiaal van glas	80	19			

BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid

In tabel 13.7 wordt een overzicht gegeven van alle ongevallen waarbij sprake was van een val van een ladder die hebben geleid tot een ziekenhuisopname (na SEH-behandeling) zoals *geregistreerd* in LIS. Hieraan valt op dat het voornamelijk gaat om glazenwassers.

Tabel 13.7 Ziekenhuisopnamen na SEH-behandeling na een arbeidsongeval in de groep overige sectoren; val van ladder

Geslacht	Leeftijd (in jaren)	Toedrachtbeschrijvingen	Type letsel	Locatie letsel
Man	21	Schoonmaker van ladder gevallen doordat de ladder weggleed.	Fractuur	Pols
Man	22	Glazenwasser van ladder gevallen.	Hersenletsel, overig	Hersenen
Man	31	Glazenwasser evenwicht verloren op trap en gevallen.	Fractuur	Voet
Man	31	Glazenwasser ladder weggeschoven en gevallen.	Open wond	Aangezicht
Man	31	Glazenwasser van 20 meter van ladder gevallen.	Fractuur	Wervelkolom
Man	32	Glazenwasser 5 meter hoog van ladder gevallen door glazen afdakje.	Hersenletsel, overig	Hersenen
Man	33	Glazenwasser val van ladder.	Onbekend	Onbekend
Man	39	Ramen zemen en van 7 meter hoogte gevallen van ladder.	Hersenletsel, overig	Hersenen
Man	39	Tijdens werk als glazenwasser van ladder op bovenbeen gevallen.	Fractuur	Bovenbeen
Man	42	Glazenwasser naar beneden gevallen doordat ladder weggleed.	Fractuur	Wervelkolom
Man	42	Glazenwasser gevallen van ladder.	Luxatie	Schouder
Man	45	Glazenwasser val van ladder.	Fractuur	Aangezicht
Man	52	Schoonmaker tijdens werk van ladder gevallen.	Fractuur	Pols
Man	55	Werkt als beheerder van sporthal en stond op de ladder ramen te lappen en viel van de ladder af.	Fractuur	Schouder
Man	61	Glazenwasser van ladder gevallen.	Fractuur	Thorax
Man	62	Was ramen aan het wassen en de ladder schoof weg en meneer viel op straat.	Oppervlakkig letsel	Schouder
Man	68	Tijdens ramen wassen van kantine van ladder gegleden en gevallen.	Fractuur	Onderbeen

BRON: Letsel Informatie Systeem 2001-2005, Consument en Veiligheid

13.5 Conclusies

In dit hoofdstuk is een risicoprofiel geschetst voor betrokkenheid bij arbeidsongevallen met lichamelijk letsel en verzuim (in termen van de kans op een ongeval) in de groep overige sectoren. De groepen met een relatief grote kans op een arbeidsongeval zijn:

- Werkenden in de afvalinzameling en verwerking en in de schoonmaak
- Mannen
- 15-29 jarigen en 30-49 jarigen
- Laag opgeleiden
- Werknemers
- 's Avonds en 's nachts werken
- Kracht zetten in het werk
- Worden blootgesteld aan lawaai op het werk

Deels komt dit profiel overeen met dat van alle andere sectoren. Factoren die in de sector overige dienstverlening anders zijn dan voor werkenden in de tien al besproken sectoren zijn:

- Leeftijd: in de groep overige sectoren hebben werkenden in de hoogste leeftijdscategorie een kleinere kans op een arbeidsongeval dan werkenden in de lagere leeftijdscategorieën. In alle andere sectoren hebben werkenden in de hoogste leeftijdscategorie (50 jaar en ouder) alleen een kleinere kans dan de werkenden in de laagste leeftijdscategorie (15-29 jaar).
- Opleidingsniveau: de kans op een arbeidsongeval neemt in deze sector af naarmate het opleidingsniveau toeneemt. In alle andere sectoren hebben werkenden met een hoog opleidingsniveau een kleinere kans op een arbeidsongeval dan werkenden met een middelhoog en laag opleidingsniveau.
- Gewerkte uren: in deze groep wordt geen verschil waargenomen in de kans op een ongeval, terwijl in alle andere sectoren werkenden die 36 uur per week of meer werken een grotere kans op een ongeval hebben.
- Tijdsdruk: in de groep is de kans op een arbeidsongeval kleiner voor werkenden die aangeven soms onder tijdsdruk te werken. Dit verschil wordt in alle andere sectoren samen niet waargenomen.
- Lawaai: De kans op een arbeidsongeval is groter voor de werkenden die regelmatig en soms blootgesteld worden aan lawaai dan voor werkenden die hier niet aan worden blootgesteld. In alle andere sectoren neemt de kans op een arbeidsongeval toe naarmate men meer wordt blootgesteld aan lawaai.
- Verlof opnemen zelf beslissen: werkenden in deze groep die soms zelf mogen beslissen of zij verlof opnemen hebben een kleinere kans op een ongeval. In alle andere sectoren samen wordt geen verschil waargenomen.

Conclusies ten aanzien van de meest voorkomende scenario's bij ongevallen tijdens werkzaamheden in alle andere sectoren waarvoor het slachtoffer wordt behandeld op een SEH-afdeling van een ziekenhuis:

- Bijna de helft van de SEH-behandelingen vindt plaats in verband met letsel door contact met een object (45%).
- Bijna één derde van de slachtoffers heeft letsel door een val (31%).
- De meest ernstige letsels ontstaan door een val van een ladder.
- Het zijn vooral glazenwassers die het slachtoffer worden van een val van een ladder.

De kans op een arbeidsongeval met lichamelijk letsel en verzuim in de overige sectoren is de laatste jaren significant afgenomen met gemiddeld 7% per jaar. Het (absolute) aantal ongevallen met SEH-behandeling in deze sector laat geen significant toename of afname zien.

